

Tisdagen den 21 november

Kl. 13.00–15.58
18.00–22.39

§ 1 Aktuell debatt om personlig assistans

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

Anf. 1 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Hösten 2015 sa finansminister Magdalena Andersson att det finns skäl att påbörja besparingar på personlig assistans. Det blev en vändpunkt. Då hände någonting, för efter det kan vi se en drastisk minskning av antalet personer som är berättigade till personlig assistans.

De personer i vårt samhälle som har störst behov av samhällets stöd ska var och en få möjligheten, som det en gång i tiden fanns en stor enighet i Sveriges riksdag om, att leva ett liv som andra. Vi ska inte bli begränsade i våra liv på grund av vilka förmågor vi föds med eller har, utan vi alla, var och en, ska få det stöd vi behöver utifrån våra behov. Men när regeringen går ut och säger att man är beredd att göra besparingar på det område som kanske är det viktigaste för att visa att vi är ett välfärdssamhälle, då är det någonting som håller på att gå sönder, inte bara för dem som berörs utan för oss alla, för det är helt avgörande för vilket samhälle vi är och vill vara.

Kristdemokraterna har för andra gången begärt att vi ska debattera den här frågan, därför att det är en akut kris som pågår här och nu, varje dag. Min förhoppning är att dagens debatt ska ge några nya besked om vart vi vill i framtiden. Vi ska inte bara diskutera den enorma kris vi har haft nu under ett par års tid utan framför allt hur vi ska ta oss ur den – hur vi inte bara kortsiktigt ska rädda ansiktet på dem som har ansvaret utan hur vi på lång sikt räddar vår egen värdighet.

Anf. 2 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Jag reser ofta i Sverige och träffar många människor, många aktörer, myndighetsföreträdare och organisationer. Jag har besökt LSS-boenden, daglig verksamhet och personer som har personlig assistans, till exempel i samband med att vi förberedde det sociala toppmötet, som ägde rum i fredags.

Genom de här samtalen och på många andra vis vet jag hur viktig personlig assistans är för dem som har personlig assistans, för alla de människor som får möjlighet att leva ett självständigt liv. Personlig assistans är avgörande.

Personlig assistans är också oerhört viktigt för samhället i stort. I och med att människor har personlig assistans är det fler som kan förvärvsarbeta, fler som kan delta i samhällsdebatten, fler som kan delta i aktiviteter, fler som kan bygga samhället tillsammans med alla andra.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, är en viktig del i det svenska välfärdsbygget. Den har på avgörande sätt förbättrat levnadsvillkoren för kvinnor, män, flickor och pojkar med omfattande funktionsnedsättningar. När den infördes innebar det en stor positiv förändring i människors liv med möjlighet att bo, arbeta, resa, bilda familj självständigt.

Regeringen vill att intentionerna bakom lagstiftningen ska gälla. Då menar jag att lagen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Enskilda ska ha möjlighet att leva som andra. Rätt person ska få rätt insats. Alla som har rätt till personlig assistans ska få det.

Samtidigt ska vi bekämpa oegentligheter och felanvändning av medel som är avsatta just till människor med funktionshinder som har rätt till personlig assistans. Vi ska se till att medlen går till dem och inte till andra saker.

Regeringen har inte tagit några initiativ till att förändra lagen, begränsa eller förändra rätten till personlig assistans. Däremot har Högsta förvaltningsdomstolen med start 2009 kommit med ett antal praxisförändrande domar. Domarna har påverkat myndigheten Försäkringskassans bedömningar av rätten till personlig assistans. År 2009 kom en dom som tolkade begreppet grundläggande behov, 2012 kom en dom som pratade om medicinskt motiverade insatser, egenvård, 2015 kom en dom om det så kallade femte grundläggande behovet och i juni i år kom en dom som handlade om väntetid och beredskap i det här sammanhanget.

Dessa domar och deras tolkning och genomförande har förändrat rätten till assistans, inte på grund av att lagen har ändrats, alltså inte på grund av initiativ från regeringen, utan för att domstolar har dömt och myndigheter har tolkat lagen. Så går det till i en rättsstat, och så fungerar den här sortens lagstiftning. Regeringen – för tydlighetens skull – styr inte domstolar, ska inte göra det enligt grundlagen, och ska heller inte lägga sig i myndighetsutövning. Men vi ser snabba förändringar i rätten till assistans, och den påverkar människors liv på ett genomgripande sätt.

Att värna rättigheterna för personer med stora funktionshinder är regeringens ansvar. I Sverige ska ingen lämnas som har behov av stöd. Stat, kommuner och landsting har alla ett ansvar och ska dra åt samma håll. De personer som inte har rätt till statlig assistansersättning har oftast rätt till stöd från kommuner eller landsting. Men jag vet hur viktig just den personliga assistansen är för många människor, och jag vet att förändringarna skapar både oro och reella stora problem i livet för människor. Man oroar sig för om man ska kunna fortsätta arbeta, föräldrar oroar sig för hur de ska kunna ta hand om sina barn, äkta makar oroar sig för om de ska kunna fortsätta leva tillsammans. Det här är stora frågor. Nyligen sa en kvinna, som jag träffade i Göteborg, till mig: Skillnaden mellan att ha och att inte ha personlig assistans är som skillnaden mellan att ha ett liv och att inte ha ett liv.

Därför presenterade jag och regeringen förra veckan ett paket för att skapa större förutsägbarhet i rätten till personlig assistans, ge kommuner bättre möjlighet att ta sitt fulla ansvar för personer med funktionsnedsättningar och också säkerställa att det långsiktiga arbete som LSS-utredningen gör kan fortsätta.

Vi föreslår en lagändring för att återställa praxis i frågan om väntetid och beredskap, en tillfällig frysning av tvåårsomprövningar och en lagändring vad gäller förhöjt belopp och kommunernas informationsskyldighet.

Samtidigt vet vi alla att lagen om stöd och service inte alltid fungerar så väl som den borde. Det gör den inte i dag, och man har varit medveten om stora problem tidigare. Därför har också tidigare regeringar utrett den här frågan i många omgångar, dock inte vidtagit särskilt många åtgärder.

Intentionerna bakom lagstiftningen är goda. De vill jag och regeringen värna, men vi måste ha ett långsiktigt utvecklingsarbete. Jag håller med Emma Henriksson om att vi måste diskutera hur vi går vidare i framtiden. Men nu har vi lagt fram ett kraftfullt paket som ska verka på kort sikt och samtidigt jobba för förbättringar på lång sikt.
(Applåder)

Anf. 3 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Melina är 17 år och har en omfattande cp-skada. Hon är i behov av personlig assistans dygnet runt. Melina har i genomsnitt behövt omkring 900 timmar assistans i månaden. Att mängden assistanstimmar har varit så omfattande beror bland annat på att hon periodvis har drabbats av epilepsianfall som har varit livshotande. Nu är hennes mamma Linda mycket orolig för vad som ska hända när en ny omprövning ska ske.

Hans är pappa till en dotter med svåra hjärnskador med multifunktionshinder som följd. Detta är något som kräver många vård- och omsorgstimmar. Familjen har en vardag som de flesta av oss över huvud taget har svårt att sätta oss in i och att greppa omfattningen av. När Hans uttrycker att det räcker nu – att vi inte kan ha en välfärd som sviker de allra svagaste när de behöver den som bäst – då är det inte svårt att förstå honom och att hålla med honom.

Mats hade ett arbete som krävde viss assistans. När han blev av med den assistans som krävdes för att klara jobbet stängdes han ute från den viktiga gemenskapen på en arbetsplats och från vetskapen om att göra ett viktigt jobb. Mats blev isolerad och hamnade i en djup depression till följd av detta.

Jag gick från att bidra till samhället till att behöva bidrag, berättade han för mig. Han bad mig också att framhäva hur viktig och betydelsefull arbetslinjen är i relation till assistansersättningen. Hans ord är att vi behöver en tydlig arbetslinje också där.

Fru talman! Behoven för de människor som behöver assistans ser mycket olika ut, och det är förstås långt ifrån alla som kan arbeta. Men för dem som kan det är betydelsen av arbetsinsatsen i sig men inte minst arbetsgemenskapen oerhört stor och får inte underskattas. Vi behöver alla känna att vi är behövda och efterfrågade. När vi moderater talar om arbetslinjen är denna gemenskap en parameter som vi vet är mycket betydelsefull.

Jag blir mycket berörd av dessa berättelser och av alla människor med behov av personlig assistans och hur de kämpar varje dag. De vill inget hellre än att leva så självständiga liv som möjligt. Och deras anhöriga kämpar också. De vill inget hellre än att deras döttrar och söner, mammor och pappor, ska kunna få leva sina liv i trygghet och med värdighet.

Därför är de exempel som jag ger naturligtvis bara några få exempel på alla de människor som berörs av beslut och domar kring LSS och personlig assistans. Förutom dessa berättelser har jag tagit del av otaliga andra. Jag vill tacka er som har delat med er av er vardag, ert kämpande, er oro men också av era glädjeämnen.

Fru talman! Moderaternas linje är tydlig.

För det första: Syftet med LSS och personlig assistans är att människor ska kunna leva självständiga liv, och det värnar vi. Assistansreformen är en viktig, sympatisk och central frihetsreform. Den är vi stolta över att vi genomförde tillsammans i den borgerliga regeringen 1991–1994.

Den nu ändrade rättspraxisen har emellertid skapat oro bland personer med funktionshinder och deras anhöriga. Denna oro tar vi del av, och vi förstår den.

Regeringen utlovar nu lagförändringar skyndsamt när det gäller visa delar. Vi kommer att noggrant analysera dessa lagförslag när de läggs fram i riksdagen.

För det andra: De senaste årens domar i Högsta förvaltningsdomstolen har skapat oro. Vi förstår det. Regeringens beslut att frysa tvåårsomprövningarna var därför nödvändigt. Vi anser dock att det är viktigt att detta blir en tillfällig lösning och att det tas fram en långsiktigt hållbar lösning. Frågan ligger nu i regeringens händer, och vi utgår från att arbetet på Socialdepartementet med att ta fram en långsiktig lösning, som också stärker LSS-reformens legitimitet, nu intensifieras.

För det tredje: Det är helt avgörande att fler människor kommer i arbete och att fler företag startas och växer sig starka för att ge långsiktiga och hållbara förutsättningar för en trygg och väl fungerande personlig assistans och för all annan välfärd i Sverige. Fler i arbete och fler starka företag stärker möjligheterna för att LSS och personlig assistans kan säkerställas långsiktigt.

I arbetslinjen ryms också berättelser som Mats. Att ha ett arbete och att bidra till det gemensamma för dem som kan göra något är värdefullt, och det måste vi också värna. Människor får aldrig försvinna i ensamhet eller glömmas bort.

Fru talman! Jag vänder mig till alla mina kollegor i kammaren, men naturligtvis särskilt till regeringen när ansvaret nu vilar tungt där. Låt oss gemensamt se till att säkra långsiktighet och hållbarhet för dem som verkligen behöver det mest – de människor som har behov och som har rätt till personlig assistans.

(Applåder)

Anf. 4 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Vi sverigedemokrater tycker att personlig assistans och lagen om stöd och service, LSS, är en jätteviktig fråga att diskutera, speciellt i ljuset av den senaste tidens debatter och utveckling. Jag tackar därför för initiativet till debatt, även om min inställning i grunden är att det för tillfället är väldigt mycket prat och lite verkstad.

LSS-reformen var, som sagt, en viktig frihetsreform när den infördes. Det var också en mycket viktig rättighetsreform, eftersom LSS inte är en lag som alla andra utan just en rättighetslag.

Mot denna bakgrund är jag som sverigedemokrat orolig över den senaste tidens utveckling, som tyvärr inte kan ses som någonting annat än en nedmontering av den personliga assistansen.

Vi hör andra vittna om detta. Vi hör nästintill dagligen rapporter i medierna om hur denna nedmontering påverkar folk. Vi kan läsa den ena berättelsen efter den andra ur det verkliga livet, och den ena är mer tragisk än den andra.

Det handlar om dödsfall till följd av indragen assistans. Det handlar om personer med funktionsnedsättning som inte kan få det stöd som de behöver för att leva ett liv som andra och vars föräldrar tvingas ta ett övermäktigt stort ansvar. Det handlar om att sondmatning inte längre ska anses som ett grundläggande behov. Listan över nedslående rapporter kan göras lång.

Jag är fullt medveten om att man sedan länge har förstått att kostnadsökningarna måste ses över. Redan strax efter reformens införande tillsattes en assistansutredning med uppdrag att lägga fram förslag om hur kostnaderna skulle kunna minska. Förslagen förkastades av dåvarande regering, som ansåg att de var alltför drastiska och riskerade att äventyra de grundläggande avsikterna med assistansreformen.

År 2014 tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté, LSS-kommittén, som hade i uppdrag att ta fram förslag om kostnadsdämpande åtgärder.

Jag menar dock att det inte är alldeles ovanligt att kostnaderna ökar i takt med att ambitionerna ökar. Ambitionerna har genom åren också ökat. Det handlar om införandet av ett femte grundläggande behov och borttagandet av en övre åldersgräns. Således omfattar LSS fler än från första början. För en familj som får tillökning är det inte alldeles ovanligt att kostnaderna också ökar.

Någonstans tror jag ändå att alla förstår att politiken måste agera när kostnaderna inom ett område ökar så kraftigt. Det svåra är att göra det utan att försämra livskvaliteten för dem som har behov av extra stöd. Det som skiljer sig denna gång är att det är precis det som har hänt, nämligen att personers livskvalitet har försämrats.

Vad säger man då i en debatt som denna? Ingenting som jag säger eller gör just nu hjälper dem som redan har fått sina liv söndertrasade. Och ingenting jag säger kan lätta den börda som alla de anhöriga som tvingas ta ett oproportionerligt stort ansvar känner just nu eller dämpa den oro som de har. Det är en oro som jag faktiskt förstår och som tyvärr är berättigad.

Jag har vid något tillfälle sagt: Kliv ur sandlådan och agera i stället för att skylla på varandra! Det står jag fast vid. Men just nu är det svårt att inte beröra vad det är som gör att vi är i denna situation i dag.

År 2015 meddelade finansministern att de ökade kostnaderna för flyktingmottagandet skulle kunna bekostas genom besparingar inom till exempel den personliga assistansen. Detta tillsammans med regleringsbrevet till Försäkringskassan om att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen stannade inte bara vid dålig signalpolitik utan fick fruktansvärda konsekvenser för många människor.

Det är att göra det ganska enkelt för sig att skylla på ett antal domar. Faktum är att det är precis det som Magdalena Andersson sa som också indirekt har skett.

I Stockholms läns landsting, Region Skåne och Västra Götalandsregionen uppgick kostnaderna för vård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd till sammanlagt 167 miljoner kronor under 2016. Mitt syfte med denna jämförelse är inte att vända debatten utan att visa på att det även finns andra beslut där vi måste se över effekterna och titta på hur kostnaderna har skenat. Det handlar om pengar vi kunde ha lagt på andra budgetposter, till exempel assistans, i stället för på personer som enligt lag inte ens har rätt att vistas här.

Vi lägger alltså otroliga summor på personer som inte har rätt att vistas här, och samtidigt handlar denna debatt om att färre människor i dag har rätt till assistansersättning från Försäkringskassan – och att alla bedömningar visar att trenden fortsätter. Färre och färre blir beviljade assistans. I regeringens budget beräknas antalet brukare med assistansersättning minska även nästa år, med 540 personer. Det är en prioritering som jag har svårt att förstå.

Något annat jag har svårt att förstå är varför ingen verkar se helheten och den ekonomiska plussidan. Det handlar om föräldrar som kan förvärvsarbета och betala skatt i stället för att gå hemma. Det handlar om personer med funktionsnedsättning som kan ta sig till jobbet och till sina fritidsaktiviteter, studera med mera. Förutom vinsten i form av en otroligt förbättrad livskvalitet och möjligheten att leva ett liv som alla andra är alltså den ekonomiska vinsten för samhället väldigt stor.

Alla partier här i dag kommer att komma med en massa fina ord, men frågan är egentligen: Hur många av partierna har en plan, och hur många har en tanke – och, framför allt, hur många har en satsning i sin budget?

Anf. 5 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman, statsrådet, ledamöter och åhörare! Hen som lever med varierande funktionsförmågor har rätt till det stöd och den service som erfordras för att hen ska kunna leva ett liv som alla andra. Det är vad lagstiftaren avsåg när lagen om stöd och service antogs 1993.

Mig veterligen delar samtliga partier i riksdagen fortfarande den tolkningen av lagen. Assistans är en av de stödformer som lagen anger. Denna debatt handlar alltså om rätten till assistans för dem som har behov av – och därmed också rätt till – sådan. När jag tänkte på denna debatt tänkte jag att den kan bli ganska tråkig och uddlös eftersom det såvitt jag förstår inte föreligger några större meningsskiljaktigheter mellan partierna i frågan om rätten till assistans.

Lagen om stöd och service från 1993 är alltså en rättighetslagstiftning med målet att den enskilde med funktionsvariationer ska ges möjligheter till ett liv som andra och även tillförsäkras goda levnadsvillkor. Lagen fick revolutionerande betydelse för de flesta som ingår i de personkretsar lagen omfattar. Som med all annan lagstiftning är det naturligtvis så att det finns de som inte tycker att den var tillräcklig, men för de allra flesta som har funktionsvariationer har reformen naturligtvis inneburit ett helt nytt liv.

Tillämpningen har dock förändrats genom åren. Som redan nämnts har det bland annat skett genom vägledande domar i Högsta förvaltningsdomstolen, till exempel 2009, 2012, 2015 och nu senast i somras, 2017. Ingen har kunnat undgå att se hur den nya praxis som dessa domar har inneburit har förändrat hur främst Försäkringskassan men även kommunerna har

tillämpat lagen. Steg för steg har den praktiska tillämpningen fjärmats allt mer och mer från det lagstiftaren avsåg med lagen.

Politiker, oavsett partitillhörighet, som arbetar närmast detta område har sedan länge sett hur en förskjutning av praxis växer fram. För mig som miljöpartist var det självklart mycket lättare att debattera dessa frågor när vi var i opposition. Nu när vi ingår i regeringsunderlaget är det inte lika självklart hur man kan agera och vad man kan säga. Ni som deltog i alliansregeringens arbete vet också att det med regeringsansvaret följer att man inte kan problematisera lika tydligt som när man är i opposition.

I stället måste man hela tiden ta hänsyn till de beredningskrav som finns och de former och tidtabeller som är möjliga. Uttalanden från den som företräder regeringssidan uppfattas ofta som löften, som sedan förvandlas till brutna eller svikna löften när det visar sig att den fråga som har debatterats inte går att genomföra på det sätt man kanske i förväg trodde.

Här i riksdagen är vi bara lagstiftare; vi är inte de som utför. När vi har fått en tydlig bild av hur domarna från Högsta förvaltningsdomstolen förändrar tillämpningen har vi sett att det krävs ett lagstiftningsarbete. Det innebär att man sätter igång en apparat som är ganska stor och som tar tid. Om man har för bråttom kan det i värsta fall leda till att man skapar större oro och osäkerhet, och det kan till och med vara så att en dåligt genomtänkt förändring i sin tur kan leda till ytterligare brister och försämringar för brukarna.

Det är väl här partierna skiljer sig åt, vad jag kan se. Vi vill ju alla att de konsekvenser som Högsta förvaltningsdomstolens utsagor har lett till inte ska se ut som de gör nu. Vi vill att de som lever med funktionsvariationer inte ska få försämringar av livskvaliteten eller sämre möjligheter att leva som vi andra. Meningsskiljaktigheterna handlar som jag tolkar det om hur regering och riksdag kan säkerställa att en återgång till de intentioner som fanns när lagen beslutades kan ske så snabbt och säkert som möjligt.

Oppositionen anser alltid att regeringen skulle ha agerat tidigare, och det är lite grann oppositionens roll att göra det. Företrädare för dem som nu sitter vid makten skulle kunna säga att den tidigare regeringen väl kunde ha börjat med detta redan då; det är nämligen inget som är alldeles nytt, utan det är en förändring som har pågått under en längre tid.

Den regering vi har nu började med att tillsätta ett antal utredningar, vilket ju är ett krav om man ska göra stora förändringar. Lagstiftning måste bygga på rättssäker information och inte på hörsägen och rykten. Fakta måste underbyggas, och vi har två utredningar som kommer att lämna underlag nu i december. Utifrån detta har regeringen nu sagt att det kommer förändringar ganska snabbt, vilket ministern här redogjorde för tidigare.

Anf. 6 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Kristdemokraterna för att de har tagit initiativ till denna otroligt viktiga debatt. Detta handlar nämligen om några av de människor i vårt land som är absolut mest beroende av en fungerande välfärd i form av assistans – och som nu ser sin tillvaro rasa samman, mycket på grund av passivitet från vänsterregeringens sida.

Jag fick för några veckor sedan ett mejl som jag har fått tillstånd att berätta om, fru talman. Avsändaren skriver: Hej! Vet att du känner till vår sons situation sedan din tid som barnläkare på sjukhuset i Gävle. Skriver

Prot. 2017/18:34
21 november

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

det här mejlet till dig för att be om hjälp och råd då vi har fått mycket oroande information från Försäkringskassan.

Jag känner den här killen väl. Han är snart 30 år och trivs bra med livet. Han är sedan tidiga år förlamad och helt beroende av respirator, men han är nu stolt – han har fått en egen lägenhet och har ett jobb. Han älskar sport: Brynäs, GIF och, förstås, SAIK i bandy. Han har dubbel assistans dygnet runt av ett tiotal ordinarie plus några vikarier.

Pappan skriver vidare i sitt mejl: Vi har nu fått brev från Försäkringskassan angående tvåårsomprövningen. Svaret lyder: Försäkringskassan överväger att fatta beslut om att du inte längre har rätt till fortsatt assistansersättning. Det beror på att ditt hjälpbehov med respiratorvård bedöms vara sjukvårdande insats och påverkar rätten till assistansersättning. Försäkringskassan bedömer att du kan behöva viss tid för att ordna ditt stödbehov på annat sätt – ja, tacka för det – och vi kan därför betala ut assistansersättningen i november, december och januari om den utförs. Från februari upphör betalningarna.

Pappan frågar mig vad de ska göra. Vad ska jag svara på den frågan? Det är ju det som denna debatt handlar om – hur tillvaron för den här unge mannen och många andra trasas sönder på grund av vänsterregeringens prioriteringar.

Jag hör nu ett antal socialdemokrater och miljöpartister säga att detta beror på domstolar eller på Försäkringskassan i stället för att själva ta ansvar för den mycket besvärliga situation som så många människor med omfattande funktionsnedsättningar har hamnat i.

Åsa Regnér var den senaste i raden att säga att detta hänger samman med beslut som har fattats av domstolar. Men det handlar inte bara om beslut som har fattats av domstolar, utan det handlar också om ett antal andra beslut och om åsikter som vänsterregeringen har gett uttryck för.

Magdalena Andersson sa 2015 att vi måste dämpa kostnadsutvecklingen inom assistansersättningen. Samma höst skrev regeringen i sitt regleringsbrev till Försäkringskassan att man skulle bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. I samband med LSS-utredningen som tillsattes sås det tydligt att det handlar om att se på hur kostnaderna för personlig assistans ska sluta att öka. Direktivet var jättetydligt: Lägg fram förslag för att minska kostnaderna.

Lägg därtill alla andra beslut som också har slagit mot dem som behöver assistans. Jag tänker till exempel på att arbetsgivaravgiften för unga har höjts. Inte minst tänker jag på den klappjakt som regeringen bedriver på assistansföretag som är aktiebolag och som därmed måste ha ett överskott. Två tredjedelar av alla assistansberättigade har i dag valt en privat utförare. Om regeringen och Vänstern blir framgångsrika i att få bort alla privata företag från välfärden kommer alla dessa tusentals personer vara hänvisade till att välja kommunen.

Att regeringens politik har haft avsedd effekt ser vi i att antalet assistansberättigade individer minskar. Det handlar inte längre om enstaka individer, utan det handlar om ett stort antal. Därtill handlar det, som jag inledde med att säga, om de människor som är mest beroende av samhällets stöd.

Jag välkomnar att regeringen nu äntligen väljer att ta åtminstone ett steg tillbaka. Högsta förvaltningsdomstolens dom från i somras ska nu enligt regeringen hanteras.

Det är bra, men det räcker inte. Regeringen måste backa från sina riktlinjer till Försäkringskassan om att sänka kostnaderna för assistans. Regeringen måste också sluta att bedriva klappjakt på de assistansföretag som erbjuder assistans av hög kvalitet och som samtidigt redovisar överskott och tar ut vinst. Slutligen måste regeringen behandla även de andra utpekade domsluten från Högsta förvaltningsdomstolen på samma sätt, det vill säga lägga fram lagförslag som återupprättar intentionerna i LSS vad gäller assistansen.

Fru talman! Denna kombination av passivitet – det vill säga att inte lägga fram förslag i ett läge då domstolar och myndigheter fattar beslut som vi anser strider mot intentionerna i LSS – och en lång rad konkreta beslut som slår direkt mot assistanssystemet måste upphöra.

Jag hoppas att denna debatt blir ett viktigt steg i att regeringen och Vänstern ångrar sig, gör om och rätt. Det handlar om några av de absolut mest behövande.

(Applåder)

Anf. 7 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! Om någon under valrörelsen 2014 hade sagt till mig att en av de frågor som vi kommer att behöva slåss hårdast för är frågan om LSS hade jag nog bara skrattat. Jag hade sagt att den person som påstod något sådant var helt ute och cyklade. Jag hade sagt att med en rödgrön regering är våra medborgerliga rättigheter inget som vi kommer att behöva slåss för.

Nu skulle alla de som hade drabbats av den förra regeringens politik kunna andas ut. Nu skulle det vara slut på tiden då människors behov fick ge vika för ekonomi.

Inte för en sekund skulle jag då ha kunnat tro att det bara några veckor in i den nya mandatperioden skulle visa sig att jag hade helt fel. Inte hade jag kunnat tro att vi mer än någonsin skulle behöva slåss för en av de största frihetsreformerna som Sverige genomfört eller att en rödgrön regering skulle bidra till att våra grundläggande rättigheter är hotade.

Fru talman! Precis när jag började jobba med den här frågan åkte jag spårvagn hem till Majorna. Genom fönstret såg jag en man som hade mycket omfattande funktionsnedsättningar. Just där och då slogs jag av att han i en annan tid eller i ett annat land med all säkerhet hade varit en fånge i sin egen kropp, troligtvis på ett sjukhus eller på en av alla institutioner som Sverige hade innan vi blev en riktig demokrati – före 1994.

Men nu är jag född i ett land där vi har genomfört en reform som gjort att han, när jag såg honom där på gatan, stod med sina två assistenter och målade tavlor. Tillsammans stod de där med papper och pensel och fångade den värld som mannen ville att andra ska se. De utförde det som han ville göra. Det var en ögonblicksbild som fyllde hela mig med en känsla av stolthet och en enorm känsla av trygghet.

Jag är så sjukt stolt över att bo i ett land där vi tillsammans har kommit överens om att vi gemensamt ska garantera att Emmas barn ska kunna växa upp till en fri medborgare om hen skulle födas med en funktionsnedsättning.

Prot. 2017/18:34
21 november

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

Vi har skrivit på ett kontrakt om att Åsas kärlek, om hen blir sjuk, ska kunna arbeta, studera och ta hand om sin familj.

Jag fylls av en känsla av trygghet när jag tänker tanken att ni ska se till att jag fortfarande kan gå ut och dansa om jag skulle råka ut för en olycka.

Det handlar om ett löfte till varandra att det inte är vår funktionalitet som ska vara avgörande för om vi ska vara fullvärdiga och fria medborgare – ett löfte att vi, oavsett vad livet bjuder oss, ska känna oss trygga med att vi ska få våra behov tillgodosedda och att vi ska ha rätten att leva våra liv.

Men nu är detta löfte brutet. I dag finns inget kontrakt som garanterar min eller din frihet. I dag går ingen av oss säker.

Den omfattande kris som vi pratar om här är i första hand en kris för alla dem som drabbats, men i grund och botten är denna kris ett verkligt hot mot oss alla. Det är allas vår trygghet och allas vår rätt till våra liv som står på spel.

Nu är det inte längre bilden av den där mannen som präglar min syn på vårt trygghetssystem. I stället är det blicken hos mannen som jag träffade förra veckan – som var så fylld av desperation att jag fick svårt att möta den – som jag ser framför mig.

Nu är det inte lycka som jag känner, utan det är skam. En förälder ringde mig häromdagen, och jag kunde knappt höra vad han sa. Han kunde inte sluta gråta, för hans dotters liv hade slagits i spillror.

I dag är det extrem ilska jag känner över det ovärdiga i att människor i mitt land måste utkämpa ett krig för att få leva och inte bara existera.

I dag är jag uppriktigt rädd att det inte är mina eller våra behov som kommer att styra om något skulle hända mig eller mina nära. Denna rädsla förstärks av den rödgröna regeringen.

Fru talman! Trots allt drar jag en lättnadens suck över att regeringen äntligen dragit i nödbromsen. Det är en delvinst för oss, och det har för stunden stor betydelse för dem som drabbas nu.

Men detta ger ingen varaktig lösning. Med sitt åtgärdspaket har regeringen i själva verket hänskjutit frågan till nästa regering. Det är inte att rädda LSS.

Därför krävs det nu att vi samarbetar över blockgränserna. Jag älskar inte tanken på att slå mig i slang med dem där, men det finns tillfällen då det är den enda rimliga vägen. Detta är ett sådant tillfälle, för denna fråga handlar om våra grundläggande mänskliga rättigheter.

Det har till och med gått så långt att vi inte alls söker politisk konflikt. Vi vill att vi ska hitta en varaktig lösning – en lösning som innebär att lagen återgår till det som var tanken när den initierades.

Än en gång vill jag uppmana er att ta vårt erbjudande på allvar. Låt oss sätta oss ned och ta fram ett nytt lagförslag, så att vi en gång för alla kan visa att vi tillsammans står upp för våra gemensamma och medborgerliga rättigheter.

Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! Imse vimse spindel klättrar uppför trå'n – så sjunger Selmas mamma för lilla Selma. Då känns det lite lättare. Selma ska få vatten genom en PEG-kateter innan hon kan inhalera sina mediciner. Det sker innan slemmet i lungorna ska bort. Sedan ska Selma sondmatas, och där-
efter ska hon få sina andra mediciner.

Selma kan inte gå. Hon kan inte prata eller äta själv. Selma föddes med en grav hjärnmissbildning. Hon kan inte röra sina händer, sina armar eller sina ben. Tack vare LSS-reformen har hon fått assistans i livet. Men Selmas assistans ska dras in. Bedömningen är att hon inte behöver hjälp med grundläggande behov. Selma sondermatas, och det räknas som egenvård.

Det skär i hjärtat på mig, och på de flesta andra, när jag läser om de barn som drabbas av regeringens nedskärningar av LSS-reformen. Det är så obarmhärtigt att man ofta inte står ut när man läser berättelserna.

Fru talman! Statsrådet Åsa Regnér säger nu att regeringen tänker införa ett tillfälligt stopp för neddragningarna, men det beskedet är helt otillräckligt. Det hjälper till exempel inte alla dem som redan har förlorat sin assistans.

Det finns nyfödda barn i vårt land som blir kvar på sjukhus i månader, eftersom de behöver dygnetruntövervakning för att inte sluta andas. Det finns föräldrar som slutar jobba för att ta hand om sina vuxna barn som förväntas klara sig själva på dagarna. Det finns personer med omfattande rörelsehinder som nu måste stanna ensamma i sin säng hela tiden. För dem som redan har fått sin assistans indragen kommer regeringens förslag inte att innebära något över huvud taget.

Fru talman! Åsa Regnér har tillsatt en LSS-utredning som ska vara klar i oktober 2018. Jag lovar att om avsikten med utredningen hade varit att föreslå förbättringar hade den varit klar före valdagen. Sedan kommer det att dröja ytterligare kanske uppemot ett år innan lagen är på plats. Denna tidsutdräkt är oacceptabel. De som har blivit av med sin assistans kan inte vänta.

Regeringen påstår att utredningen ska föreslå en moderniserad lagstiftning med helhetssyn. Men med utredningens direktiv är detta inte möjligt. Regeringen skriver ju uttryckligen att alla eventuella förbättringsförslag inom LSS ska bekostas av besparingar inom assistansersättningen. Själva utgångspunkten för denna debatt är emellertid att den här ersättningen är för låg.

Dessutom kan fler besparingar inom assistansen behöva ske av statsfinansiella skäl, skriver regeringen. Det uttryckliga målet med utredningen är inte att förbättra LSS; det är att minska kostnaderna. Ordet ”kostnad” nämns 38 gånger i regeringens direktiv till LSS-utredningen. Ordet ”människlighet” nämns noll gånger.

Fru talman! Tidtabellen måste göras om. Det behövs ett snabbspår. Människor ska inte behöva vänta. Regeringen måste också se till att de som har förlorat sin assistans, men som behöver den, ska få sin assistans.

Det var Folkpartiet liberalerna som drev fram LSS-reformen på 1990-talet under den dåvarande borgerliga regeringen. Syftet var att öka friheten för alla människor i Sverige. Det handlar om att ge människor ett värdigt liv och att alla ska ha rätt att delta i samhällslivet. Det handlar om självständighet. Rätten till personlig assistans är den största frihetsreform som har genomförts i vårt land för personer som lever med funktionsnedsättning.

Denna reform kommer vi liberaler att försvara. Vi kommer inte att svika Selma och andra i hennes situation. Alla barn ska ha rätt till sin frihet. Selma ska inte bara överleva, utan hon ska kunna leva.

(Applåder)

Anf. 9 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Under de senaste veckorna har flera av oss kunnat ta del av hur frågan om personlig assistans debatteras. Vi har kunnat följa några av alla de personer som drabbas – de familjer som får sina liv sönderslagna. Men anledningen till att vi kristdemokrater har begärt att denna debatt ska hållas just här i dag är att detta är Sveriges riksdag. Det är här vi stiftar lag. Det är här som vi har möjlighet att ta ansvar för att faktiskt ändra på det som har brustit.

Det som har hänt de senaste två åren är att den lag som vi i bred enighet stiftade här i kammaren inte längre fungerar. Efter två decennier har ett antal rättsfall kommit som har inneburit att grunden helt och hållit har ändrats. Vi har fått underlag från Inspektionen för socialförsäkringen och från Försäkringskassan som säger att det är just detta som har hänt. Vi har alltså underlag som säger att rättsläget har ändrats, och det innebär att människor inte längre är trygga i dag.

Det finns bara en sak som vi som lagstiftare kan göra. Det är att ta vårt ansvar och ändra lagen. Regeringens ansvar är att komma med ett underlag för det. Jag välkomnar varmt att regeringen äntligen har tagit initiativ till att stoppa det som skulle bli effekten av den senaste domen, som kom i somras.

Samtidigt rullar regeringen ut en tjock matta av dimridåer. För man stoppar inte det som redan under två års tid har varit en assistanskris, utan det är tvåårsomprövningarna som stoppas. En del människor, som hade fått en förhandssignal från Försäkringskassan om att deras stora mörker snart skulle komma och att de snart inte längre kommer att få det som i vissa fall har fungerat i decennier, får nu veta att de kan andas ut, åtminstone till oktober 2018.

Regeringen måste ta sitt ansvar och säga: Vi ska ändra lagen för att återställa det läge som rådde inte bara före domen som kom i somras utan också efter de andra domarna.

Man kan i underlag från våra myndigheter läsa om dessa domar och se att de är orsaken till att andelen som får beviljad assistans efter att man sökt för första gången på två års tid drastiskt har minskat. Det är samma domar som har gjort att en andel får färre timmar eller kanske helt och hållet blir utan sin assistansersättning efter tvåårsomprövningen. Dessa personer kommer att bli utan assistansersättning tills vi ändrar lagen.

Att stoppa tvåårsomprövningarna är att göra en insats som kan liknas vid att sätta in respirator. LSS kommer att överleva fram till valdagen. Men om vi inte har en ny lag att ta ställning till och få på plats som återställer intentionen är det samma sak som att när det tillfälliga stoppet tas bort tas också respiratorn bort.

Vi måste ta vårt ansvar. Jag vill därför fråga statsrådet: Kan regeringen här och nu lova att inte bara ha ett tillfälligt stopp utan också att använda denna tid till att ta fram ett nytt lagförslag som vi kan klubba igenom här i kammaren och som återställer och återupprättar det som var intentionen med lagstiftningen?

Jag har också en fråga till Miljöpartiet, som också är ansvarigt i regeringen. Om ni ser det som Jan Lindholm lyfte fram i debatten, att ingen har kunnat undgå att lagstiftningen har fjärrmat sig från det som var intentionen, är ni då beredda att fortsätta sitta i regeringen utan att kräva att underlag till lagändringar tas fram?

Det räcker nämligen inte bara att utreda, utan om vi ska kunna ändra lagen här i riksdagen måste vi ha ett underlag för lagändring. Detta är utlovat när det gäller sommarens dom, men det är ännu inte utlovat för de domar som har inneburit att andelen assistansberättigade har sjunkit med mer än 1 000 personer. Vi har underlaget från myndigheterna. Nu gäller det att också agera utifrån detta.

(Applåder)

Anf. 10 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Jag vill börja med ett citat: "Under hösten 2010 har det också framkommit exempel på fusk, oegentligheter och överutnyttjande av assistansersättningen. Preliminära bedömningar av polismyndigheter och Försäkringskassan pekar på att den ekonomiska omfattningen kan vara betydande."

Ett annat citat lyder: "Anslaget för den statliga assistansersättningen har ökat från cirka fyra miljarder kronor då reformen infördes år 1994 till 21 miljarder för år 2012. Fusk och missbruk står enligt utredningen, även lågt räknat, för betydande belopp."

Detta sa min företrädare, kristdemokraten Maria Larsson, som hade ansvar för de här frågorna i den tidigare regeringen. Den tidigare regeringen, där Kristdemokraterna och andra allianspartier ingick, var alltså mycket medveten om kostnadsutvecklingen och ville få kontroll över den. Man var särskilt intresserad av att diskutera oegentligheter gällande utbetalningar. Ni låtsas nu som att ni inte sa det. Ni låtsas nu som att det inte var ett problem och att det inte är ett problem. Ni säger en sak i regeringsställning men en helt annan i opposition.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder i frågan om personlig assistans. En av dem är att vi ser över företag och privata anordnare på den här marknaden för att komma längre när det gäller att skilja seriösa anordnare från oseriösa och vara duktigare på att komma åt oegentligheter i utbetalningar.

Jag ställer mig väldigt frågande till att lagstiftare antyder eller nästan direkt säger att domstolar i Sverige styrs av regeringen. Det blir, tycker jag, väldigt underliga slutsatser i den här frågan. Domstolar styrs inte av regeringen. Domstolar styrs inte av ett regleringsbrev som dessutom inte är det aktuella regleringsbrevet. Detta vet ni också. Ni låtsas som att ni inte förstår hur det här systemet ser ut. Detta är en rättighetslagstiftning. När man inte vet vad som gäller går man till domstol, och då talar domstolen om vad som ska gälla.

Vi har tillsatt en långsiktig LSS-utredning. Vi har också bett om översyner av de här domarna, och dessa översyner kommer i december. Detta gjorde ni aldrig. Det kom domar även på er tid. Ni gjorde ingenting åt det. Det finns ett tillkännagivande från mitt parti som ni inte gjorde någonting åt. De här domarna hänger ju ihop, och det vet ni också, eftersom ni kan den här reformen.

Jag får underlag i december som handlar om de domar som ni har pratat om här. Jag kommer att titta på dem och se vad vi kan göra. Jag vill värna intentionerna i lagen om stöd och service och när det gäller personlig assistans. Men jag vill också ta ansvar för helheten och för de oegentligheter i utbetalningar som finns, som ni visste fanns under er tid och som ni också diskuterade.

(Applåder)

Anf. 11 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Att värna denna frihetsreform är något som vi moderater gör. Vi ledde också den regering som i början av 90-talet införde den i Sverige. Vi vill nu fortsatt värna den och säkerställa att resurserna går till just de människor som behöver dem.

Allt fusk med bidrag och skatter är djupt problematiskt. Det är upprörande och något vi satsar resurser på att bekämpa. Såväl inom LSS som i andra välfärdssystem behövs skarpare uppföljning och skarpare tillsyn. Det avsätter vi ökade resurser för i vår budget. Allt oupptäckt fusk är förlorade skattekronor. Det är helt enkelt resurser som i stället kunde ha använts till att utveckla välfärden för alla med behov av assistans, vård och omsorg.

För mig är det direkt stötande att mindre nogräknade personer skor sig på andras legitima behov av stöd och hjälp. Så här kan det inte få fortsätta. Resurserna ska gå till dem som har rätt till samhällets gemensamma stöd. De som har personlig assistans ska få den hjälp de behöver och har rätt till. Ingenting annat duger. Samtidigt ska stöden vara långsiktiga, hållbara och trygga. Ett ekonomiskt balanserat ansvarstagande är också nödvändigt.

Vår hållning är klar. Dessa värdefulla resurser ska gå till de människor som är i behov av dem, inte till personer som inte är det.

Fru talman! Vi har också ett problem med att människor ramlat mellan stolar när det gäller huvudmän. Det delade huvudmannaskapet ställer till en hel del oro i sig, och det behöver vi komma till rätta med. Det ska inte vara så i en välfärdsstat som Sverige att människor ska behöva känna sig oroliga för att skyfflas mellan olika huvudmän eller att bedömningar ska se radikalt olika ut beroende på var man bor och var man befinner sig. Vi moderater skulle vilja se att detta blev tydligare och tror att vi i grunden behöver ta ett fastare grepp runt frågan om huvudmannaskapet.

Fru talman! Det är helt centralt att sträva efter långsiktighet och hållbarhet när det gäller assistansreformen. Det handlar om trygghet. Kring frågor och avgöranden som rör LSS och personlig assistans krävs gemensamma lösningar, helhetssyn och balanserade avvägningar som syftar till just långsiktighet, överblickbarhet, hållbarhet och därmed trygghet för den enskilde i behov av personlig assistans. Detta gäller även för att kunna ge ökad trygghet och förutsägbarhet för alla anhöriga, alla utförare av assistans, som min kollega Anders så väl beskrev, samt de ansvariga huvudmännen – stat och kommun.

Jag vänder mig återigen till mina kollegor i kammaren: Låt oss gemensamt se till att säkra denna långsiktighet och hållbarhet för dem som verkligen behöver det – de med behov och rätt till assistans!

Anf. 12 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Det gick så långt att FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter kritiserade den svenska regeringen för de planerade besparingarna inom LSS och assistansersättningen. Man ville att spardirektiven skulle omprövas.

Regeringen hävdar att man vill värna LSS och assistansersättningen och att man ska garantera personer med funktionsnedsättning det stöd de behöver. I själva verket är det runt 1 200 färre som har assistans i dag jämfört med när regeringen tillträdde. Bara under det senaste året har antalet minskat med nästan två personer per dag.

Vad skulle det då egentligen innebära om vi skulle dra ned på LSS och assistans, förutom såklart minskad livskvalitet? Jag tänkte, fru talman, att jag skulle återgå lite till frågan om att se helheten och samhällsnyttan.

Vad jag har förstått går ca 90 procent av assistansersättningen till löner, och det borde vara en väldigt hög andel jämfört med till exempel skolor eller vårdcentraler, där mycket av kostnaderna går till lokalhyra och utrustning.

Jag läste också någonstans, fru talman, att drygt två tredjedelar går direkt tillbaka till den offentliga sektorn i form av inkomstskatter, sociala avgifter och moms på ökad konsumtion och att en liten del såklart också betalas in i form av bolagsskatter. Det finns nog ingen annan av den offentliga sektorns utgiftsposter där återflödet av pengar till stat och kommun är lika stort.

En väldigt stor del av brukarna kan arbeta och betala skatt tack vare sina personliga assistenter. Som jag var inne på innan är en annan stor pluspost skatteintäkter från alla de anhöriga vars tid då i stället frigörs för lönearbete. En intressant fråga att ta upp är också hur många av de 80 000 personliga assistenterna som skulle vara arbetslösa utan LSS.

Min fråga till statsrådet blir: Har ni analyserat vad era besparingar egentligen i slutändan skulle kunna kosta?

Det är bra och välkommet att regeringen väljer att införa ett tillfälligt stopp för tvåårsomprövningarna. Det är också bra att regeringen nu äntligen efter massiva påtryckningar väljer att snabbutreda ett nytt lagförslag. Sverigedemokraterna skulle dock vilja att man också beaktade de tidigare aktuella domarna och att de också omfattades av snabbutredningen.

Det är frustrerande och hjärtskärande att ta del av medierapporteringen i denna fråga. Det är inte sällan vi ser rubriker om att en eller båda föräldrarna tvingas sluta jobba för att ta hand om barn utan ersättning. Ekonomin slås i spillror, syskonen far illa, familjen far illa och föräldrarna knäcks.

I mitt Facebookflöde fick jag häromdagen upp ett inlägg om hur en mamma beskrev att hon inte längre orkade ta ensamt ansvar och för en stund faktiskt funderade på att avsluta sitt liv. Hon tog en burk med tabletter, satte sig i bilen och funderade på vad hon skulle göra, men lyckligtvis tänkte hon om.

Vi har alla här ett ansvar för att personer inte ska behöva känna sig så maktlösa som denna kvinna. I Sverige 2017 ska vårt skyddsnät fungera. Det är de tidigare generationernas hårda arbete och betalade skatt som var tänkt till det. Vi kan inte kasta bort alla tidigare generationers hårda arbete.

Vi kan heller inte svika dem som är i behov av hjälp. Krävs det ett snabbt agerande är det vad både jag och svenska folket förväntar oss. Till statsrådet vill jag säga: Agera, och agera kraftigt!

Anf. 13 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Först vill jag bara beklaga att formuleringen ”regeringens neddragningar” upprepas flera gånger här från talarstolen. Det kan tyvärr vara så att medborgarna tror att det finns någon sanning bakom det. Det har inte fattats några beslut om neddragningar av assistans från regeringens sida.

Sedan blev jag väldigt glad när företräddaren för Moderaterna tog upp att pengarna inom området ska gå till dem som har rätt till det och inte till sådana som fuskar. Det var en ny signal. Statsrådet har flera gånger tidigare lyft fram frågan under hela perioden, och hon nämnde det nyss under sitt senaste anförande, att det finns kunskap om brister.

Jag har läst utredningar som visar på att det handlar om väldigt stora belopp som betalas till personer som egentligen inte borde ha dessa ersättningar för assistans. Jag tycker att det var uppfriskande att det kom från den sidan. Det är en av de frågor som vi måste ta tag i.

Om man ska försvara en lagstiftning måste medborgarna tycka att den är okej. Varje gång det slås upp en stor artikel i medierna om någon person som på ett otillbörligt sätt lyckats tillskansa sig offentliga medel sjunker legitimiteten för den lagstiftningen.

Det är därför det arbetet är så oerhört viktigt. Där finns det absolut ingen skillnad mellan Moderaterna och regeringen i hur högt vi prioriterar det. Jag hoppas att de övriga borgerliga partierna också kan instämma i att det är en väldigt viktig fråga för att rädda lagstiftningen. Det handlar om mycket pengar i enskilda fall. Jag ska inte nämna några exempel, som ni andra har gjort. Jag tror att ni känner till dem allesamman.

Jag håller verkligen med om vad Emma Henriksson sa i sitt inlägg. Det är därför som jag – om jag nu ska svara på frågan – hellre stöder den här regeringen än en regering med allianspartierna. Den här regeringen har gjort just det som Emma Henriksson efterfrågar.

Ni hade kunskap om att LSS successivt hade urgröpts och att det var på väg att bli allt svårare för dem har de här behoven att få det stöd och den hjälp som de har rätt till, och ni gjorde ingenting åt det. Vi har gjort saker för att kunna ändra lagstiftningen, men det tar tid.

Det finns en risk på ett sådant område. Vad är det för värderingsperiod vi lever i? Under olika epoker i våra liv dominerar solidaritet och är viktigt, och sedan blir det mindre viktigt. Nu lever vi i ett väldigt egoistiskt tidevarv. Att nu lagstifta på området är jättesvårt, för det måste vinna gehör hos en bred allmänhet.

Vi har satt igång arbetet på ett seriöst sätt. Vi kommer att få två slutrapporter nu i december utifrån vilka regeringen kommer att lägga fram förslag som förhoppningsvis tidigt nästa år ska kunna ge en del åtgärder som gör att problemen minskar.

Sedan hoppas jag på mer när den större utredningen kommer. Tyvärr bedömdes den inte kunna ske så snabbt att den hann bli politik under den här mandatperioden, utan det får bli under nästa mandatperiod. Det är bara att hoppas att det då finns en regering som verkligen är beredd att ta ansvar för de människor som har behov av stöd och service för att kunna leva som alla andra.

(Applåder)

Anf. 14 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag blir lite förtvivlad när jag hör företrädarna för Miljöpartiet och Socialdemokraterna i debatten. Jag vet att det nu finns väldigt många som sitter därhemma och lyssnar utifrån att få svar på frågan: Vad ska man ge för besked till alla dessa människor som nu har fått färre timmar eller har fått assistansen helt indragen?

Vi har här Jan Lindholm från Miljöpartiet som går upp i talarstolen och säger: Det har inte skett några neddragningar i assistansen. Alla de som vill syna det kortet, varsågod och läs Försäkringskassans prognoser. Man beräknar nästan 3 miljarder mindre än budgeterat utrymme. Det har skett en kraftig neddragning av medlen som går till assistansersättning.

Det är ingen slump. Det är resultatet av beslut som är fattade av den regering där Miljöpartiet och Socialdemokraterna ingår. Man har gett tydliga direktiv till Försäkringskassan och tillsatt en utredning. Ett av de tyngsta statsråden, finansministern, har varit ute och sagt: Här måste man minska kostnaderna för assistansen. Det är klart att myndigheter agerar utifrån det regeringen säger. Siffrorna finns där svart på vitt.

Jag blir lika förtvivlad när jag hör statsrådet Åsa Regnér komma upp i talarstolen och tala om att alliansregeringen på sin tid tog upp frågan om fusk och bedrägeri och att det inte hände någonting med assistansen. Den diskussionen har ingenting med detta att göra.

Vi är alla överens om att vi ska göra allt vi kan för att beivra bedrägerier och hålla fusk borta. Det var ett arbete som alliansregeringen drog igång under sin tid. Det fick då mycket kritik från vänstersidan. Nu tror jag att det är någonting som alla är överens om att man ska göra.

Det har ingenting att göra med den situation som alla dessa människor med svåra funktionsnedsättningar nu upplever när de får tillvaro skadad och assistanstimmarna dras in. Jag berättade om grabben med respirator hemma som fick beskedet att assistansen helt ska försvinna. Det är vad diskussionen handlar om.

Fru talman! Jag blir förtvivlad när jag hör att man från regeringssidan ständigt backar undan och ständigt försöker lägga rökridåer. Det finns två partier som har möjlighet att göra någonting åt den besvärliga situation som dessa människor nu sitter i. Det är Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Det är två saker som de partierna måste göra. Det ena är att backa från de beslut som man har fattat. Man har gett direktiv till utredningen och skrivit regleringsbrev. Men bedriver dessutom en klappjakt på de privata företag som utför assistans med hög kvalitet.

Det andra är att det är en regerings ansvar när domstolar – i det här fallet Högsta förvaltningsdomstolen – fattar beslut som man politiskt anser inte stämmer överens med lagstiftarens intentioner. Då är det regeringens uppgift att ta fram lagförslag som riksdagen sedan kan besluta om.

Det är fascinerande att här höra enigheten från alla partier om att vi måste göra någonting. Det finns två partier i kammaren som har möjligheten att trycka på knappen, fatta beslut och lägga fram lagförslag som ändrar den bedrövligt svåra situation som så många människor med svåra och stora behov har hamnat i beroende på negativa beslut fattade av regeringen bestående av Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Dessutom fullgör man inte sitt uppdrag att titta på de domar som är fattade och föreslå lagändringar som gör att vi får en ny rättstillämpning på området.

(Applåder)

Anf. 15 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! Jag sa i mitt första inlägg att vi inte söker konflikt, vilket är helt sant. Däremot utkräver vi i alla högsta grad ansvar. Det brutala politiska spel som har utspelat sig för oss de senaste tio åren är inte bara en fråga om vilket samhälle vi vill ha utan också en fråga om demokrati.

Politiken har under de gångna åren stilla stått och sett på när dom efter dom fallit om bedömningen av assistans och sakta men säkert urholkat reformen. I dag har vi en situation där rättspraxis gjort att du inte längre får assistans om du kan föra maten till din mun, där sondmatning inte ses som ett grundläggande behov och det nu bara är aktivt hjälpbehov som räknas.

Två regeringar av olika färg har helt iskallt låtit bli att agera. I nästan tio år har vi krävt en ändring av lagen, men ingenting har skett. Resultatet är att över 80 procent av dem som i dag söker assistans får avslag. Men ingen bär ansvar. Ingen kan ställas till svars.

Det är nästan farsliknande att betrakta hur fingrar pekas åt olika håll för att ingen ska behöva ta på sig skulden för att en av vår tids största frihetsreformer har slagits i spillror. Man följer bara rättspraxis.

Sanningen är dock att regeringen har agerat kraftfullt. Vi har sett ett regleringsbrev med ny inriktning, där inte behoven utan ekonomin ska styra, en LSS-utredning som fokuserar på kostnader och kräver besparingar på assistans och en debatt om fusk som har dragit en smutsig skugga över det som regeringen vill dölja: att man vill spara pengar på människors rättigheter och behov. Det är en rad beslut som är fattade av regeringen utan att passera riksdagen – helt utan att Sveriges demokratiska församling har fått säga sitt.

Däremot verkar regeringen helt ha glömt att det finns ett beslut som vi har fattat i Sveriges riksdag: Vi ska ha en lag som ger människor rätt att leva sina liv med självbestämmande och rätt att delta i samhället. Vi ska ha en lag där människors behov ska styra. Detta är ett demokratiskt fattat beslut som nu inte respekteras eftersom ingen lagändring har skett.

Fru talman! Det är människors liv vi debatterar här i dag. Det är inte siffror, inte ömmande fall och absolut inga svaga grupper. Det är människor av kött och blod som drabbas på ett nästan obegripligt sätt av en inhuman politik. Att dra i nödbromsen i detta läge är bra, men vi kräver mer än så. Vi kräver att regeringen ska respektera det beslut som fattades när LSS-reformen infördes: att regeringen ska ta sitt ansvar.

Då måste regeringen omgående ändra lagen efter alla de domar som har urholkat lagstiftningen, och inte bara den senaste. Då krävs det att regeringen ser till att alla de som har drabbats av att ingen regering har agerat får sina behov tillgodosedda. Det krävs att regeringen fyller sina ord om att värna LSS med faktisk handling. Då kan inte regleringsbrevet innehålla några skrivningar om minskat antal timmar, och den så efterlängtade LSS-utredningen kan inte ha ett så ensidigt kostnadsfokus. Bara då kan vi på allvar snacka om att värna LSS.

Anf. 16 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! Under inledningen av debatten har flera av oss givit exempel på barn som nu får sin assistans indragen. Det är barn som behöver sondmatas och barn som inte kan andas själva. Vi har talat om hur de har

fått hjälp och plötsligt inte längre får denna hjälp. Då svarar socialministern med att säga: Men vi måste bekämpa fusket!

Allvarligt talat: De barn som vi har berättat om fuskar inte. Fusk ska bekämpas; det är helt rätt. Om någon fuskar med dessa system eller med andra socialförsäkringssystem ska samhället inte visa någon barmhärtighet mot fuskarna. De som fuskar ska sättas åt. Men straffa inte alla som behöver hjälp för att några fuskar!

Jag blir bekymrad när jag hör Åsa Regnér. Det låter som att regeringen tycker att den gör tillräckligt för dem som lever med en funktionsnedsättning. Det låter som att allt är frid och fröjd när man nu inför ett moratorium för ytterligare neddragningar och låter utredningarna, som har direktiv att spara ännu mer, löpa på. Det duger inte.

Regeringens moratorium sätter bara tillfälligt stopp för neddragningarna just nu. Detta borde naturligtvis ha införts för länge sedan. Det är väl bra att det görs nu, men det hjälper inte dem som redan har fått sin assistans indragen. Vi talar om över 1 000 personer som har fått sin assistans indragen och reducerad. Jag lyssnar och lyssnar, men jag hör inte att Åsa Regnér har några svar till dem.

Det är oacceptabelt att det finns barn som tvingas stanna på sjukhus under långa tider för att de inte får den hjälp de behöver för att kunna vara med sin familj i stället, som de fick förut. Det är oacceptabelt att föräldrar ska behöva säga upp sig från jobbet för att samhället drar in hjälpen till barnen så att föräldrarna måste vara hemma och ta hand om sina funktionshindrade barn. Det är oacceptabelt att människor med omfattande rörelsehinder nu ska ligga ensamma i en säng dygnet runt när de tidigare fick hjälp.

Fru talman! Regeringen tillsätter utredningar som ska vara klara hösten 2018, efter valdagen, naturligtvis för att man vill undvika debatten i valrörelsen. Man föreslår också lagstiftningsförändringar som träder i kraft under 2019. Det är alldeles för långsamt. Ska de här nyfödda barnen behöva stanna på sjukhus i flera år innan de får komma hem för att regeringen vill undvika en debatt i valrörelsen?

De som har blivit av med sin assistans kan inte vänta på denna rödgröna regering. Den LSS-utredning som skulle presentera sina förslag i oktober 2018 måste tidigareläggas, och det är fullt möjligt att göra det. Dessutom måste direktiven förändras. Huvuddirektivet är att åstadkomma ytterligare besparingar, Åsa Regnér. Kan du stå i denna talarstol och på fullt allvar säga att det kommer att leda till förbättringar för de funktionshindrade när huvudargumentet och huvuddirektivet i utredningen är ytterligare nedskärningar?

Fru talman! Jag hör den svenske statsministern säga att den svenska modellen ska utvecklas och inte avvecklas. Men det är bara tomma ord. Ett samhälles välfärd och utveckling mäts framför allt i hur vi tar hand om de allra mest utsatta. Det är det som ett välfärdssamhälle ytterst handlar om. Regeringens attityd måste förändras från omänsklig till medmänsklig. (Applåder)

Anf. 17 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Jag blir väldigt bekymrad när jag hör hur debatten utvecklar sig, för det verkar som att alla inte förstår vad det är som pågår just här och nu.

Prot. 2017/18:34
21 november

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

Som kristdemokrat skäms jag inte alls för att vi lyfter fram det som också finns som ett problem – att det har förekommit fusk. Det har förekommit fusk där myndigheten har varit inblandad, och det har förekommit fusk bland kriminella aktörer som försöker sko sig på området. Det är bekymmersamt, precis som det fusk och den brottslighet som har pågått mot andra offentliga verksamheter där vi förvaltar skattebetalarnas pengar är bekymmersamt. Det gäller Trafikverket uppe i Norrland, där man tar betalt för vita streck som aldrig målas. Det gäller hundar som plötsligt kostar en kvarts miljon. Men vi slutar inte att se behovet av hundar i försvaret. Vi slutar inte att ha ambitioner vad gäller trafiksäkerheten i Norrland för att det förekommer fusk. Då går vi i stället på fusket. Det ska vi göra här också, och det var den förra regeringens ambition.

På detta område har det dock hänt någonting de två senaste åren. Titta på kurvorna! Titta på hur utvecklingen har varit när det gäller antalet assistansberättigade! För varje år har antalet assistansberättigade ökat från att reformen infördes fram till november 2015. I november 2015 började antalet minska, och sedan är det en minskning som enligt Försäkringskassans egen analys i den senaste budgetprognosen är accelererande, framför allt de senaste månaderna. Man har i flera återkommande rapporter, bland annat *Avslag inom assistansersättningen – hur kan vi förstå den senaste tidens ökning?*, gjort analysen av vad det är som gör att så många får avslag. Vad är det som gör att så många som söker för första gången aldrig får komma in i reformen?

Det är framför allt två domar man lyfter fram – en från 2012 och en från 2015. Ni kan ställa frågan: Varför gjorde inte ni något? Ni satt ju i regeringsställning 2012! Det är bara det att denna dom inte började tillämpas på det sätt som den tillämpas nu förrän våren 2016. Det kan man också läsa i Försäkringskassans analys.

Vi har fått faktaunderlaget – vi här inne som lagstiftare. Vi har underlaget som visar att detta är en ändrad rättstillämpning som behöver ny lagstiftning för att ändra förutsättningarna för människor att få det stöd som vi en gång var överens om att de skulle få. Det är bara en lagändring.

Att prata om fusk i detta sammanhang är att skapa osäkerhet hos dem som tror att detta är ett område som bara exploderar i kostnader och att vi inte vet vart pengarna tar vägen. Men det som händer nu innebär inte en krona i besparing för skattebetalarna, utan det innebär en överföring av kostnader från staten till kommuner, landsting och enskilda. Det finns indikationer på att det kanske till och med blir dyrare.

Att ett barn inte får komma hem och vara med sina föräldrar med stöd utan i stället är kvar på sjukhus på en intensivvårdsplats innebär inte en besparing för skattebetalarna. Det är inte att hjälpa och stödja, även om föräldrarna får information om att de kan få den hjälpen och det stödet. Det hjälper inte med överföringsinformation när man får ett helt annat stöd än det man behöver. Och det hjälper sannerligen inte det barn som i stället skulle behöva den där platsen på sjukhuset.

Det finns så mycket ökade kostnader i det här. Regeringen: Vad är er lösning?

(Applåder)

Anf. 18 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Jag tycker att Emma Henriksson har rätt i mycket av det hon säger. Hon sa också från början att hon ville ha en debatt om framtiden. Vart vill vi?

Vi har tagit initiativ till att frysa tvåårsomprövningarna för personer som har personlig assistans helt enkelt därför att situationen är svår och oförutsägbar – precis motsatsen till det vi vill ska gälla i det välfärdssamhälle som jag och regeringen står för.

Vi ser också över de domar som har diskuterats mycket här i debatten. Vi får de underlagen i december. Vi beställde dem redan för ett år sedan. Till skillnad från den tidigare regeringen har vi bett om sådana analyser. Alla de här domarna bygger på varandra. Det vet Emma Henriksson och andra.

Citatet som jag tog fram kom från den person som hade ansvar för det här i den förra regeringen, Jan Björklund. Det var ni som pratade om fusk, besparingar och kostnader, men nu låtsas du som att det aldrig har hänt. Det var min poäng, och jag tror att den gick fram.

Emma Henriksson sa att vi ska prata om framtiden. Det håller jag med om. Bland annat därför har vi tillsatt LSS-utredningen. Den är inte den första. Det är många som har sett över den här lagen därför att dess intentioner är väldigt bra, och vi delar dem, men det finns också brister i lagstiftningen. Vi ser tyvärr effekter av dem nu, och de ska inte drabba människor på det sätt som de gör.

Den här utredningen ser över följande: Är det lämpligt med dubbla huvudmän? Hur ser jämställdheten ut när det gäller personlig assistans? Vi vet att den är skev. Utredningen ser också över familjernas roll, och den ser framför allt över barns roll, som så många har tagit upp här, när det gäller lagen om stöd och service och personlig assistans. Utredningen tittar också på alla de insatser som finns i den här lagstiftningen, och den ser över hur samhället har förändrats under de 20 år som lagen har gällt.

Jag tycker att det här är angeläget, och jag vill gärna ha samtal om hur vi går vidare med det här i framtiden.

Anf. 19 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Vi har nu snart avklarat den här debatten om en av de absolut viktigaste frihetsreformerna för att kunna leva ett självständigt liv, oavsett vilka behov man har, och om hur förutsättningarna ser ut. Det är en frihetsreform som vi från Moderaternas sida verkligen vill värna.

Jag vill inledningsvis säga att fusket är någonting som ingen i Alliansen inte tycker är oerhört viktigt att ta krafttag mot. Men det är också viktigt att hålla isär det från vad som är fokus, nämligen att de människor som verkligen behöver assistansen ska få ta del av den.

Den oro som nu finns och som har ökat den sista tiden måste skingras. Det är orimligt att de människor som bäst och mest behöver samhällets stöd ska vara oroliga för att inte få det. Melina, Hans dotter och Mats måste ha klara besked och ett liv där deras behov står i centrum och där de får hjälp med det som de behöver få hjälp med.

Därför faller nu ansvaret tungt på regeringen att skyndsamt genomföra sitt arbete i Socialdepartementet. Men vi behöver också långsiktigt hållbara lösningar för dem som absolut bäst behöver det. Därför är det också

Prot. 2017/18:34

21 november

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

samtidigt viktigt att den utredning som nu arbetar gör det långsiktigt och att det blir ett bra beslut som kan tas efter detta.

Sammanfattningsvis vill jag tacka för alla bra inlägg vi har haft här i debatten och än en gång vädja: Låt oss nu sammanhållet se till att de som behöver vårt stöd också får det på ett bra sätt.
(Applåder)

Anf. 20 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för debatten och tacka statsrådet för att hon i en utsatt tid verkligen deltar och svarar på frågor.

Det är viktiga frågor som diskuteras här i debatten, men det är än viktigare, som jag har sagt tidigare, att vi faktiskt också agerar. Nu har vi inom loppet av ett år haft två aktuella debatter, utfrågningar och massor av myndigheter som har kallats till utskottet om och om igen. Det är precis som någon sa här att vi har bra med underlag, så nu är det dags att gå från ord till handling.

Det är som jag har sagt tidigare bra att regeringen nu äntligen efter påtryckningar från olika håll väljer att agera – åtminstone i vissa frågor. Åsa Regnér säger i sitt anförande att dessa domar har påverkat människors liv. Likväl är det såvitt jag kan se bara den senaste domen som omfattas av snabbutredningen, det vill säga en av dem. Varför tar man inte tillfället i akt och återställer lagens intentioner?

Människor lider under tiden som ingenting görs, och nu krävs det verkligen att någonting händer så att reformens ursprungliga intentioner kan upprätthållas. Det krävs att vi alla samarbetar oavsett partifärg, över gränserna, så att vi kan gå framåt och ge dessa människor en livskvalitet värd namnet.

Det krävs att regeringen verkligen tar tag i detta nu. Annars finns all anledning för svenska folket att välja en ny regering i valet 2018, vilket det enligt mig visserligen finns i alla fall.

Anf. 21 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Först vill jag bara beklaga debattmetoden som Anders W Jonsson använder som går ut på att omformulera motdebattörens uttalande så att det blir en ren lögn. Jag sa inte att det inte har skett några nedskärningar inom LSS. Jag sa att regeringen inte har tagit några sådana beslut.

Jag tycker att vi ska låta bli att använda oss av den typen av debatteknik. Det förstör förutsättningarna för en demokratisk diskussion.

Både Anders från Centern och Emma från KD har efterfrågat att regeringen ska agera. Om jag ska använda Anders W Jonssons formulering kan jag säga att vi *har* tryckt på knappen – till och med flera gånger. Ni påtvingade oss en budget nästan helt utan utredningsresurser för det första året, så det tog ett tag för den här regeringen att komma igång med utredningar. Därför ligger vi efter. Vi hade kunnat göra det här snabbare om vi hade fått vår egen budget redan under den här mandatperiodens första år. Det är sorgligt, men det är väl det politiska spelet som gör att man försöker försvåra för den regering som sitter om man kan.

Vi lever i en demokrati där man har maktfördelningsprinciper. Det har man i de flesta demokratier, vad jag vet. Vi tillåter inte ministerstyre. Vi stiftar lagar, och när lagarna inte fungerar – flera har ju påpekat det när det gäller den här lagen, och vi har vetat det länge – sätter man igång. Den här

regeringen *har* tryckt på knappen. Det kommer att på kort sikt och på lång sikt ramla ut förändringar som gör att de intentioner som fanns i början av 90-talet, när den här lagen antogs 1993, förhoppningsvis kommer att vara återställda i praktiken.

Men under resans gång är det domstolar som utvärderar och myndigheter som är självständiga. De tar sina beslut, och dem kan inte vi som politiker gå in och peta på. Det vet ni, men ni försöker i den här debatten att få lyssnarna, åhörarna, medborgarna att tro att man kan göra så. Men det kan man inte. Vi har en demokrati att hålla oss till.

Anf. 22 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det är många som har hört av sig till mig om just de här frågorna de senaste åren. De senaste veckorna har jag hänvisat till den här debatten och sagt: Lyssna på debatten i riksdagen! Det finns nämligen två partier som har möjlighet att ändra på den kaotiska situation som väldigt många med väldigt stora behov befinner sig i. Det är de två regeringspartierna: Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

De har nu satt stopp för tvåårsomprövningarna och sagt att man ska hantera domen från i somras. Men de har inte gjort någonting därutöver. Och det är inte till någon hjälp för alla dem som under det gångna året har drabbats av nedskärningar av antalet timmar eller i värsta fall blivit helt utan assistans. För dem är det här ingen tröst över huvud taget.

Jan Lindholm säger att det inte har skett några neddragningar. År 2017 är det på 23 124 000 000 kronor, vilket är 2,8 miljarder mindre än det beräknade. Och så säger man att det inte har skett några neddragningar. Och det här har inte berott på de anvisningar som regeringen har gjort utan förstås på något helt annat.

Det är klart att domar som har fattats av en domstol gäller till dess riksdagen ändrar lagen. Och det kan riksdagen göra, så fort regeringen levererar förslag till lagändringar. Det är vi här i kammaren som har möjlighet att ändra den bedrövliga situation som många av de här människorna befinner sig i. Men det krävs att regeringen slutar att vara passiv. Det krävs att regeringen tar initiativ.

Jag hoppas att den här debatten blir den droppe som till slut urholkar stenen och får Miljöpartiet och Socialdemokraterna att agera. Det behövs.

Anf. 23 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! Sist men inte minst – på presskonferensen sa Åsa Regnér att assistansersättningens legitimitet är hotad. Det är svårt att säga vad ministern menade med det. Men det är snarare regeringens trovärdighet i de här frågorna som är hotad, på riktigt.

Även om regeringen nu har dragit i nödbromsen är situationen minst sagt akut. I det här läget är det snabba och varaktiga lösningar som krävs, inte att man skjuter frågan på framtiden.

För oss i Vänsterpartiet är LSS en fråga om våra rättigheter att vara medborgare i en demokrati och om den okränkbara tillgången till våra egna liv. Det är en fråga om rätten att leva som andra, oavsett vad livet har att erbjuda. Än finns det tid för regeringen att visa att detsamma gäller för regeringen och att man är beredd att göra det som krävs för att leva upp till det. Men det finns också tid för att visa det motsatta, med en mycket hög nota som konsekvens.

Prot. 2017/18:34
21 november

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

Oavsett vilken väg regeringen väljer är en sak säker: Vi kommer att jaga på med full kraft till den dagen LSS är säkrad på riktigt.

Tack för en jättefin debatt!

Anf. 24 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! När man lyssnar på inläggen från de tre rödgröna partierna framträder en märklig bild. Regeringens båda företrädare, statsrådet och Jan Lindholm, säger att det inte finns några större problem egentligen, men om det finns problem beror det på domstolarna. Det beror inte på regeringen utan på domstolarna. Sedan säger Vänsterpartiet att man har ägnat hela tiden sedan regeringsskiftet 2014 åt att bekämpa regeringen och försvara LSS-reformen. Varför behöver man försvara den i dialog med regeringen om det inte finns några stora problem?

Alla vet att det är rökridåer som läggs ut. Regeringen har fattat aktiva beslut för att göra neddragningar i LSS-reformen. Det finns domslut sedan tidigare också. Och om man ska ändra dem måste man ändra lagen. Men regeringen har gett direktiv till Försäkringskassan om att göra neddragningar. Och myndigheterna rättar sig naturligtvis efter direktiv. Det har de gjort.

Då har regeringen sagt att en utredning tillsätts för att detta ska lösas långsiktigt. Men utredningens viktigaste direktiv handlar om besparingar, inte om förbättringar. Hur ska barnen som nu blir av med sin assistans kunna få det bättre om man gör ytterligare neddragningar?

Fru talman! LSS är den största frihetsreformen någonsin för funktionshindrade i Sverige. Vi liberaler kommer att försvara den.

Jag vill tacka Kristdemokraterna för initiativet till debatten och övriga meddebattörer för en bra debatt.

Anf. 25 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Just den här debatten är snart slut. Men statsrådet har ytterligare två minuter på sig att yttra sig. Jag hoppas att vi då kan få ett ordentligt svar på vad regeringen avser att göra.

Vi har underlag som visar att det är en ändrad rättstillämpning som har lett till den här assistanskrisen. Det är en kris som accelererar och blir värre.

Den har blivit värre. Nu kommer det sannolikt inte att synas särskilt tydligt på grund av att man stoppar tvåårsomprövningar. Inflödet kommer sannolikt att fortsätta vara lika lågt eftersom domarna fortfarande påverkar det. Det stora problemet är alltså inte det beslut regeringen har tagit. Det stora problemet är de beslut regeringen inte har tagit.

Jag önskar också få svar på om regeringen är beredd att ändra direktiven till utredningen. För att det ska vara tydligt för alla vad regeringen faktiskt har sagt att utredningen ska göra ska jag läsa innantill. Det står i sammanfattningen till utredningsdirektiven: "Förstärkt kvalitet, träffsäkerhet, helhetssyn och mångfald i de stödsatser som LSS omfattar ska finansieras med besparingar inom assistansersättningen." Längre ned fortsätter det: "Med hänsyn till kraftiga kostnadsökningar inom assistansersättningen behöver även ytterligare besparingar göras."

Är det de här besparingsförslagen som regeringen väntar på – frysningen av tvåårsomprövningar i väntan på att det ska bli än värre?

Regeringen kan ta ansvar genom att ändra utredningsdirektiven och genom att ändra lagen. Det är vad Kristdemokraterna vill. Jag hoppas att vi nu får besked om att regeringen tänker göra det.
(Applåder)

Prot. 2017/18:34
21 november

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

Anf. 26 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Jag vill tacka Kristdemokraterna och alla andra som har deltagit i debatten. Camilla Waltersson Grönvall sammanfattade ganska bra vad vi måste göra. Vi behöver arbeta på kort sikt och på lång sikt.

På kort sikt måste vi ta ansvar för personer som har kommit i kläm och vars liv är väldigt oförutsägbara och svåra i och med att man, på ett sätt som man inte hade väntat sig, antingen inte har fått eller har blivit av med personlig assistans. Regeringen har därför lagt fram ett förslag om återställande av en dom och frysning av tvåårsomprövningar för personer som har personlig assistans. I december tar vi också emot en översyn av domar för att se vad mer som behöver göras. Det är på kort sikt.

Man behöver samtidigt diskutera vad som ska ske i de här frågorna på lång sikt. Bland annat ska de medel som finns i den här reformen gå till just de personer som har rätt till dem. Vi vet att det inte alltid är på det sättet. Vi behöver säkerställa att de gör det.

När det gäller trovärdighet och legitimitet i reformen kan vi inte ha en situation där brukare å ena sidan tror att man inte ska få det man tycker att man har rätt till, och många gånger har rätt till. Och å andra sidan tänker skattebetalare att ingen bryr sig ifall pengarna går till reformen eller inte. Det kan gå till vad som helst, och ingen gör något.

Vi måste kunna göra två saker samtidigt. Men allt vi gör ska gynna personer som har rätt till personlig assistans. Det tänker jag fortsätta att jobba hårt för.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 2 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 23 november kl. 14.00*.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2017/18:7 för torsdagen den 9 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från justitieutskottet.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2017/18:130

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:130 Förstärkt vittnesskydd

av Lars-Arne Staxäng (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 19 december 2017.

Stockholm den 16 november 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:131

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:131 Kriminella aktivisters förföljelser mot lantbrukare

av Magnus Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 19 december 2017.

Stockholm den 16 november 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:143

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:143 Ensamkommande som hunnit fylla 18 år under sin asylprocess

av Johan Forssell (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 januari 2018.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 16 november 2017

Justitiedepartementet

Heléne Fritzon

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:160 Tidsgränserna i rehabiliteringskedjan
av Helena Bonnier (M)

Interpellationen 2017/18:160 *Tidsgränserna i rehabiliteringskedjan* av
Helena Bonnier (M) besvaras den 5 december 2017.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 16 november 2017

Socialdepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:169

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:169 Ensamståendes rätt till assisterad befruktning
av Karin Rågsjö (V)

Interpellationen 2017/18:169 *Ensamståendes rätt till assisterad befruktning* av Karin Rågsjö (V) besvaras den 19 december 2017.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 17 november 2017

Socialdepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2017/18:FiU1 Statens budget 2018 Rambeslutet

2017/18:FiU11 Höständringsbudget för 2017

Justitieutskottets betänkanden

2017/18:JuU5 Riksrevisionens rapport om tingsrätters effektivitet och produktivitet

2017/18:JuU8 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de grova brotten

Socialutskottets betänkande

2017/18:SoU11 Ny övergångsbestämmelse i lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

§ 6 Svar på interpellation 2017/18:114 om EU-regler för förnybar energi

Anf. 27 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat mig för det första vilka slutsatser jag drar av det beslut som ENVI fattade om EU-reglerna för förnybar energi (RED II) den 23 oktober, för det andra hur min och regeringens strategi ser ut för att säkra att EU:s regler för förnybar energi inte kommer att grusa Sveriges ambitiösa planer på att öka användningen av biodrivmedel, fasa ut de fossila drivmedlen och sänka klimatutsläppen samt för det tredje hur jag och regeringen arbetar för att sprida kunskap inom EU om att ett aktivt och ansvarsfullt skogsbruk är ett viktigt redskap i arbetet för att bekämpa klimatförändringarna.

Bakgrunden till frågorna är att Europaparlamentets utskott för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet, ENVI, i sin behandling av kommissionens förslag till nytt direktiv om förnybar energi nu presenterat förslag som fått viss kritik.

Inledningsvis vill jag välkomna att frågan uppmärksammas. Bioenergi är vår ojämförligt största förnybara energikälla, och 80 procent av denna kommer från skogsbruket samt skogsindustrins biprodukter.

I delar av Europa finns farhågor som lämnat tydliga spår i ENVI:s förslag. Ett exempel är deras definition av begreppet avancerade biodrivmedel, det vill säga en definition som exkluderar ett antal råvaror eftersom de inte är övertygade om fördelarna med att använda dessa i drivmedelsproduktionen. Det handlar om råvaror såsom råtallolja och fleråriga energigrödor.

Jag ser det som min och regeringens uppgift att göra allt vi kan för att skingra dessa farhågor genom att bland annat redogöra för vår långa och breda erfarenhet av hållbart skogsbruk men även av att vara en föregångare i omställningen av energisystemet. Ett exempel är vårt fjärrvärmesystem. Ett annat är vår produktion av såväl konventionella som avancerade biodrivmedel i världsklass. Vi arbetar strategiskt med detta gentemot kommissionen, i ministerrådet samt i våra kontakter med Europaparlamentet.

Jag vill avslutningsvis understryka att detta är ett utskottsförslag och att sista ordet därmed inte är sagt i Europaparlamentet. Innan det slutliga direktivet kan antas har vi även en förhandling mellan rådet och parlamentet. Det finns därmed fortfarande goda förutsättningar att påverka det slutliga regelverket.

Anf. 28 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Låt mig börja med en bakgrund till min fråga. Jag skulle vilja ta avstamp i Sveriges ambitiösa klimatmål, som jag personligen har varit med och framförhandlat i den parlamentariska Miljömålsberedningen. Det var med stor stolthet som den svenska delegationen deltog på klimattoppmötet i Bonn och kunde åka dit med världens ambitiösaste klimatmål i ryggen, som vi har lyckats enas om i Sveriges riksdag brett över parti- och blockgränserna.

Ett av målen handlar specifikt om omställningen av transportsektorn, nämligen att Sverige till 2030 ska minska utsläppen med hela 70 procent jämfört med 2010. Det är, fru talman, ett ambitiöst mål. Men det är ett mål som vi i beredningen bedömde är möjligt. Det är dock bara möjligt om det går att använda de många olika redskap och verktyg vi ser framför oss i form av snabb elektrifiering av fordonsflottan, ökad cykling och resande med kollektivtrafik. En viktig del är utfasandet av fossila drivmedel och således infasandet av biodrivmedel. En svensk bil rullar i genomsnitt 17 år på de svenska vägarna. Om vi ska nå målet till 2030 får vi inte nöja oss med att bara byta ut bilarna vid nybilsförsäljning, utan vi måste få in andra drivmedel som kan tankas i de bilar som redan finns.

Skogen har en enorm potential, fru talman, att bidra med de nya biodrivmedlen. Tyvärr ser vi att det kommer initiativ och förslag på EU-nivå som riskerar att kraftigt hämma de möjligheterna och slå undan förutsättningarna för Sverige att verkligen gå i bränschen och visa världen och övriga EU att det är möjligt att snabbt ställa om.

Fru talman! Låt oss se på det förslag som man har röstat om i EU:s miljöutskott lite mer konkret. Det handlar bland annat om att utskottet vill sätta ett tak för första generationens biodrivmedel, det vill säga de som är grödobaserade, till exempel raps eller vete, som vi i dag producerar RME eller etanol av. Där ska max sättas till 7 procent, uppräknat till de svenska klimatmålen, och de ska helt fasas ut till 2030.

Detta är en delvis gammal fråga som ministern har debatterat många gånger i kammaren. Jag lämnar den frågan lite vid sidan, och i stället fokuserar jag på den andra delen som handlar om de avancerade biodrivmedlen. Det är andra generationens biodrivmedel, till exempel talloljediesel producerad av företaget Preem i Sverige. Här vill utskottet begränsa möjligheterna att använda restprodukter från skogsbruket och skogsindustrin för att få fram råvarorna.

Nu blev jag både hoppfull och lite pessimistisk när jag tog del av ministrarnas svar. Å ena sidan är ministern tydlig med att han och regeringen kommer att göra allt för att försöka sprida kunskap och skingra de farhågor som finns ute i Europa om biodrivmedlen. Å andra sidan upplever jag, fru talman, att ministern spelar ned riskerna med förslaget och till exempel säger att det har framförts viss kritik mot förslaget. Lyssnar man på svenska aktörer är det inte viss kritik, utan det är en skarp och hård kritik. Vi kan till exempel lyssna till vad Svebios expert sa, nämligen att förslaget förnekar jordbrukets möjligheter att bidra till klimatomställningen. 2030-sekretariatet sa att det var ett förödande slag mot biobränsleutvecklingen.

Jag skulle vilja be ministern att vara lite mer konkret. Hur ser den svenska strategin ut? Det var det jag frågade om. Man säger att man jobbar strategiskt, men hur ser strategin ut för att verkligen undanröja de allvarliga hinder som förslaget kan tänkas utgöra?

Anf. 29 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! I Sverige är vi helt överens. Det beror på våra goda erfarenheter. Det beror också på det föga kända faktumet att bioenergi, såväl biodrivmedel som biomassa, är vår största energikälla. Det har varit så under en längre tid, och vi har nu erfarenheter av att det går att göra på ett

hållbart sätt eftersom det råder strikta krav på det skogsbruk som levererar det stora flertalet av produkterna.

Det är bara att titta ut över Europa. Det var en av de första sakerna jag gjorde som nybliven energiminister. Det är huvudsakligen Sverige och Finland som använder och har bäst erfarenhet av bioenergi. I många andra länder råder en helt annan debatt och diskussion. Det sker naturligtvis inte i någon form av vakuum. Man måste också vara medveten om att det här råder konkurrens. Det finns många andra användningsområden för produkterna, och det pågår en kamp. Lägg därtill att fossilindustrin kanske inte heller alla gånger välkomnar en ökad användning av biodrivmedel, inte minst därför att det är förnybart. Man får inte vara naiv i sammanhanget.

Ja! Branschen, miljöorganisationerna, regeringen och riksdagen, alla är vi överens. Vi är också överens med våra finska kamrater. Vi har bedrivit ett strategiskt arbete huvudsakligen mot de olika EU-institutionerna – rådet, kommissionen, parlamentet. Men det innebär inte att det inte finns ett motstånd.

Jag var så sent som i maj och träffade ett stort antal Europaparlamentariker som jag visste på förhand är skeptiska till användningen av biodrivmedel. När man beskriver vad vi gör och vilka krav vi ställer brukar vi ofta höra: Ja, ja, men det som importeras från andra länder? Så är en annan diskussion igång. Naturligtvis måste vi kunna möta de frågorna.

Vi har bearbetat kommissionen genom att redovisa exakt vad vi gör, vilka ambitioner och mål vi har samt att arbetet kan göras på ett hållbart sätt. Vi har också bjudit hit dem och visat på plats. Jag har personligen gått runt med såväl energikommissionären Miguel Arias Cañete som kommissionens vice ordförande Maroš Šefčovič och visat vad vi gör i Värtaverket – i det fallet tillsammans med Fortum, som äger verket – för att visa konkret hur vi jobbar i alla steg för att försäkra oss om att det vi gör är hållbart.

Jag har gjort det i samtal med andra länder som vi på förhand vet är lite skeptiska. Bara de senaste veckorna har jag diskuterat detta med såväl den franska som den tyska regeringen, och jag tycker att vi både i rådet och i kommissionen möter allt större förståelse.

Men det finns fortfarande delar av Europaparlamentet som är skeptiska och som ofta hänvisar till skövling av regnskog och till hur man odlat grödor för energiändamål och därmed trängt undan matproduktion. Sådana exempel finns också. Men det viktiga för oss är att kunna visa att, ja, det finns dåliga sätt att göra det, men det vi vill göra är absolut hållbart. Det arbetet måste vi fortsätta göra, och det gör vi på bredden.

Jag för också en tät dialog med branschen och med skogsindustrin om att långsiktigt vända utvecklingen. Den här typen av brandkårsutryckningar har vi gjort såväl under tidigare regeringar som under denna regering, men för att vi ska kunna ha en hållbar utveckling för bioenergi och biomassa krävs det att vi lyckas vända utvecklingen. Ska vi göra det räcker det inte med någon enskild insats, utan nu måste arbetet fortsätta. Jag välkomnar naturligtvis riksdagen och Moderaterna i det arbetet.

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag delar verkligen ministrarnas uppfattning att det är viktigt att vi jobbar långsiktigt med kunskapsspridning om det svenska skogsbruket, hur hållbart det är och vilken fantastisk möjlighet det har att bidra till lösningen på klimatutmaningen och den omställning som vi vill se och som måste ske bort från det fossila till det bio-baserade.

Faktum är ju att vi i Sverige avverkar mindre än tillväxten i skogen. Vi har sedan början av detta århundrade flerfaldigat det svenska virkesförrådet. Vi är ett exempel – med det privata skogsägandet och äganderätten i grunden har vi lyckats bygga ett hållbart brukande som levererar jobb, tillväxt och nu dessutom väldigt hållbara produkter.

Jag kan tyvärr bara konstatera att det inte är alltid som ministrarnas alla kollegor på ett lika förtjänstfullt sätt talar väl om den svenska skogen. Jag blir ibland bekymrad när jag lyssnar inte minst på miljöministern och hör hur hon uttrycker sig om skogsbruket.

Ett litet tips till statsrådet här är att också tala med partikollegorna i Europaparlamentet. Jytte Guteland hade möjlighet att rösta nej till de väldigt skadliga förslagen i miljöutskottet. Hon tog tyvärr inte den chansen utan avstod från att rösta i slutomröstningen, vilket jag beklagar. Det är en minst sagt bekymmersam fråga hur vi ska lyckas få stöd i parlamentet om inte ens de svenska parlamentarikerna står upp för det svenska skogsbruket och för våra möjligheter att bruka det gröna guldets för att få bort den svarta oljan och det svarta kolet.

Faktum är ju att Sverige har kommit extremt långt i omställningen. Vi har fasat ut det fossila när det gäller kraftproduktionen och värmeproduktionen, och redan i dag kommer mer än en tredjedel av vår energi från bioenergin. Men i Europa är över 80 procent av energiförsörjningen fossilbaserad, så här har vi i Sverige minst sagt en läxa att lära ut till våra kollegor runt om i Europa.

Jag vill inskräpa att i det här fallet är det viktigt att regeringen inte lutar sig tillbaka utan verkligen är aktiv och proaktiv och inte tror att det här kommer att lösa sig för att miljöutskottet inte ensamt beslutar om detta.

Vi såg när det gällde till exempel LULUCF, alltså diskussionen om klimatredovisning av markanvändning och indirekta effekter av markanvändning, att regeringen inledningsvis var alldeles för passiv. Vi från riksdagen och inte minst miljö- och jordbruksutskottet var tvungna att driva på ganska skarpt för att Sveriges intressen skulle tas till vara på ett bra sätt.

Jag vill verkligen uppmana regeringen att fortsätta med det arbete som statsrådet här intygar sker: att bygga koalitioner och samarbeten, inte minst med vår granne på andra sidan Östersjön, Finland. Faktum är ju att när Sverige, Österrike och Finland gick med i EU mer än fördubblades EU:s totala skogsareal. Det är väl en av förklaringarna till att vi ibland har svårt att nå ut med förståelse för skogens betydelse och den svenska skogsbruksmodellen. När man talar med en holländare om vad skog är har vederbörande kanske en något annorlunda syn.

Återigen: Driv på, och gör det i tid! Jag vill också uppmana regeringen att genomföra reformer här i Sverige för att ytterligare höja produktionen i den svenska skogen. Här upplever jag att regeringen inte är tillräckligt aktiv. Det finns mycket att göra.

Från Moderaternas sida har vi lagt fram konkreta förslag om att se över när man får göra slutavverkning, vilka omloppstider som ska vara uppfyllda, regelförenklingar i form av att man inte behöver avverkningsanmälan för mindre arealer och så vidare. Det finns mycket att göra också på hemmaplan.

Anf. 31 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Den svenska skogen är verkligen ett strategiskt viktigt intresse för Sverige. Det är den för jobben, för ekonomin, för att klara klimatutmaningen och egentligen på alla sätt och vis.

Vi ser också en utveckling framåt där skogen som material kan användas i alla möjliga delar av samhället – i transportsektorn för att klara de utmaningar vi har där, i kemisektorn som talar om en stor omställning och i andra delar.

Vi ser också, vilket vi ska komma ihåg, att Sveriges skogsbruk är om inte det allra mest så i alla fall ett av de allra mest hållbara i världen. Vi har de jämställda produktions- och miljömålen med stort ansvarstagande av enskilda skogsägare på ett utomordentligt och föredömligt sätt.

Men vi är rätt många som känner viss oro för det arbete som nu sker i Europa. Som både Johan Hultberg och ministern har varit inne på har man också olika synsätt i olika länder beroende på hur mycket skog man har, traditioner och annat. Det finns en oro för vad som kommer att hända med det svenska skogsbruket och möjligheterna att nyttja denna goda resurs. Det utfall som kom i ett av utskotten i Europaparlamentet var ju direkt dåligt för Sverige.

Jag tycker att det finns några frågor som ministern bör svara på här i kammaren.

En sådan är att jag utgår från att Regeringskansliet gör en solid genomgång och analys av vad effekterna av ett sådant utfall skulle kunna bli. Det skulle vara intressant att höra ministern beskriva vilka effekter ett sådant utfall skulle kunna få för den svenska skogsindustrin och på till exempel klimatfrågan.

En annan fråga är vad regeringen egentligen vill i detta. Jag vet att ministern har åkt runt – det kan bara uppmuntras, tycker jag – och haft olika möten och kontakter, både här i Sverige för att visa upp och ute i Europa. Men det skulle också vara intressant att höra vad regeringen konkret vill i ett antal av de nyckelfrågor som nu diskuteras. Finns det saker ni absolut vill se komma igenom och beslutas i detta? Omvänt, vad finns det för delar i de förslag som nu diskuteras – som alltså inte finns på kartan – som är en sorts red line för regeringen? Det vore intressant att höra ministern tydliggöra detta för kammaren.

Anf. 32 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är ju så att i denna kammare – och, skulle jag vilja säga, brett i Sverige baserat på de erfarenheter vi har – är vi överens. Jag tror att det är en stor styrka, inte minst när vi i ett senare skede både i samarbetet med andra länder men också i dialogen med kommission, Europaråd och parlament ska närma oss de här frågorna.

Vår hållning är helt klart att vi har ett hållbart skogsbruk även om det naturligtvis alltid finns utrymme för förbättringar; man får aldrig slå sig till ro. Jag skulle till och med hävda att vi har ett av världens absolut mest hållbara skogsbruk, baserat på att vi genom åren har ställt ganska strikta krav. Det faktum att vi har det största uttaget av skogsprodukter på väldigt länge och likväl har nettotillväxt i skogen visar på detta. Det är bra.

Tyvärr får vi nu möta många länders egna, negativa erfarenheter. Nederländerna nämndes som ett exempel. Det är ett land där man under lång tid hade en sådan omfattande sjöfaranverksamhet att man högg ned stora delar av sin skog och har de erfarenheterna med sig.

I andra länder har jag i arbetet med att argumentera för den svenska hållningen upptäckt att man många gånger missförstår vad det är vi gör. När jag var i Europaparlamentet i maj hade jag en dialog med en av de mest skeptiska ledamöterna, som efter en stund hajade till och sa: Menar du att ni inte skickar in hela träd i värmekraftverken? Jag blev paff, för vi tycker ju att det är självklart att vi aldrig skulle göra det.

För det första finns det ingen ekonomi i det. För det andra finns det ingen miljötanke i det. För det tredje kan man bara inte göra så. Men uppenbarligen har man på sina håll ändå uppfattat det så, så vi måste informera om vad vi gör. Därför bjöd vi också in båda kommissionärerna att titta på ett av våra mest moderna värmekraftverk – för att visa vad vi gör.

Vi har också, när det gäller såväl tallolja som grödbaserade produkter, drivit ganska hårt att de ska finnas med. Vi ska vara medvetna om att detta inte handlar om förbud mot användning utan om hur man räknar. Vi menar att detta är hållbart och förnybart och därför också borde räknas med. Jag räknar med att vi när vi har denna diskussion i rådet de kommande veckorna och månaderna också, tack vare det goda fotarbete vi gör, får större gehör än det vi nu ser i Europaparlamentet.

Men vi får inte heller ge upp när det gäller Europaparlamentet, kära ledamöter. Vi måste fortsätta jobba också gentemot dem. Under dessa dagar har jag sökt kontakt med flera av våra ledamöter från ett flertal partier som jag vet är engagerade – såväl Jytte Guteland, som är väldigt engagerad i detta, som företrädare för andra partier: moderater, centerpartister med flera.

Jag ser nämligen detta som ett nationellt intresse. Vi bör inte försöka göra partipolitik av något vi i grund och botten är överens om. Denna fråga är alldeles för viktig för det.

Har vi gjort analyser av vad det skulle innebära? Ja, en kort analys som jag har nämnt tidigare: Jag är tämligen säker på att det inte går att göra det svenska energisystemet helt hållbart och 100 procent förnybart om vi inte får möjlighet att utnyttja restprodukterna från ett hållbart skogsbruk. Det är en grundförutsättning. Exempel är värmesektorn och reduktionsplikten, som ju nu ska vara ett verktyg för att reducera utsläppen från transportsektorn.

Det är därför oerhört viktigt att vi fortsätter att jobba på och utveckla såväl vår skogspolitik som vår energipolitik. Jag är tämligen säker på att om vi kan nå förståelse för detta kommer vi också att kunna göra det.

Anf. 33 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Mycket av denna diskussion på EU-nivå är av ganska principiell karaktär. Nu lyckades vi i miljöutskottet undanröja de kanske värsta idéerna, nämligen att man från politiskt håll skulle gå in i mycket större utsträckning och reglera vad timmerstocken ska användas till – att man i lag skulle reglera den så kallade kaskadprincipen, till exempel. Det är oerhört viktigt att regeringen verkligen tar den principiella diskussionen och står upp för marknadsekonomin och att det faktiskt är den som bäst avgör var resurser gör bäst nytta och skapar de högsta värdena.

Sedan vänder jag mig lite grann mot beskrivningen att det svenska skogsbruket och dess hållbarhet har drivits fram av stränga krav. Jag skulle nog, fru talman, vilja säga att vi har nått dit vi har nått tack vare det stora engagemanget från Sveriges 330 000 skogsägare.

Vi har en skogsbruksmodell i Sverige som bygger på frihet under ansvar: Vi har från lagstiftarens sida ganska översiktligt reglerat hur brukandet ska gå till, och den enskilda ägaren får sedan bestämma mer i detalj.

Detta har visat sig vara väldigt framgångsrikt. Man tar större hänsyn än vad lagen föreskriver, man certifierar sina skogsfastigheter och gör frivilliga avsättningar. Man levererar således väldigt stor miljönytta och stora biologiska värden och gör en viktig insats för klimatet, samtidigt som man får fram bra produkter som ger oss viktiga bidrag till lösningen på klimatutmaningen.

Så, fru talman, jag vill bara återigen inskräpa behovet av att regeringen fortsätter att vara aktiv. Jag ser också fram emot att ministern svarar på de högst relevanta frågor som min kollega Lars Hjalmered ställde om var the red line går för Sverige och vilka övriga prioriteringar Sverige har i de fortsatta förhandlingarna.

Anf. 34 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Den svenska skogen och skogspolitiken och allt som finns runt omkring innebär otroliga möjligheter för vårt land, för den svenska industrin och för användningen. Det är spännande att se både forskningen och vad många företag håller på med, vilket öppnar otroliga möjligheter i form av nya jobb som kan växa fram i olika samhällssektorer.

I det tidigare anförandet, fru talman, ställde jag egentligen två frågor till statsrådet. Den ena gällde vilken analys regeringen gjort och den andra vad regeringen tycker i ett antal kritiska frågor. Jag noterar att statsrådet svarar på analysfrågan och säger att en bedömning, grovt tillyxat, är att man inte kan klara en övergång till ett fullt hållbart energisystem, som jag tror att han uttryckte det.

Jag skulle vilja höra vad analysen säger när det gäller de svenska klimatmålen. Vad gör regeringen för djuplodande analys på det området? Det vore också intressant att höra.

När det gäller den andra frågan, den om regeringens uppfattningar, var enligt statsrådet en fråga hur man får tillgodoräkna sig. Ska man tolka det statsrådet precis så som att regeringens uppfattning är att alla biodrivmedel ska kunna tillgodoräknas som en del av det svenska åtagandet i klimat- och energipolitiken i Europa?

För det andra: Vilka fler skarpa uppfattningar har regeringen när man sitter i olika möten och samtal med kommissionärer, Europaparlamentariker och andra gällande kritiska delar i det som nu diskuteras kring framtiden för skogspolitiken?

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Anf. 35 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det blir lite konstigt att försöka sig på en partipolitisk diskussion om en fråga där vi i grund och botten är väldigt överens. Ja, ett hållbart användande av skogsbruket är viktigt. Ja, det finns anledning att ha farhågor kring en del av de uppfattningar vi möter, inte minst i Europaparlamentet och delar av EU där man har dåliga erfarenheter historiskt. De erfarenheterna har inte vi. Vi har tvärtom valt en annan väg. Det är därför vi har den utveckling vi har inom skogsbruket och inom energipolitiken.

Det ställs ett antal frågor om de uppfattningar vi har fört fram. Det är ju så, Lars Hjälmered, att alla uppfattningar som vi för fram i EU-sammanhang, exempelvis i ministerrådet, ska förankras här i riksdagen, såväl i utskotten som i EU-nämnden. Så sker naturligtvis också här, och jag upplever att vi har en ganska stor samsyn.

Sedan är frågan hur vi tänker jobba vidare med detta. Vi kommer, både i det lobbyingsarbete vi gör långsiktigt och i de faktiska förhandlingarna, att fortsätta att stenhårt driva den svenska linjen att produkter som exempelvis avancerade biodrivmedel från tallolja fortsatt ska få vara med i det annex som det i grund och botten handlar om. Detta är vår uppfattning av det enkla skälet att vi anser att det är hållbart och går att göra.

Om vi hanterar både klimatmålen och energipolitiken på rätt sätt, vilket jag tycker att det svenska systemet har alla förutsättningar att kunna göra, är det också bra för jobb och tillväxt i vårt land och i Europeiska unionen. Den uppfattningen har vi, och den kommer vi att driva stenhårt. Vi har också goda förhoppningar om att kunna få ett allt starkare stöd såväl i ministerrådet som hos kommissionen och förhoppningsvis också i allt högre grad hos parlamentet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2017/18:129 om partiell nedsläckning av elnät den kommande vintern

Anf. 36 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig

1. vad jag och regeringen gör för att öka kännedomen hos allmänheten och företagen i Sverige om risken för en partiell nedsläckning av elförsörjningen i Sverige
2. hur jag tillser att ansvariga myndigheter har planer för att hantera en energibristsituation i vinter
3. vad jag och regeringen gjort för att säkerställa att företag och hushåll är förberedda för en situation där ett längre planerat elavbrott sker vid en partiell nedsläckning beordrad av myndigheter.

Utgångspunkten för Lars Beckmans fråga är mycket viktig, nämligen samhällets behov av en trygg och hållbar elförsörjning. Det var just mot den bakgrunden som regeringen redan i mars 2015 tillsatte en energikommision, vilket resulterade i 2016 års energiöverenskommelse.

Grunden för en hög försörjningstrygghet är ett robust energisystem som bygger på en diversifierad energimix, säker och diversifierad infrastruktur och välfungerande energimarknader. Utöver åtgärder som stärker försörjningstryggheten krävs även beredskapsåtgärder för att hantera befarade eller redan inträffade störningar. Jag vill här peka på ett antal åtgärder som regeringen redan har vidtagit.

1. Regeringen beslutade 2016 att förlänga den så kallade effektreserven till 2025. Effektreserven ska finnas tillgänglig under vinterhalvåret för att säkerställa att det alltid finns elproduktion när behovet är som störst.
2. Inom ramen för energiöverenskommelsen har det beslutats om att förlänga elcertifikatssystemet till 2030 med ett nytt mål om 18 terawatt-timmar ny förnybar el.
3. Svenska kraftnät fortsätter att göra historiskt stora investeringar inom Sverige och till angränsande länder i överföringskapacitet. Möjligheten att överföra el inom landets gränser och till våra grannar bidrar till en tryggare elförsörjning.

Men vi kan samtidigt inte tro att en energibristssituation inte skulle kunna inträffa. Mer långvariga elavbrott har inträffat, och det vore naivt att tro att de aldrig kommer att upprepas.

Energimyndigheten arbetar aktivt med kunskapsspridning genom faktamaterial till olika målgrupper, däribland allmänhet och företag, om hur konsekvenser av störningar i elförsörjning kan förebyggas och lindras. Energimyndigheten har också utarbetat en planeringsmetod för att så långt det är möjligt kunna prioritera el till samhällsviktiga elanvändare, så kallad styrel. Två planeringsomgångar som omfattar landets alla kommuner och myndigheter har hittills genomförts, och en till kommer att ske under 2018. Svenska kraftnät har därtill regeringens uppdrag att årligen göra en bedömning av effektsituationen inför varje vinter, och de har möjlighet att upphandla mer resurser inom effektreserven ifall det behövs.

Andra och mindre förutsägbara hot mot elförsörjningen tas upp inom ramen för det säkerhetspolitiska rådets arbete och redogörs för i den nationella säkerhetsstrategin.

Avslutningsvis vill jag säga att den blocköverskridande energiöverenskommelse som träffades år 2016 följs upp av en genomförandegrupp och återkommande kontrollstationer. I detta ingår bland annat att berörda myndigheter ska följa utvecklingen på den svenska elmarknaden för att uppnå målet att Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet.

Anf. 37 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det här är en fråga som jag tog upp på en frågestund för ett par veckor sedan. Jag tyckte då att statsrådet svarade lite nonchalant på min fråga. Jag tänkte då att det väl är bra att ta en interpellationsdebatt om detta, så att vi kan få klarhet i var vi har regeringen i den här frågan och vilka åtgärder man tänker vidta för att det inte ska bli en partiell nedsläckning av elnätet i vinter.

Jag kan notera att det förberedda skriftliga interpellationssvaret som statsrådet har läst upp här inte riktigt går ihop med det spontana svaret han gav på frågestunden. Den som vill se debatten kan själv gå in och titta på riksdagens hemsida.

Bakgrunden till frågan är naturligtvis att jag är orolig för vad som händer vid en riktigt kall vinter. Vad händer om vi får en situation då det i norra Europa blir en så kallad tioårsvinter? Statsrådet har här gett exempel på åtgärder som man kommer att vidta. Jag är inte säker på att alla är riktigt insatta i vad orden betyder, men det har vi nu möjlighet att debattera. Vad innebär till exempel effektreserv? Jo, hemma i mitt län tror jag i alla fall att det betyder att våra storföretag ”committar” sig att minska sin industriproduktion till förmån för att hushåll och andra ska kunna få el. Man måste naturligtvis göra detta i en nödsituation, när man har avvecklat fungerande el och det blir elbrist i systemet, men om det är samhällsekonomiskt bra är jag inte riktigt säker på.

Svenskt Näringsliv har gjort en undersökning där man frågat företagen i Sverige om de vet om att de kan råka ut för en partiell nedsläckning. Man kan konstatera att nio av tio företag i Sverige inte känner till detta.

Statsrådet berättar i sitt interpellationssvar att myndigheterna har ett uppdrag att informera om detta och att man har en informationsplan. Men eftersom nio av tio företag inte känner till detta, vad kan man då göra bättre eller annorlunda för att de ska känna till det?

Sedan har vi hushållen. Vet svenska hushåll vad risken för partiell nedsläckning betyder? Vet svenska hushåll vad det innebär om det är riktigt kallt ute och myndigheterna börjar släcka ned elnätet? Jag är ganska säker på att de allra flesta svenskar inte har läst rapporten *Prioritering av elanvändare vid elbrist*. Den vore säkert intressant läsning för många, inte minst för statsrådet.

Vi måste ha en energipolitik som även klarar årets kallaste dag. Under frågestunden tyckte jag att statsrådets svar var lite raljerande. Han verkade mena att regeringen har en politik för ökat elöverskott. Det är möjligt. Men vi måste klara elförsörjningen på årets kallaste dag – den dag då Sverige förbrukar mest energi. Därför skulle jag gärna vilja se en mer offensiv regering, som berättar om riskerna för partiell nedsläckning, så att företag, medborgare och andra är förberedda och att våra kommuner och myndigheter har övat för den här situationen.

Jag har inte sett något i svaret som gör mig trygg om vi skulle få en riktigt kall period i mitten av februari, men jag hoppas att jag har fel.

Anf. 38 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Energipolitiken handlar ytterst om trygg tillgång till el och annan energi. Det handlar om att både hushåll och företag ska kunna känna en trygghet i att elen finns där när de behöver och att det sker till rimliga priser och med så liten miljöpåverkan som möjligt. Jag tycker att Lars Beckman ställer ett antal relevanta frågor. Det är en viktig diskussion som vi måste ta i samhället: Kan vi verkligen klara den trygga elförsörjning som både hushåll och företag räknar med och ska kunna räkna med?

Ministern ger ett antal beskrivningar som jag tycker är korrekta och redogör för åtgärder som har vidtagits av myndigheter. Han beskriver att vi slöt den energipolitiska överenskommelsen och att en del i den innebär

att det vart fjärde år ska ske en uppföljning, där man ska ge ett antal myndigheter i uppdrag att titta på läget på el- och energimarknaden och se hur man klarar uppdraget och vilka utmaningar som finns framöver och måste tas om hand politiskt och på annat sätt. Riksdagen har också tidigare fattat beslut om att ge ett skarpare uppdrag till Svenska kraftnät att titta på effektsituationen inte bara momentant vid ett enskilt tillfälle utan också framåtblickande på ett annat sätt än man har gjort tidigare.

I svaret beskriver statsrådet två saker som jag skulle vilja lyfta fram. Det ena är att Svenska kraftnät har regeringens uppdrag att varje år göra en bedömning av effektsituationen. Då tänkte jag fråga: Vad gör man för bedömning av effektsituationen, och vad är statsrådets och regeringens analys av läget inför den vinter som kommer nu? Anser regeringen att man kan sova gott om natten när det gäller detta?

Det andra är att ministern beskriver arbetet i det säkerhetspolitiska rådet och diskussioner om hot mot elförsörjningen som har förts där. Då skulle jag vilja fråga: När togs detta upp i det säkerhetspolitiska rådet, och vad var det då som ministern diskuterade tillsammans med statsministern och de andra ministrarna i det säkerhetspolitiska rådet – vilka aspekter av detta med trygg elförsörjning var uppe på agendan då?

Anf. 39 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Lars Beckman är nog fullt medveten om att det är en sak att ge ett svar under en frågestund, då man har en minut plus en halvminut på sig att svara, och en helt annan att svara i en interpellationsdebatt, där man kan ge ett utförligt svar och har närmare 16 minuter på sig totalt sett. Vill man ha ett utförligt svar ska man göra precis som Lars Beckman har gjort, nämligen skriva en interpellation. Jag välkomnar det.

Det efterfrågas en offensiv politik här. Jag skulle nog utan att darra på manschetten vilja säga att jag på energipolitikens område nog inte har sett en mandatperiod som denna på säkert 40 år. Det handlar om allt som händer i politiken, i faktiska propositioner, utredningar, insatser och budgetförslag – vi har inte sett något liknande på länge.

Det som gläder mig är dock att vi gör detta tillsammans. Varför gör vi då det? Jo, därför att det i grund och botten har funnits en oro för elförsörjningen, inte på kort men på lång sikt. Varför? Jo, därför att den förra regeringen i sin energiuppgörelse hade en idé om framtiden för den del av det svenska elsystemet som levererar mellan 40 och 50 procent av elen, alltså kärnkraften. När de gamla reaktorerna skulle avvecklas tänkte man att det skulle byggas nya på samma plats. Det har väl sedan 2009, när uppgörelsen slöts av den förra regeringen, blivit allt tydligare att detta inte kommer att ske, av marknadsekonomiska skäl. Därför satte denna regering igång ett arbete med en energikommission, där alla partier har deltagit och där branschen har deltagit. Representanter för miljöorganisationer och energibranschen har deltagit. Det har varit brett. Människor i hela vårt samhälle har deltagit. Det landade sedermera i en energipolitisk uppgörelse med egentligen tre mål. Leveranssäkerheten och leveranstryggheten är en viktig och central del. Men det gäller också att det ska vara hållbart och att det ska vara konkurrenskraftigt, det vill säga att priserna inte ska tillåtas dra iväg hur långt som helst. Det är det som är målen. Det är det som vi kommer att fortsätta med.

Vi har sedan dess jobbat intensivt för att leverera detta. Ett stort antal propositioner har behandlats. Jag är inte helt hundra på om Lars Beckman är medveten om att han har röstat för ett antal av dessa i riksdagen. Detta gläder mig. Han nickar. Det är bra. Detta har vi gjort på bredden. 80 procent av riksdagens ledamöter står bakom den politiken.

Därtill kunde vi konstatera att den förra regeringens beslut att avsluta effektreserven inte kändes riktigt tryggt. Därför har vi föreslagit, och fått riksdagens stöd för, att den ska förlängas. Där har Svenska kraftnät möjlighet att göra de bedömningar som behövs.

Jag fick också, fru talman, frågor om bedömningen inför vintern. Jag skulle vilja avvakta med den, för jag har under den kommande veckan en träff med såväl vattenkraftsägarna som kärnkraftsägarna, som fortfarande står för lejonparten av vår elproduktion. Jag träffar dem för att just göra en bedömning inför vintern: Hur ser det ut?

Fru talman! Vi har också möjligheten med styrel, som vi nu pratar om. Ja, Lars Beckman, ibland kan industrier bli ombedda att stå stilla med sin produktion. Målet är att man ska be de industrier som faktiskt kan detta. Svenska kraftnät gör upphandling. Det är framför allt pappers- och massa-industrierna – de är bland de största energikonsumenterna i vårt samhälle – som kan variera sin produktion. Till exempel stålindustrin kan absolut inte göra det. Där kan tio sekunders avbrott ställa till med en ganska stor ekonomisk och faktisk skada.

Ja, vi jobbar med detta. Vi kommer att fortsätta att jobba med det. Jag gläder mig åt att höra ledamöterna oroa sig för detta. Men när det handlar om en offensiv regeringspolitik skulle jag nog säga att detta inte har hänt på väldigt länge.

Anf. 40 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Ja, hushållen, företagen och andra kommer naturligtvis att märka i mitten av februari, om det blir riktigt kallt, om statsrådet hade rätt eller fel. Jag hoppas för egen del att statsrådet har rätt, nämligen att det inte ska bli en partiell nedsläckning i vinter.

Jag fick svar på en av frågorna. Under frågestunden berättade du att du skulle bjuda in branschen. Nu berättade du att ni ska träffas i närtid. Jag tycker naturligtvis att Lars Hjälmereds fråga är ytterst relevant. Hur ser ansvariga myndigheter på situationen kommande vinter?

En annan viktig fråga är: Hur har man övat? Vilka direktiv har regeringen gett till länsstyrelser och andra? Hur är hushållen i Sverige förberedda för en möjlig partiell nedsläckning? Hur är företagen förberedda? Jag har inte hittat någon hushållsundersökning. Men jag har den som Svenskt Näringsliv gjorde för något år sedan. Då kan vi i alla fall konstatera att företagen varken känner till detta eller har planer för det. Eftersom kännedomen är så låg måste jag upprepa min fråga till statsrådet. Vad avser regeringen att göra så att det finns planer även för denna vinter om det värsta skulle inträffa?

När det gäller energipolitiken kan naturligtvis kollegor till mig detta betydligt bättre. Men jag kan i alla fall konstatera att jag är en stor kärnkraftsvän. Det är självklart att vi ska ha ett väl fungerande energisystem årets alla dagar, oavsett värme eller kyla och oavsett var i Sverige man bor. Det är också viktigt att industrin kan ha sin produktion året runt, oavsett

utetemperatur, och att man har en energipolitik för det. Det är naturligtvis jätteviktigt.

Anf. 41 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! I denna diskussion, som ytterst handlar om den trygga elförsörjningen, skulle jag vilja lyfta fram tre perspektiv.

Det första gäller frågan om vattenkraft. I svaret beskrivs en del saker som redan har skett. Låt mig då peka på vattenkraften, för den ligger framför oss. De fem partier som står bakom energiuppbyggnaden ska ganska snart sitta ned och förhandla om detta. Vi från Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna väntar på ett förhandlingsbud från ministern.

Jag skulle säga att det är utomordentligt viktigt att vi knäcker detta, så att vi värnar och kan utveckla vattenkraften. Det är ett antal större och kritiska frågor i detta. Vi har inte tid just nu att gå igenom varenda detalj. Men jag hävdar att det är utomordentligt viktigt att vi landar rätt för att kunna klara klimatfrågan och den trygga elförsörjningen. Det handlar om möjligheten till domstolsprövning och om rätt tolkning av de EU-krav som ställs på Sverige. Det handlar också om en del annat som måste till på ett finurligt och bra sätt, så att vi inte slumpar bort den trygga elförsörjningen för Sverige.

Det andra gäller frågan om Svenska kraftnät och effektsituationen, som jag var inne på i mitt tidigare inlägg. Där hoppas jag att ministern senare kan återkomma till riksdagen med tydlighet.

Det tredje, fru talman, gäller en fråga som statsrådet inte svarar på. Det handlar om det säkerhetspolitiska rådet. I svaret till Lars Beckman beskriver ministern att denna fråga har varit uppe i rådet. Det låter allmänt klokt, det vill säga att diskutera olika typer av hot mot Sverige och elsystemet som kan finnas. Mina frågor på området var: När har detta varit uppe i det säkerhetspolitiska rådet? Vad är det för frågor som statsrådet Baylan tillsammans med statsministern och de andra har pratat om?

Anf. 42 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag fastnade för två av de punkter som han tog upp i fråga om den kommande vinterns effektgarantier.

I punkt 2 säger ministern: Inom ramen för energiöverenskommelsen har man beslutat om ett nytt mål om 18 terawattimmar ny förnybar el.

Det är bra. Vi gillar förnybar el. Detta tror jag att vi alla är överens om. Men problemet är – det ligger i sakens natur, kan man säga på lite göteborgska – att sol och vind inte alltid producerar när behovet är som störst. Jag tycker att just den delen av ministrerns svar är rätt irrelevant när det gäller denna fråga, för detta är ingenting som säkrar effekten i det svenska elsystemet. Man kan ju inte kontrollera när det blåser och när solen skiner. Jag undrar bara: Varför valde ministern att lyfta fram just den delen?

Jag vill också gå in på vattenkraften, som kollegan Lars Hjälmered tog upp. I promemorian om nytt lagförslag inom vattendirektivsområdet säger Svensk Vattenkraftförening att 85 procent av den småskaliga vattenkraften riskerar att försvinna på grund av detta lagförslag. Vi har inte sett den slutliga propositionen än. Jag hoppas självklart att detta inte stämmer.

Det andra punkten i ministrernas svar som jag gärna vill ta upp är: Svenska kraftnät fortsätter att göra historiska investeringar inom Sverige och till angränsande länder i överföringskapacitet.

Det är bra, och det kommer nog att bli bra på längre sikt. Men just nu är baltkabeln den största överföringskabel som vi har. I dag är det en ren exportkabel. Den går ut från elområde 4, som i dag är det elområde som har minst elproduktion och kanske störst behov. Jag undrar varför ministern i svaret, som handlar om den kommande vinterns effektförsörjning, väljer att lyfta fram just detta när vi vet att den överföringskapacitet som i dag går till Baltikum faktiskt riskerar att slå ut elsystemet i elområde 4.

Jag ställer mig lite frågande till att ministern i ett svar som gäller effektsituationen i Sverige den kommande vintern väljer att lyfta fram just dessa två punkter. Jag anser faktiskt att detta är mer ett hot mot effektsituationen i Sverige än en garanti för att vi ska kunna klara effekten den kommande vintern.

Anf. 43 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, ledamöter, för era frågor! Jag ska försöka beta av några av dem och börjar med en av mina hjärtefrågor: vattenkraften.

Vattenkraften är på många sätt en välsignelse för vårt land. Den är, skulle jag säga, kärnan i vårt elsystem av många olika skäl. Den är förnybar, reglerbar och i det här sammanhanget, när vi pratar om vinter, även lagringsbar på en nivå som väldigt lite annat är i dag.

Vattenkraften har tyvärr befunnit sig i limbo under en längre tid. Det har varit en stridsfråga hur man ska implementera EU:s vattendirektiv när det gäller vattenkraften. Den förra regeringen tillsatte en utredning som man sedan lät ligga, en utredning som olika intressenter inte ens var överens om vad den innebar. För vissa innebar den inte så mycket medan den för andra innebar en ganska stor neddragning i produktionen av vattenkraft.

Inom ramen för Energikommissionen har vi kommit överens om riktningen. Nu ska vi sätta oss ned och utarbeta en proposition, och mitt mål är att göra detta tillsammans så att det ger den långsiktighet som vattenkraften behöver.

Jag tror dock inte, och det tror jag också att Lars Hjälmered är fullt medveten om, att frågan tjänar på att förhandlas i riksdagens talarstol. Mig veterligt har aldrig några komplicerade frågor lösts i förhandlingar från talarstolar, utan jag räknar med att vi gör det på exakt samma seriösa och goda sätt som vi har gjort när vi har genomfört energiuppgörelser också när det gäller vattenkraften.

Jag har också fått en fråga vad exakt det är för frågor som diskuteras i det säkerhetspolitiska rådet. Jag hänvisar till det som jag redogör för i svaret, nämligen det som redogörs för i den nationella säkerhetsstrategin, och det har skett nyligen. Det var svaret på den frågan.

Jag har också fått ett antal frågor när det gäller utlandskablar. De utlandskablar som ledamöterna pratar om är kablar som den förra borgerliga regeringen tog beslut om. Det kan väl inte vara så att man med berått mod har byggt kablar som är ett hot mot vår egen effektsituation? Det är så, fru talman, och det tror jag att ledamöterna är fullt medvetna om, att de här kablarna går att använda för både import och export. Sanningen är den att

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

fram till för några år sedan var Sverige en nettoimportör av elektricitet, och då var de här kablarna ganska bra, inte minst i effektristsituationer.

De senaste fyra fem åren har vi varit nettoexportörer, och enligt den energiuppgörelse som vi har gjort brett över blockgränserna i riksdagen är målet att fortsätta vara nettoexportör av elektricitet, det vill säga vi kommer att producera mer el än vad vi använder i Sverige. Vi kommer dessutom att göra det alltmer förnybart.

Ja, Cecilie Tenfjord-Toftby, det är klart att det inte går att räkna på samma sätt när det gäller exempelvis vindkraft som när det gäller vattenkraft, kärnkraft eller för den delen bioenergi. Men även vindkraften står ju för tillförsel när det gäller effektsituationen. Svenska kraftnät räknar med ungefär 11 procent i form av installerad kapacitet. Det är alltså expertmyndigheten som gör det och inte politiken. Dessutom är det ett känt faktum, även om det ibland har påståtts annat, att det blåser mer på vintern än på sommaren, och i det här fallet är det ganska bra.

Kära vänner! Vi har utmaningar. Det var därför vi tillsatte Energikommisionen, och det är därför vi har träffat en blocköverskridande överenskommelse. Vi har väldigt goda förutsättningar att tillsammans, steg för steg, utveckla vårt system så att det blir ännu mer leveranssäkert och konkurrenskraftigt liksom alltmer hållbart och förnybart.

Anf. 44 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Min interpellation handlar inte i första hand om energipolitiken, även om det förstås är naturligt att vi diskuterar helheten, utan min oro handlar om den kommande vintern. Vad händer den här vintern om det blir väldigt kallt i norra Europa och i Sverige samtidigt? Hur är våra kommuner förberedda? Hur är våra statliga myndigheter förberedda? Hur mycket har man övat? Vilka beredskapsplaner finns det?

Det är massor av olika frågor, eftersom vi kan riskera att hamna i en situation som vi aldrig har varit i förut.

Det är klart att det vore bra om statsrådet har möjlighet att i sitt avslutande inlägg lugna alla dem som faktiskt känner en befogad oro över vilka planerna är om man måste ta till det yttersta verktyget, partiell nedsläckning, den här vintern. Förhoppningsvis ska det inte behövas, och förhoppningsvis kommer statsrådet att ha rätt. Men om det inträffar är det viktigt att regeringen i regleringsbrev, i direktiv och på andra sätt har sagt åt våra myndigheter att detta är en prioriterad fråga, vilket jag hoppas och tror att det är.

Tack, statsrådet, för debatten!

Anf. 45 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Fru talman! När det gäller kablarna handlar det inte om vem som beslutade om dem, utan det handlar om att ministern använder kablarna som ett exempel på hur man har förberett för den kommande vinterns effektbehov.

Där vet vi att det speciellt är elområde 4 som är utsatt, där det inte finns någon vattenkraft, där det finns kärnkraftverk som inte producerar som de gjorde förut och där vi har baltkabeln, som i dag är en ren exportkabel.

Det är klart att det är bra att vi exporterar el, det handlar inte om det, men dagens fråga handlar om den kommande vinterns effektbehov och om vi kommer att klara av det. Där tycker jag faktiskt att ministerns svar är

rätt så irrelevant. Kablarna är i dag ingen garanti för att klara effektsituationen, speciellt inte när det gäller elområde 4.

Detsamma, fru talman, kan man säga om ministrarnas kommentarer kring förnybar el. Jovisst, den förnybara elen ökar den svenska elproduktionen totalt sett över året. Men det är heller inte svar på Lars Beckmans fråga om hur man ska klara den kommande vinterns effektsituation. Den förnybara elen i form av vind och sol – inte vatten – är volatil, som vi säger på expertspråk. Det betyder att ibland blåser det mycket, ibland skiner solen och ibland gör den det inte. Det ger ingen garanti eller säkerhet för att vi klarar effektsituationen när det är som kallast i Sverige. Då är det andra saker som måste till.

Jag tycker att det är bra att vi har kablar. Jag tycker att det är bra att vi har förnybar el. Men jag tycker inte, fru talman, att de två punkterna är relevanta för Lars Beckmans fråga om hur vi ska klara köldknäpparna den kommande vintern.

Anf. 46 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack till ledamöterna för en bra diskussion!

Sanningen är ju den att en av anledningarna till att svenska folket inte tänker på detta är att det händer så sällan – tack och lov. Det är klart att vi av och till har haft stormar som har slagit ut elproduktionen både korta och lite längre stunder, men det tror jag att folk förstår. Detta har också förbättrats eftersom man inte minst efter Gudrun har grävt ned kablar i det regionala nätet.

Jag vänder mig lite grann mot synen att det bara är vattenkraften av det förnybara som bidrar till effektsituationen. Det är klart att vattenkraften är en välsignelse, som jag sa, men sanningen är den att hela effektsituationen på vintern ju är en värmefråga. Som nämndes tidigare handlar detta om när det blir som kallast, och anledningen till att vi klarar det så pass väl som vi gör och att vi i dag är nettoexportörer av elektricitet är ju att vår energi på vintern huvudsakligen kommer från biomassa, den kanske största förnybara källan, något som vi inte ska glömma i det här sammanhanget. Det är viktigt att framhålla, inte minst med anledning av den förra interpellationsdebatten vi hade.

Vi har utmaningar, och vi jobbar med dem, till exempel genom uppdrag till myndigheter som redan jobbar aktivt. Jag tror dessutom att vi inom ramen för Energikommisionen har bidragit till en ganska bred diskussion både om utmaningarna och om möjligheterna för det svenska energisystemet.

Energisystemet förändras. Nu har vi inte varit inne på det, men för första gången i vår moderna historia öppnas också möjligheten att kunna lagra elektricitet, kanske till och med över säsong om man tittar några år framåt. Det är klart att det öppnar för helt andra lösningar än dem vi ser i dag.

Vi ska göra vårt yttersta för att klara såväl normala situationer som tioårsvintrar, i dag och framåt. Det är därför vi har gjort det arbete som vi gjort inom Energikommisionen, och jag välkomnar engagemanget från ledamöterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2017/18:91 om försämrade livsvillkor för grisar

Anf. 47 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jens Holm har ställt tre frågor till mig angående Statens jordbruksverks (Jordbruksverket) nya djurskyddsföreskrifter för gris. Han har frågat mig om jag avser att

- verka för att myndigheten ska invänta det vetenskapliga rådets bedömning innan förslaget till nya föreskrifter för grisar får lov att träda i kraft
- vidta några åtgärder för att säkerställa att föreskrifterna inte gör avsteg från djurskyddslagens förebyggande funktion
- vidta några åtgärder för att försäkra mig om att förslag på föreskrifter inom djurskyddet vilar på vetenskaplig grund, så att producentintresset inte går före omsorgen om djurens hälsa och välfärd.

Inledningsvis vill jag säga att Jordbruksverket har regeringens bemyndigande att utfärda föreskrifter om djurskydd och är i det konkreta föreskriftsarbetet självständigt i förhållande till regeringen.

Jordbruksverket beslutade nyligen om nya djurskyddsföreskrifter för lantbrukets djur som bland annat innebär möjlighet till tidigare avvänjning av smågrisar under särskilda villkor. I regeringens livsmedelsstrategi görs bedömningen att lönsamheten i animalieproduktionen behöver höjas, men inte på bekostnad av djurskyddet. I livsmedelsstrategin framhålls tvärtom att Sverige ska fortsätta ha höga ambitioner när det gäller djurvälfärd och djurhälsa. Det fastslås att produktionsökningen ska ske med bibehållen djurvälfärd och djurhälsa och att djurskyddsnivån inte ska sänkas.

Jordbruksverket har gjort bedömningen att de nya djurskyddsföreskrifterna kan tillämpas med ett bibehållt djurskydd, samtidigt som de bidrar till att öka grisproducenternas konkurrenskraft.

Regeringen anser att det är viktigt att föreskrifter baseras på aktuell vetenskaplig forskning om djurens välfärd och har därför gett SLU i uppdrag att inrätta ett vetenskapligt råd. Genom rådet säkerställer vi att Jordbruksverket som en viktig del i bland annat föreskriftsarbetet får tillgång till uppdaterade vetenskapliga rön. Jordbruksverket ser löpande över sina föreskrifter, och det arbetet kan inte avstanna i väntan på att rådet inrättas.

Det är av högsta prioritet att upprätthålla en hög standard i den svenska djuromsorgen när det gäller djurskydd, djurhälsa och smittskydd. Jag är övertygad om att våra myndigheters arbete för att åstadkomma detta fungerar.

Anf. 48 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka Sven-Erik Bucht för svaret på min interpellation.

Omsorg om djur är en fråga som engagerar många i Sverige. Det är en otroligt viktig fråga. I djurskyddslagen står det exempelvis i 4 § att djur ska ha möjlighet till ett naturligt beteende. God djuromsorg är också en konkurrensfördel för dem som producerar livsmedel som är baserade på djur om man kan peka på att djur har behandlats väl i Sverige. Vi vet också att användningen av mediciner, till exempel antibiotika, är väldigt låg i

Sverige jämfört med andra länder. Jag hoppas att vi är överens om att vi ska fortsätta på detta sätt.

Jag och många andra blev därför väldigt förvånade och även upprörda när vi såg Jordbruksverkets förslag till nya föreskrifter för grisuppfödning. I dessa föreskrifter föreslår verket att griskultingar ska kunna separeras tidigare från suggan – hela en vecka tidigare än vad som nu gäller. Man ska komma ihåg att närhet mellan suggan och hennes avkomma är otroligt viktigt. Då djuren diar förebygger man sjukdomar och minimerar antibiotikaanvändning. Det här handlar om nyfödda grisindivider som behöver närhet och trygghet från suggan.

Att avvänja grisarna tidigare än nu är något som avstyrks av i princip all expertis på området. Sven-Erik Bucht får gärna berätta om han har hittat någon oberoende vetenskapsman eller vetenskapskvinna eller några oberoende vetenskapliga rapporter som pekar på att man kan stärka djurskyddet genom att plocka bort kultingarna tidigare från suggan.

Jordbruksverket säger att förslaget har skickats ut på samråd. Det har visserligen gjorts, men frågan är om man har lyssnat på den helt och hållet öronbedövande kritik som har kommit mot förslagen. Mer än 70 procent av remissinstanserna är kritiska och avstyrker detta förslag. Det handlar om i princip alla länsstyrelser, Sveriges Veterinärförbund, forskare och djurrätts- och djurskyddsorganisationer. På kort tid har mer än 60 000 namnunderskrifter samlats in i protest mot förslaget och har lämnats över till dig, Sven-Erik Bucht.

Vi var som sagt många som blev förvånade över förslaget. På Jordbruksverket säger man att förslaget om försämrade uppfödningsregler för grisar måste läggas fram för det är vad livsmedelsstrategin kräver. Det tycker jag är märkligt. Alla partier står ju bakom livsmedelsstrategin. Precis som ministern sa ska vi producera mer livsmedel i Sverige, men det ska inte ske till priset av ett försämrat djurskydd.

Jag anser att ett politiskt fastslaget mål, Sven-Erik Bucht, nu allvarligt naggas i kanten. Då måste regeringen agera, och regeringen kan agera. Det kan man göra genom att ge instruktioner till sina myndigheter om vad som gäller. Det är detta jag vill att Sven-Erik Bucht ska göra.

Sven-Erik Bucht skulle kunna säga att man får avvakta med föreskrifterna tills det vetenskapliga rådet för djurskydd har inrättats. Detta råds uppgift ska just vara att väga olika intressen mot varandra. När kommer det vetenskapliga rådet för djurskydd att inrättas, Sven-Erik Bucht?

Anf. 49 CARL SCHLYTER (MP):

Fru talman! Statsrådet Bucht! Jag delar mycket av den kritik som Jens Holm framför mot förslaget från Jordbruksverket. Vi ska följa vetenskap och beprövad erfarenhet, men den studie som säger att detta går bra är inte publicerad i någon vetenskaplig tidskrift. Vad gäller beprövad erfarenhet har enstaka prov gjorts, och det är inte beprövat och innehåller inte någon vidare erfarenhet.

Det finns däremot stor erfarenhet av fyra veckor, vilket till och med Efsa, som inte brukar vara en radikal djurförkämpe, tycker är lagom tid. Det finns en trend i Danmark och Tyskland där man går mot förlängd tid. I dag har vi i Sverige en medeltid på 33 dagar före avvänjning. I andra EU-länder är det ungefär 26 dagar före avvänjning. Att vi ska röra oss mot detta snitt i stället för att de rör sig uppåt är fel väg att gå.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Jag blir precis lika oroad som Jens Holm över att en ansvarig divisionsdirektör på Jordbruksverket tolkar livsmedelsstrategin så här för att vi ska öka produktionen. I livsmedelsstrategin står det ju också att vi ska ha ett starkt djurskydd och en god djurvelfärd samt ett tydligt fokus på förebyggande djurhälsoarbete. Det är här förslaget strider mot både lagstiftningen och livsmedelsstrategin. För om man tar bort kulingarna tidigare upptäcker man problemen i efterhand, och då går man ifrån den princip som vi alltid har haft om förebyggande arbete.

Dessutom har varje djur rätt till en individuell bedömning. Man ska titta på varje enskilt djur. Om man undantar 10 procent i en grupp och ger dem sämre villkor strider det också mot hur vi hittills har tolkat lagen.

Jag hoppas nu att regeringen kan tydliggöra *hela* innebörden av livsmedelsstrategin för Jordbruksverket och inte bara utvalda delar. Detta hoppas jag särskilt med tanke på att remissinstanserna var väldigt kritiska och det finns så mycket vetenskapligt underlag för att det här skulle påverka antibiotikaanvändningen med mera.

Vi vet att om man avvänjer tidigare ökar man sjukligheten och stressen. Då behövs ökad antibiotikaanvändning, vilket gör att djuren drabbas mer av diarréer och andra problem.

Om man ska gå ifrån råden från SLU och många remissinstanser måste man verkligen ha tungt på fötterna. Om vi bibehåller dagens regler på detta område kan man gå vidare med sina förslag, tycker jag. Men om man försvagar regelverket är det enda rätta att man inväntar det vetenskapliga rådets prövning, för vi vill ha på fötterna, så att vi säkerställer att vi inte frångår vår djurlagstiftning och vår livsmedelsstrategi om vi gör förändringar som har mött så mycket motstånd. Då vill vi verkligen ha på fötterna, och det skulle vara mycket tryggare att invänta beskedet från det vetenskapliga rådet i det fallet.

Anf. 50 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Landsbygdsministern! Jens Holm, Carl Schlyter och olika djurskyddsföreningar med flera motsätter sig något mer flexibla regler för smågrisuppfödning och gör en stor sak av detta. En del av motståndarna vill nog inte ha någon svensk smågrisuppfödning alls utan rekommenderar i stället att man inte alls äter griskött.

Sveriges grisuppfödning är i världsklass vad gäller höga djurskyddskrav. I andra länder, till exempel på kontinenten i EU, är reglerna inte lika stränga. Antibiotikaanvändningen är mycket högre, och användningen av halm mycket lägre eller ingen. De av oss människor som är allätare och äter griskött samt gillar djurskydd bör alltså köpa svenskt griskött. Det ger också förutsättningar för ett bättre kretslopp och mindre transporter.

Man skulle kunna sätta ribban ännu högre än vad svensk djurskyddslagstiftning gör i dag. En del vill att man bara ska köpa ekologiskt griskött. Det kostar dock dubbelt så mycket och har en marknadsandel på kanske 2 procent. Om till exempel Miljöpartiet eller kanske Vänsterpartiet skulle få med Socialdemokraterna på den bogen skulle tvivelsutan importen av griskött, som redan har ökat kraftigt i många år, explodera och öka mycket kraftigt. Svensk grisproduktion skulle då minska mycket kraftigt. Då har vi gjort bocken till trädgårdsmästare, och de grisar vi äter har fått det mycket sämre. Det är det man måste ha med i bilden när man diskuterar

de här frågorna. Import innebär nämligen att de grisar som vi äter har levt under lägre djurskydd än det som vi har i dag och som ligger i världstäten.

Det är bra att livsmedelsstrategin finns och är beslutad. Strategin ska ge förutsättningar för att öka svensk livsmedelsproduktion, så att djuren får det bättre. Utan ökad lönsamhet och konkurrenskraft kommer detta inte att vara möjligt. Därför är det i grunden bra och nödvändigt att se över svenska regelverk, sänka svenska skatter och kanske göra regelverken lite mer flexibla på ett och annat ställe där de i dag kanske är lite fyrkantiga.

Vi är alltså överens om ett fortsatt gott djurskydd. Vi ska se till att svensk grisnäring står starkare, och det är det som jag uppfattar att staten, Jordbruksverket och näringen i dialog med andra nu möjliggör. Det är ingen stor dramatik. Huvudregeln är 28 dagar för avvänjning av smågrisar, och den ligger kvar. Men om grisgården är mycket väl skött och uppfyller elva villkor för god djurhälsa och djurvälstånd kan av praktiska skäl en liten del av smågrisarna i någon kull vara yngre. Det är det den här debatten handlar om.

Det här kan bidra något till att svensk grisnäring kan stå emot den ökande importen av griskött från andra länder med lägre djurskydd, vilket är nödvändigt. Grisar får det inte bättre om importen av griskött till Sverige ökar.

Vi är stolta över svensk livsmedelsproduktion och vill ha ett fortsatt gott djurskydd. Det är vi överens om. Vi vill att svensk livsmedelsproduktion ska öka. Ska detta ske måste man kunna förenkla regelverken och göra det lite mer flexibelt. Låt oss inte överdramatisera detta!

Anf. 51 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag måste rätta några påståenden. De namnunderskrifter som det hänvisas till har inte överlämnats till mig som statsråd, utan till Jordbruksverket. SLU har som ambition att införa rådet vid årsskiftet, men vi vet inte om de klarar av det.

Den nationella livsmedelsstrategin slår fast att vi måste öka konkurrenskraften, inte minst för svensk primärproduktion. Utan primärproduktion kommer vi inte att ha en livsmedelsindustri heller. Det här är nödvändigt. Men strategin är också väldigt tydlig med att vi ska bibehålla djurhälsan och djurvälståndet. Jag påstår att djurvälståndet och djurhälsan i Sverige är i världsklass. Den är oslagbar.

Jag har fullt förtroende för Jordbruksverket som expertmyndighet. Det är en självständig myndighet som jobbar med det konkreta föreskriftsarbetet och gör bedömningar genom sina experter. Det är inte någonting som jag som statsråd ska gå in och styra. Verket har alltså gjort de här bedömningarna och gjort det väldigt tydligt att man bedömer att man kan bibehålla djurvälståndet och djurhälsan.

Staffan Danielsson nämnde de elva villkoren. Detta är väldigt uppstyrt, och det finns alltså särskilda villkor för att få göra det här. Jag ska nämna några av villkoren.

Besättningen måste vara ansluten till en frivilligt organiserad hälsokontroll. Besättningen måste vara ansluten till det frivilliga biosäkerhetsprogrammet, som gäller smittsäkring för besättningar av gris. Smågrisarna måste födas upp i omgångar. När stall tömts måste de vara tomma ett antal dagar och vara rengjorda och desinficerade innan en ny omgång kan sättas

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

in. Det behövs speciellt anpassat tillskottsfoder. Högst 10 procent av smågrisarna får ha en avvänjningsperiod som understiger 26 dygn.

Man kan jämföra med EU-reglerna, enligt vilka 100 procent av smågrisarna kan avvänjas vid 21 dagar. I Sverige har vi i dag en snittavvänjning på 30 dagar. Det här förslaget ger en snittavvänjning på 28 dagar. Men observera att endast 10 procent av smågrisarna får avvänjas under mindre än 26 dagar, plus att de andra villkoren måste ha uppfyllts för att man över huvud taget ska få gå in i systemet.

Jag vet att våra svenska grisproducenter har väldigt stor kunskap och också är väldigt engagerade i god djuromsorg. De vill ju behålla Sveriges världsledande position. Det är inte någonting som producenterna vill tumma på och slarva bort. De vet att vi är världsledande på det här området och att vi därmed har en konkurrenskraft som gör att de svenska konsumenterna men också konsumenter i andra länder vill köpa de svenska produkterna.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 8 (forts.) Svar på interpellation 2017/18:91 om försämrade livsvillkor för grisar

Anf. 52 JENS HOLM (V):

Fru talman! Sven-Erik Bucht nämnde livsmedelsstrategin tidigare och att syftet med den är att vi måste öka konkurrenskraften i svensk livsmedelsindustri och öka produktionen av livsmedel i Sverige. Detta är något som alla partier står bakom, men jag undrar om ministern inte ser det som ett problem när livsmedelsstrategin används av till exempel chefer på Jordbruksverket för att lägga fram förslaget om försämrade livsvillkor för grisar.

Jordbruksverket säger att de måste lägga fram ett förslag som ökar konkurrenskraften för svensk grisproduktion. Därför har de lagt fram dessa föreskrifter som innebär att man kommer att ta bort kultingar från suggan tidigare än vad man gör i dag. Om det är på det sättet, Sven-Erik Bucht, har väl du ett ansvar för att upplysa ansvarig myndighet om att djurskyddet inte på något vis får försämrats i Sverige? Vi borde i stället verka för att stärka djurskyddet.

Som jag sa i mitt tidigare anförande, fru talman, finns det inte en enda vetenskaplig rapport som stärker påståendet att det skulle vara bättre för

griskultingarna att tas bort tidigare från suggan, vilket är hela idén med förslaget.

Regeringen styr våra myndigheter – detta tycker jag är viktigt att komma ihåg. Ifall regeringen ser att politiska ändamål håller på att förfelas, som i det här fallet då djurskyddet håller på att urholkas, är det regeringens plikt att agera. Där tycker jag att ministern gömmer sig bakom att detta är ett förslag från en myndighet och att ministern inte kan göra något alls. Jo, ministern kan visst agera. Sveriges regering agerar varje dag, ger instruktioner åt våra myndigheter, går in och förtydligar vad som står i lagar och regler och så vidare.

Jag tänker på den debatt om LSS, lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, som hölls här för några timmar sedan. I förra veckan gick regeringen ut och sa till ansvarig myndighet – Försäkringskassan – att tvåårsregeln ska frysas och att det inte ska bli några försämringar längre för de funktionshindrade. Detta tycker jag är ett jättebra förslag och ett konkret exempel på att regeringen visst går in och agerar då man ser att det finns behov av det.

Jag skulle vilja fråga Sven-Erik Bucht om det vetenskapliga rådet för djurskydd. Nu fick vi veta att det i bästa fall, om jag förstod rätt, kommer att tillsättas före årsskiftet. Jag tycker att vi har väntat länge nog på djurskyddsrådet. Syftet med rådet är att det ska kunna vara rådgivande och komma med vetenskapliga inspel om hur djurskyddet kan stärkas i Sverige.

Sven-Erik Bucht! Eftersom Jordbruksverkets förslag har fått monumental kritik från nästan alla remissinstanser som har svarat – en unison kritik från vetenskap, forskare och olika lärosäten – undrar jag varför man inte väntar med forskriften tills det vetenskapliga rådet finns på plats, så att vi kan lyssna på deras synpunkter om dessa försämringar, som det är i mina ögon, för grisarna?

Anf. 53 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Sverige har under mycket lång tid legat i världstopp när det gäller djuromsorg och djurhälsa. Detta ska vi vårda, och där är livsmedelsstrategin väldigt tydlig. Där sägs tydligt att vi måste stärka konkurrenskraften, men det är också tydligt att det inte får ske på bekostnad av djuromsorgen och djurhälsan.

Det var bra att interpellanten nämnde att det är en försämring i hans ögon, för det är det kanske inte i allas ögon. Djurskydd är en prioriterad fråga för regeringen och för mig, och jag har stort förtroende för att Jordbruksverket har gjort noggranna avvägningar innan de lade fram förordningsförändringen.

Som jag nämnde i mitt tidigare inlägg är det en massa villkor som ställs för att tidigare avvänjning ska kunna användas – elva väldigt tuffa villkor. Villkoren syftar till att kunna säkerställa djurhälsa och djurvälstånd. Dessutom måste en djurhälsoveterinär regelbundet följa smågrisarnas hälsa och välfärd.

Det ställs höga krav på smittskydd och att smågrisarna ska hållas i en god miljö. Vi har jobbat långsiktigt med detta, och det har gjort att Sverige har den lägsta antibiotikaanvändningen inom EU. Det är en konsekvens av att vi har vårdat detta, och vi ska fortsätta att vårda och bevaka det.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Den studie som ligger till grund för förordningsförändringen har granskats av forskare från SLU och SVA, Statens veterinärmedicinska anstalt. Detta har alltså granskats.

Som jag sa i mitt tidigare inlägg är avvänjningstiden i dag i genomsnitt 30 dagar, och med detta förslag ändras den till 28 dagar. Men också där är det tydligt: Högst 10 procent av småkultingarna får avvänjas tidigare än 26 dagar. I EU-reglerna är det något helt annat. Där har man 21 dagar för samtliga. Vi har högst 10 procent under 26 dagar, så det är skillnad. Vi fortsätter att hålla en hög standard på både djurhälsa och djuromsorg.

Jag har fullt förtroende för att Jordbruksverket har gjort korrekta och bra avvägningar i detta sammanhang.

Anf. 54 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tycker inte att jag riktigt fick svar på alla mina frågor. Jag understryker och upprepar att ministern och regeringen kan agera ifall man anser att viktiga politiska målsättningar håller på att förfelas här, och jag märker att ministern inte motsäger det. Då undrar jag, Sven-Erik Bucht: Varför agerar ni inte när det finns en monumental kritik mot förslaget att kultingar ska avvänjas från suggan tidigare än vad som gäller i dag?

Sven-Erik Bucht säger att det handlar om en begränsad del grisar, och det stämmer. Det är 10 procent av det totala antalet smågrisar i Sverige. Jag vet inte om det blir 100 000 eller 200 000, men det är väldigt många grisindivider som helt enkelt ska offras för att man ska öka effektiviteten och konkurrenskraften.

Det kanske största och allvarligaste problemet med förslaget är att det slår direkt mot det som Sven-Erik Bucht har inlett alla sina anföranden med denna kväll, nämligen det svenska världsberömda och omvittnade djurskyddet, som alla är så stolta över. Och vi är stolta över att vi använder så lite antibiotika och så vidare, men nu börjar man applicera metoder som mer liknar det som finns nere på kontinenten – i Danmark, Tyskland och så vidare.

Vad har vi egentligen att vara stolta över, Sven-Erik Bucht? Varför inte invänta det vetenskapliga rådet och låta det få ge sitt utlåtande om förslaget innan det träder i kraft? Det tycker jag är ett minimikrav.

Anf. 55 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jordbruksverket gör fortlöpande förändringar i föreskrifter. Det är inte något konstigt att det gör det innan det vetenskapliga rådet är på plats. Det är inte alls något konstigt. Man kan inte stoppa allt jobb på Jordbruksverket i väntan på det.

Jordbruksverket är en självständig myndighet också i förhållande till regeringen när det gäller arbetet med föreskrifter och har ansvaret för det. Det har gjort dessa bedömningar. Rapporten är också granskad av forskare från såväl SLU som SVA. Den bild som interpellanten här försöker ge är att det bara är taget ur luften. Så är det inte.

Man har ett tydligt uppdrag enligt livsmedelsstrategin vad gäller både konkurrenskraft och att inte försämra djurhälsan eller djuromsorgen. Det har man tagit hänsyn till när man har satt upp väldigt tuffa villkor.

Förändringen gör också att konkurrenskraften kommer att öka inom grisuppfödningen. Det finns beräkningar som visar att det för ett företag

med 200 suggor skulle ge ungefär plus 75 000 kronor per år. Det skulle också kosta betydligt mindre per plats för investeringar.

Det finns här en förbättring i konkurrensen. Men det finns också att man säkerställer att djurhälsa och djuromsorg fortsättningsvis håller världsklass.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2017/18:110 om torskkvoterna i Östersjön

Anf. 56 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Isabella Hökmark har frågat mig hur jag avser att agera för att ytterligare sänka torskkvoterna i Östersjön.

Regeringens grundinställning är att de åtgärder vi beslutar om, inklusive fastställandet av fiskemöjligheterna, är i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer.

Jag tänker särskilt på

- målet om en beståndsstorlek över MSY
- att reformens mål om landningsskyldighet möjliggörs
- att den vetenskapliga rådgivningen och försiktighetsansatsen utgör grunden för besluten, och vad gäller Östersjön
- att den fleråriga planen för torsk, sill och skarpsill i Östersjön följs.

Dessa mål om ett långsiktigt hållbart fiske är satta för att säkerställa att vi fortsatt har fisk i våra hav, men även för att optimera den hållbara produktionen av fisk till förmån för såväl vår fiskeindustri som allmänheten och dess konsumenter.

Den politiska överenskommelse om fiskemöjligheter i Östersjön för 2018 som Sverige ställde sig bakom vid jordbruks- och fiskerådet i oktober 2017 var grundad på den vetenskapliga rådgivningen från Ices och försiktighetsansatsen och i enlighet med den fleråriga planen för Östersjön. Även den del av överenskommelsen som rör de två torskbestånden i Östersjön grundades på Ices råd för 2018 och försiktighetsansatsen. För torskkvoterna i östra Östersjön innebär överenskommelsen en sänkning av kvoterna för 2018 med 8 procent jämfört med 2017. För torskkvoterna i västra Östersjön innebär överenskommelsen en oförändrad torskkvot för 2018 jämfört med 2017.

Det är inte ett mål i sig att ytterligare sänka torskkvoterna i Östersjön. Kvotsättandet är centralt för att uppnå målet om ett hållbart fiske, men är ett av flera verktyg som står till buds. Om ytterligare sänkningar av torskkvoter behövs för att vi ska få ett hållbart fiske kommer jag att verka för det i enlighet med den grundinställning som regeringen har. Min förhoppning är dock att vi inom en nära framtid kommer att ha ett hållbart torskbestånd i Östersjön, och då hoppas jag att vi kan öka de nu historiskt låga torskkvoterna. Min målsättning är att torskfisket i Östersjön ska bli både biologiskt och socioekonomiskt långsiktigt hållbart. En förutsättning för socioekonomisk lönsamhet är hållbara bestånd.

Jag kommer därför att fortsätta att verka för ett långsiktigt hållbart fiske som gynnar vår näring och våra kustsamhällen och som erbjuder hälsosamma livsmedel både till oss och till framtida generationer.

Anf. 57 ISABELLA HÖKMARK (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

I Östersjön finns två torskbestånd, det östra och det västra. De senaste fem åren har man fått tilldelat sig att ta upp 63 000 ton men inte lyckats fånga mer än 35 000 ton. Man har alltså inte kunnat fånga sin tilldelade kvot.

Om det västra beståndet har det internationella havsforskningsrådet Ices sagt att värdena ligger under biologiska gränser. Man har i år föreslagit kvoter som ligger på 1 000–3 000 ton fastän ministrarna beslutade om kvoten 5 500 ton. Rekommendationerna från forskarna bryr sig ministrarna inte så mycket om i förhandlingen.

Det borde vara så att man fokuserar på att tillämpa en försiktighetsprincip och att inte tillåta ett fiske på marginalerna. Östersjöns välmående måste sättas före kortsiktiga ekonomiska intressen.

Torsken håller på att försvinna. Det måste ligga i Sveriges intresse att vi behåller ett fiskebestånd med torskar i Östersjön. Därför blir min fråga till ministern vad han tänker göra för att förbättra möjligheterna för torskens överlevnad.

Anf. 58 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack, Isabella Hökmark, för att du har lyft fram den här viktiga frågan! Ett långsiktigt hållbart fiske är en prioriterad fråga för mig och regeringen.

Låt mig förtydliga att det inte stämmer att torskkvoterna som fastställdes för Östersjön för 2018 fastställdes långt ifrån det som Ices rekommenderade. Den överenskommelse som nåddes i oktober, och som Sverige ställde sig bakom, grundade sig på Ices råd för 2018 och försiktighetsansatser och var i linje med den fleråriga planen för Östersjön. När det gäller fiskemöjligheterna 2018 för det västra torskbeståndet ligger det till och med under MSY-punkterna i det intervall som Ices rekommenderade.

Jag vill säga till ledamoten att tack vare Sveriges arbete i förhandlingarna landade vi på den försiktiga linjen. Här är det väldigt ofta så att kommissionen och Sverige närapå står ensamma för försiktighetsprincipen och att många andra länder har en annan åsikt. Det förhållandet har varit under en lång följd av år. Tack vare Sveriges agerande fick vi det på plats. Det skapar en möjlighet för att långsiktigt få ett bra bestånd i Östersjön.

Jag vill också säga till ledamoten att målet inte är att sänka kvoter. Det kan inte vara målet. Målet måste vara att vi långsiktigt får ett hållbart fiske och att vi ska kunna fiska mer. Man kan titta på vad vi har fått effekt under åren för att Sverige har drivit en restriktiv linje, som har varit nödvändig.

Om man tittar på västra beståndet hade vi 2016 en sänkning med 20 procent och 2017 en sänkning med 56 procent. För östra beståndet hade vi 2015 minus 22 procent, 2016 var det 20 procent, 2017 var det 25 procent och 2018 blir det 8 procent. Kvoterna har sänkts oerhört mycket för att rädda beståndet som är illa ute.

Det har att göra med att vi måste få ett hållbart fiske så att man kan fiska torsk också i framtiden. Sverige har definitivt drivit den försiktiga linjen. Det är inte Sverige som ledamoten ska skjuta på i det här sammanhanget.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Anf. 59 ISABELLA HÖKMARK (M):

Fru talman! Det är klart att målet inte ska vara att sänka eller höja kvoter. Målet ska vara att rädda torsken. Jag anser inte att man gör det. Faktum är att man inte ens kan fiska upp de kvoter som ni bestämmer om. De fiskare som har tillstånd att fiska får inte upp så mycket fisk.

Jag ska citera en regeringskollega till ministern, som har sagt: "Varje torsk som fiskas lagligt i dag är en chansning från politikernas sida, där man med öppna ögon och med forskarens klart uttalade varningar i öronen sätter torsken på spel för att rädda ett fåtal arbetstillfällen." Det är Isabella Lövin, vice statsminister, som har sagt detta.

Jag tänkte också citera minister Bucht, som säger: "Vad gäller utfallet för både torsk och lax är jag nöjd med resultatet som jag anser är i linje med vår målsättning. Det gynnar vår fiskenäring, våra kustsamhällen och förser både oss och framtida generationer med hälsosamma livsmedel."

Jag blir förvånad när jag samtidigt läser vad forskarna säger om att beståndet av torsk är under biologiskt säkra värden. Hur kan ministern vara nöjd?

Anf. 60 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Att man inte fångar upp all den torsk som finns har att göra med att fiskarna avstår från att fånga den på grund av att de får så dåligt betalt för den. Då fiskar man såklart inte upp den. Om det kostar mer att hämta upp fisken än man får betalt för den får det förstås denna effekt.

Ices råd är inte lätta att förstå. De är på många sätt komplicerade. Om man ser på de två torskbestånd som finns tänker man kanske: Det här torskbeståndet finns i den östra delen, och det här torskbeståndet finns i väster. Men så är det inte, utan de finns i flera olika geografiska områden. Detta gör det ytterligare komplicerat när man ska utreda om rådgivningen följs eller inte.

Sedan finns en massa andra åtgärder som vidtas förutom kvotbegränsningarna. Det handlar om stängda perioder som ett exempel. Det handlar också om redskapsbegränsning och så vidare.

Jag kan dock försäkra ledamoten att den överenskommelse som vi nådde i oktober 2017 för 2018 följer Ices rådgivning och försiktighetsansatser. Vi har inte slarvat med detta, och framför allt vill jag säga att Sverige drev denna fråga väldigt hårt. Det var många andra länder som ville någonting helt annat.

Anf. 61 ISABELLA HÖKMARK (M):

Fru talman! Det finns andra åtgärder, som ministern nämnde. Nu tänker jag göra något som jag aldrig trodde skulle hända: Jag ska läsa ur en motion från Socialdemokraternas partistämma som jag till och med tycker är bra. Det står så här: Östersjön, där bottentrålning är tillåten, är snart tömd på fisk och liv. På samma stämman bifölls motionen. Att-satsen lyder: Socialdemokraterna verkar för ett förbud av bottentrålning i hela Sverige.

Varför inte föreslå det för Östersjön? Varför driver inte ministern denna fråga? Man har förbjudit bottentrålning i andra delar av världen just för att få en återhämtning av ett fiskbestånd. Jag tycker att det skulle vara en alldeles utmärkt åtgärd.

Anf. 62 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! När det gäller frågan om bottentrålning har regeringen nu i höst gett Havs- och vattenmyndigheten ett uppdrag som syftar till utvärdera bottentrålningens effekter, främst inom skyddade områden. Detta arbete är igång, och det ska redovisas till regeringen senast den 30 maj 2018.

Jag vill ändå återupprepa att det inte är kvoterna som är ett mål. Det handlar om att se till att vi hanterar frågorna när det gäller torsken både i det östra och i det västra beståndet. Det gäller dessutom alla arter i Östersjön och i alla vatten som vi har gemensamt med EU. Men det gäller också de vatten som vi har på nationell nivå. Vi måste hantera detta på ett långsiktigt och klokt sätt för att vi ska kunna ha ett hållbart fiske och för att man ska kunna fiska i framtiden.

Här har Sverige haft en restriktiv linje. Den möjlighet som vi har haft i EU-sammanhangen är förankrad i stor politisk enighet i miljö- och jordbruksutskottet och, vill jag säga, i stor politisk enighet också i EU-nämnden.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2017/18:122 om åtgärder mot olagliga substanser i kosttillskott

Anf. 63 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Saila Quicklund har ställt tre frågor till mig om åtgärder mot olagliga substanser i kosttillskott.

Hon har frågat mig

1. hur jag ser på förslaget att ge Livsmedelsverket ett större samlande ansvar för kontrollen av kosttillskott och möjlighet att utfärda saluförbud
2. hur jag ser på möjligheten att ställa krav på tillverkare och distributörer att anmäla sina produkter till Livsmedelsverket innan de saluförs
3. hur jag avser att verka för att Livsmedelsverket mer konsekvent ska utnyttja läkemedelslagens möjligheter att klassificera läkemedelsnära substanser som läkemedel.

Inledningsvis vill jag säga att jag delar Saila Quicklunds oro när det gäller olagliga substanser i kosttillskott. Regeringen har fått signaler om att det finns utmaningar i den offentliga kontrollen av kosttillskott. Det är kommunerna som ansvarar för kontrollen av kosttillskotten. Kontrollen är komplex, och för att uppnå en mer likvärdig kontroll har Livsmedelsverket, som central myndighet för livsmedelskontrollen, utvecklat sitt stöd till kommunerna på kosttillskottsområdet.

Regeringen har även vidtagit en rad olika åtgärder för att uppnå en mer likvärdig och enhetlig livsmedelskontroll på detta område. Syftet är både

att skydda konsumenterna och att ge företagen likvärdiga villkor över hela landet. Det finns därför i dagsläget inget förslag om att överföra den offentliga kontrollen av kosttillskott från kommunerna till Livsmedelsverket.

Det finns inget krav på anmälan hos eller tillstånd från Livsmedelsverket för att sälja kosttillskott i Sverige. Däremot ska den som tillverkar, importerar och säljer kosttillskott registrera sig hos kontrollmyndigheten i den kommun där verksamheten bedrivs. Även företagare som säljer kosttillskott på internet till andra företagare eller till slutkonsumenter ska anmäla sin verksamhet till kontrollmyndigheten i den kommun där verksamheten sker. Krav på förhandsanmälan av kosttillskott utgör en administrativ börda för företagen, och ett sådant system bedöms inte lösa problemen med otillåtna substanser i kosttillskott. De som säljer sådana produkter kommer sannolikt inte att registrera eller anmäla sina produkter.

Kosttillskott är livsmedel och regleras enligt livsmedelslagstiftningen. Det är tillverkarens ansvar att produkterna är säkra att använda och att de uppfyller kraven i livsmedelslagstiftningen. Gränsen mellan kosttillskott och läkemedel kan i vissa fall vara svår att dra. En huvudregel är att kosttillskott inte är till för att förebygga, lindra eller bota sjukdomar. Om en produkt marknadsförs med sådana påståenden ska produkten klassas som läkemedel och inte som livsmedel. Vidare kan en och samma substans klassificeras både som livsmedel och som läkemedel beroende på hur hög daglig dos som rekommenderas.

Det är Läkemedelsverket som är ansvarig myndighet när det gäller att bedöma om en produkt eller substans ska anses som läkemedel. Läkemedelsverket bedriver även tillsynen över marknadsföring av och reklam för läkemedel. Då det finns gränsdragningsfrågor på området är det viktigt att kontrollmyndigheterna för livsmedel och läkemedel har ett bra samarbete. Livsmedelsverket och Läkemedelsverket träffas därför regelbundet för att diskutera dessa frågor.

Jag ser därför inget behov av att i nuläget vidta ytterligare åtgärder, men jag kommer att följa utvecklingen på detta område.

Anf. 64 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Det är bra att ministern delar min oro när det gäller farliga kosttillskott. Ministern uttrycker också att regeringen har fått signaler om detta. Det stämmer. Farliga kosttillskott är en fråga som jag har lyft ett flertal gånger här i kammaren, då framför allt med tidigare folkhälsominister Gabriel Wikström – dock alltid utan konkreta åtgärder från nämnde minister.

Jag är riktigt, riktigt orolig över att mycket farliga preparat nu faktiskt flödar fritt in i landet helt utan kontroll. Det är oerhört förvånande och allvarligt. Jag förstår inte varför regeringen inte tar det här på större allvar.

Läkemedel har en helt annan kontroll, och det är en enorm procedur vid framställningen av dem för att säkerställa att de inte ska vara skadliga. Det tar till exempel upp till tio år att framställa ett läkemedel, allt för att de inte ska ha svåra alternativt farliga biverkningar för människor.

Vi kan konstatera att handeln sedan många år formligen svämmar över av kosttillskott, och det är svårt att veta vad vi får i oss. Många av produkterna innehåller substanser som gör oss sjuka i stället för friska och starka, vilket är vad som anges i marknadsföringen.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Zofia Kurowska, statsinspektör vid Livsmedelsverket, menar att bantningsmedel och prestationshöjande kosttillskott är mest riskabla och avråder helt från denna typ av preparat. Hon uttrycker att man inte ska ta riskerna. Men att Livsmedelsverket går ut och varnar för preparat är ingen garanti för att de inte finns på hyllorna. Det är nämligen upp till kommunerna, som ministern vet, att förbjuda enskilda kosttillskott, och det är på kommunnivå som analyserna av preparaten görs. Dessutom skiljer sig besluten mellan kommunerna åt, och det gör att en kommun kan sälja ett preparat medan det är förbjudet i en annan kommun. Det krävs alltså att 290 kommuner förbjuder det skadliga preparatet innan det kan dras tillbaka. Självklart ska det här koordineras så att preparaten kan förbjudas i alla kommuner.

Vi kan se det här som ett rikslarm. Hur kan vi stå och titta på när vi vet att de här skadliga preparaten finns?

Miljöförvaltningen i Stockholm har granskat ett antal växtbaserade kosttillskott. Förra året fann man, hör och häpna, arsenik i ett asiatiskt preparat. Den påträffade halten i preparatet kan motsvara hälften av en dödlig dos.

Det har i Europa gjorts analyser som visar att växtbaserade kosttillskott har höga halter av tungmetaller. Livsmedelsverket vill också varna för att många preparat innehåller tungmetaller. Vissa kosttillskott innehåller även läkemedelssubstansen sildenafil som är riktigt riskfylld om den kombineras med vissa läkemedel, vilket är okänt för många människor som brukar kosttillskotten. Lägg därtill att innehållsdeklarationen sällan stämmer överens med innehållet.

Min fråga till statsrådet är: Varför reagerar inte ministern på det faktum att unga tränande individer liksom vuxna och äldre i dag med vår känedom kan inhandla de här farliga kosttillskotten? Vi har vetskap om det här, och de kan få men för livet. Hur kan det ske?

Anf. 65 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Som jag sa i mitt förra inlägg delar jag interpellantens oro för det här. Det sker mycket på området, men samtidigt vidtar nu myndigheterna åtgärder för att på olika sätt försöka komma till rätta med problematiken som Saira Quicklund beskriver.

Man ska komma ihåg att kosttillskott är livsmedel och regleras av livsmedelslagen. Det är företagen som har ansvar för att leverera säkra produkter. De har också ett ansvar för att kraven i livsmedelslagen är uppfyllda. När det finns arsenik och tungmetaller i preparaten har man inte tagit det ansvaret. Det är alltså olagliga produkter.

Det är väldigt viktigt att komma ihåg att det är kommunerna som är kontrollmyndigheter och ansvarar för det här. De kan också införa saluförbud för den här typen av produkter. Att ett saluförbud införs i en kommun men inte i en annan kommun är inte effektivt, och för att undvika den situationen har man nu jobbat för att effektivisera informationsutbytet mellan kontrollmyndigheter. Jag är väldigt glad för att Livsmedelsverket har tagit fram ett förslag om att inrätta ett nationellt varningssystem för att säkra att informationsutbytet blir effektivare än vad det har varit tidigare.

Det här nationella varningssystemet har blivit mycket väl mottaget av kommuner runt om i landet, och jag förväntar mig att det här kommer att göra att det fungerar betydligt bättre än tidigare och att man på ett tidigt stadium kan stoppa de produkter som inte kan och får säljas över huvud taget som kosttillskott i och med att de inte håller sig inom lagen för livsmedel.

Jag ser fram emot att det här varningssystemet som ska finnas på plats under 2018 kan förändra situationen till det bättre.

Anf. 66 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Ministern hävdar att det är olagligt att sälja produkter med tungmetaller och arsenik, men faktum är att sådana preparat trots regeringens åtgärder ändå säljs fritt på marknaden. Ministern svarar också att Livsmedelsverket har utvecklat ett stöd till kommunerna för hanteringen av denna fråga. Jag undrar hur det fungerar, och vad har insatserna för effekter?

Regeringen har enligt ministrarnas svar vidtagit en rad åtgärder för att nå mer likvärdig och enhetlig livsmedelskontroll på det här området. Min fråga är: Hur? Det finns inget förslag från regeringen om att överföra offentlig kontroll av kosttillskott från kommunerna till Livsmedelsverket. Det här är också något som Riksidrottsförbundets ledning har påtalat i tidigare skrivningar. Det finns alltså en samsyn när det gäller att sådana åtgärder krävs. Uppenbarligen fungerar hanteringen inte alls. Hur kan vi då lämna det här som är så allvarligt utan åtgärd? Det är min fråga.

Ministern vet att det inte finns något krav på anmälan eller tillstånd från Livsmedelsverket för att sälja kosttillskott. Det skulle bli en administrativ börda, hävdar ministern i sitt svar. En administrativ börda – vi talar om farliga preparat som skadar människor!

De som säljer preparaten skulle sannolikt inte registrera sig alternativt anmäla sina produkter, menar man. Vi kan jämföra det med att vi behöver sänka hastigheten på en vägsträcka på grund av olycksrisken men struntar i det för att vi tror att människor ändå inte kommer att följa hastighetsbegränsningen. När började regeringen tänka så?

Livsmedelsverket och Läkemedelsverket gjorde tidigare en undersökning av kosttillskott som säljs på de svenskspråkiga webbsidorna. 30 av 43 produkter innehöll substanser som kan vara hälsofarliga, giftiga och beroendeframkallande. En del av produkterna ger leverskador och kan påverka nervsystemet. Livsmedelsverket varnar särskilt för preparat som innehåller synefrin, som liknar kroppens stresshormon och kan påverka hjärtrytm och ge allvarliga biverkningar. Synefrin finns i många av de kosttillskott som påstås öka fettförbränningen. Enligt Livsmedelsverket är det här verkligen kvacksalveri.

Omsättningen har ökat snabbt. Bara för några år sedan omsatte branschen 2 miljarder, och i dag är det 5 miljarder. Det är en stor och lukrativ marknad för det här i Sverige och i övriga världen.

Hur kan vi av folkhälsoskäl tillåta en försäljning av mycket farliga kosttillskott med motivet att en ökad rapportering och kontroll skulle öka administrationen för de inblandade? Skulle vi säga samma sak i läkemedelsbranschen? Har regeringen verkligen förstått allvaret i det här? Åtgärderna räcker inte till. Vi ser inte effekter av dem; de är inte tillräckliga.

Anf. 67 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Det finns givetvis företag som är oseriösa. Men det finns också väldigt många företag i den här branschen som är seriösa och hanterar det här på ett mycket klokt och bra sätt. Det är dem som vi inte ska försätta i en försämrad situation.

När det gäller att det inte görs någonting är det internationella varningssystemet som jag nämnde ett nytt grepp för att komma till rätta med det oseriösa inslaget inom området.

Jag vill också understryka hur viktigt det är att kontrollmyndigheten, det vill säga kommunerna, har tillräckligt med resurser för det här. Enligt lagstiftningen har man rätt till full kostnadstäckning för det här. Det är inte på det sättet att de behöver göra det med låga timarvoden och inte klarar av det. Det är viktigt att kommunerna hanterar det, i och med att de har möjlighet att täcka upp för det ekonomiskt.

Livsmedelsverket har också, inom ramen för livsmedelsstrategin och handlingsplanen vi har fått, drygt 10 miljoner för att jobba med kompetenshöjande åtgärder när det gäller kontrollen. Det är också en åtgärd som har kommit på plats.

Jag tycker nog att det är fel att påstå att det inte görs någonting. Sedan får vi se om det är tillräckligt. Jag kommer att följa arbetet och vad som händer på området väldigt noga. Det är mycket möjligt att jag måste återkomma med ytterligare åtgärder. Livsmedelsverket har tagit tag i frågorna, och jag tycker att man är på rätt väg. Det gäller också kontrollmyndigheterna.

Anf. 68 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Det ministern säger är helt rätt; det är viktigt att påpeka att det också finns seriösa företag i branschen, som har bra produkter. Men notera att 20–25 procent av preparaten är direkt skadliga. Regeringen har ett stort ansvar för att åtgärda det.

Jag är oroad över utvecklingen. Det har jag sagt tidigare. Jag skulle också vilja föreslå följande åtgärder som jag tycker att regeringen borde lyssna till och vidta.

Sverige bör, liksom många andra EU-länder, ställa krav på tillverkare och distributörer att anmäla sina produkter till Livsmedelsverket. Och inte bara kommunerna utan även Livsmedelsverket centralt ska kunna ta beslut om saluförbud mot hälsovådliga kosttillskott.

Läkemedelsverket bör mer konsekvent utnyttja läkemedelslagens möjligheter att läkemedelskvalificera fler läkemedelsnära substanser. Jag tycker också att Folkhälsoinstitutet ska beakta förekomsten av hälsovådliga substanser i kosttillskott. Och Konsumentverket ska vara mer aktivt i arbetet mot återkommande och uppenbara fall av vilseledande marknadsföring.

Förslaget ligger i linje med både Europarådets och Unescos internationella konventioner, mot till exempel dopning, som Sverige har förbundit sig till.

Regeringen måste agera när det gäller de här åtgärderna.

Jag vill på nytt framhålla att det är en mycket allvarlig fråga för människors hälsa. Jag skulle vilja kalla den akut. Jag förväntar mig att ministern tar ansvar för att arbeta fram förbättringar inom området. Jag kommer självklart att följa upp regeringens arbete i frågan.

Avslutningsvis vill jag tacka statsrådet för debatten. Vi kommer säkert att höras i den här frågan igen.

Prot. 2017/18:34
21 november

Anf. 69 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Som jag har sagt tidigare är regeringen medveten om det här. Vi känner också en oro inför frågorna, inte minst när det gäller kontrollen av kosttillskott. Det är också därför vi har vidtagit en rad åtgärder, som jag har redovisat här, som bland annat Livsmedelsverket har ansvar för tillsammans med kontrollmyndigheterna. Det är inte säkert att det räcker. Och jag kommer att följa frågan.

Vi ska dock inte glömma att de flesta företagen inom branschen är seriösa. Deras produkter följer också livsmedelslagen. De jobbar på ett seriöst sätt. Men det kan finnas behov av att vidta ytterligare åtgärder. Jag kommer att följa det här noggrant.

Jag vill tacka ledamoten för en seriös och konstruktiv debatt. Jag vill också tacka för de förslag som har framförts.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2017/18:133 om EU-kommissionens förslag om ålfiskeförbud

Anf. 70 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergård har frågat mig hur jag och regeringen ser på framtiden för det svenska reglerade, småskaliga och kustnära ålfisket samt vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta med anledning av den kränkning av äganderätten som ett eventuellt ålfiskeförbud skulle innebära för innehavare och utnyttjare av åldrätter.

Regeringens övergripande målsättning är att förvaltningsåtgärder ska beslutas i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer. När det gäller fiskemöjligheter anser regeringen således att det är angeläget att nå målen om beståndsstorlek över den nivå som kan ge maximalt hållbar avkastning, att reformens mål om landningsskyldighet möjliggörs och att den vetenskapliga rådgivningen och försiktighetsansatsen utgör grunden för besluten.

Kommissionen presenterade ett förslag till rådsförordning den 7 november 2017 avseende fiskemöjligheter i Västerhavet för 2018. I förslaget artikel 12 listas ett antal förbjudna arter, varav ål är en. Innebörden av att ål listas i artikeln är att det blir förbjudet att fiska ål över tolv centimeter i alla EU:s Icesområden och i Östersjön.

Nu pågår förhandling om kommissionens förslag i rådet. I dessa förhandlingar verkar regeringen för ett beslut om ål i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer och där den vetenskapliga rådgivningen utgör grunden för besluten. Jag konstaterar att situationen för den europeiska ålen är ytterst alarmerande, och regeringen delar kommissionens inställning om att kraftfulla åtgärder behöver vidtas i närtid för att rädda arten, och därmed också ålfisket på längre sikt.

Mot denna bakgrund verkar regeringen för ett generellt ålfiskeförbud i alla EU:s vatten under 2018. Regeringen anser det även vara viktigt att få

till stånd en helhetslösning med långsiktiga åtgärder, där ansvaret för ålen hanteras av hela EU.

Regeringen kommer att fortsätta ansträngningarna för att bevara ålbeståndet och uppnå målen i EU:s återhämtningsplan för ål och välkomnar förslag till nya åtgärder från kommissionen.

Det småskaliga och kustnära fisket är viktigt. Men för ett småskaligt ålfiske behöver det finnas ål i våra vatten.

Vad gäller effekterna av ett eventuellt ålfiskeförbud på äganderätten kan jag konstatera att det enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter bara är tillåtet att fiska efter ål i havet om det bedrivs med stöd av särskilt tillstånd av myndigheten. Ålfisket är alltså, precis som annat fiske, inte fritt utan begränsat.

Såväl den gemensamma fiskeripolitiken som den svenska fiskelagstiftningen har bland annat till syfte att begränsa fisket med hänsyn till beståndssituationen. Sådana begränsningar kan, när det är fråga om fiske som är knutet till enskilda fastigheter, medföra vissa rådighetsinskränkningar. I vilken utsträckning rådighetsinskränkningar kan medges i lagstiftningen måste alltid bygga på en avvägning mellan det allmänna intresse som ska skyddas och åtgärdens effekter för den enskilde.

Anf. 71 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! I oktober i år beslutade ministerrådet att inte följa kommissionens förslag om att förbjuda ålfiske i Östersjön. Redan den 7 november kom dock kommissionen med ett nytt förslag som innebär ålfiskeförbud i EU:s vatten för ål som är tolv centimeter eller längre.

I Sverige har vi redan ett generellt ålfiskeförbud med ett fåtal undantag. Vi har alltså ett mycket begränsat och även minskande fiske som bedöms påverka ålbeståndet i Östersjön med ca 2 procent.

Jag delar helt och fullt ministerns uppfattning att situationen för den europeiska ålen är ytterst alarmerande. Men jag är inte lika övertygad om att ett totalförbud utan undantag för det småskaliga fisket skulle förbättra situationen för ålen. Politik är nämligen sällan enkelt, och ett förbud behöver inte alltid innebära att ett problem försvinner automatiskt.

Ålfiskarna i Sverige besitter ovärderliga kunskaper om ålen som behövs för att vi ska kunna förstå och skydda den bättre. De har dessutom tagit många initiativ för att stärka ålbeståndet. Genom Ålfonden finansierar de utsättning av ny ål i Östersjön. De arbetar också inom Ålakademin för att uppnå bättre vattenkvalitet i Östersjön. Om ålfiskarna skulle försvinna skulle också stora kunskaper och viktiga traditioner gå förlorade.

Det är av dessa skäl som Ålarvet på Ålakusten längs med Hanöbukten i oktober 2015 listades som ett levande kulturarv enligt Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet. Det innebär dessutom en skyldighet för Sverige att bevara kulturen levande.

Jag menar att ett undantag för ett begränsat, kustnära fiske med tydliga restriktioner skulle kunna kombineras med en omsorg om ålen så att kulturen kan förbli levande.

Ålen hotas nu av det internationella fisket, av omoderna vattenkraftverk, av säl och av skarv. Med kommissionens nuvarande förslag skulle man inte förbjuda allt ålfiske utan man skulle tillåta fisket av de mindre ålarna, det vill säga de under tolv centimeter. Det har jag svårt att förstå. I Sverige fiskar man inte ål som är så liten. Kommissionens förslag innebär

i praktiken att man kan fortsätta att ta upp obegränsat med ål så länge den är under tolv centimeter. Kommer regeringen verkligen att ställa sig bakom en sådan reglering?

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Anf. 72 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! För att kunna fiska måste det finnas fisk. Jag har fiskat hela mitt liv. Jag vet vad det innebär, och jag förstår också den frustration som de som fiskar ål kan känna.

Jag var med om precis samma sak i Torne älv när jag fiskade. Det blev förbud mot laxfiske. Jag kände precis den frustrationen. Men i dag är jag glad eftersom laxen nu har återvänt. Nu kan den fiskas. Det är vad denna fråga handlar om, nämligen att ha ett fiske på ål långsiktigt. Om det inte finns ål kan den inte fiskas i framtiden. Vi måste säkerställa bestånden. Den situation som råder med ålen är alarmerande. Ices är tydligt om den allvarliga situationen. Jag förstår hur de som ägnar sig åt kustfisket känner sig.

När det gäller kommissionens förslag sa jag att vi vill ha en helhetslösning som handlar om EU:s alla vatten. Exakt hur det kommer att hanteras förhandlas, och besluten ska fattas i december. Det är för tidigt för mig att säga något. Jag kommer på sedvanligt sätt i dessa sammanhang att förankra svensk position först i miljö- och jordbruksutskottet och sedan i EU-nämnden.

Vi ska inte glömma bort att när besluten fattas sker det i en klump. Det blir fråga om alla bestånden, där ålen är en del. Detta gör förhandlingarna än mer komplicerade. Det är svårt att låsa sig vid en exakt hantering av ett bestånd, vilket innebär att man inte kan påverka de andra bestånden.

Anf. 73 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Ministern uttrycker det så att han förstår fiskarnas frustration. Men frustrationen är mycket större än så. Det handlar inte bara om fiskarna utan det handlar om alla oss som lever i den ålkultur som präglar hela vår del av Skåne. Det är en frustration för oss som verkligen vill värna ålen eftersom vi är övertygade om att ålfiskarna behövs för att värna ålen och ålens livsmiljö.

Jag vill ändå tacka ministern för svaret, och jag har stor respekt för hans ståndpunkt. Jag vill också tacka för den förklaring vi fick om processen i EU, och jag ser fram emot den förankring som kommer att ske i miljö- och jordbruksutskottet.

Det finns också en äganderättslig aspekt som jag var inne på i min interpellation och som många inte känner till. Längs Ålakusten i Hanöbukten regleras fisket genom åldrätter som går tillbaka till vår danska tid. En åldrätt är en helt egen fastighet med fastighetstaxering. Den ligger liksom ovanpå övriga fastigheter och sträcker sig en bit ut i havet. Den belastas med fastighetsskatt enligt reglerna för industrifastighet. Utan ålfiskerättigheter blir fastigheten helt värdelös.

Jag tycker att ministern i den delen är otydlig i sitt svar till mig. Han menar att det blir en avvägning i vilken utsträckning som rådighetsinskränkningar kan tillåtas i lagstiftningen. Att genom beslut göra en fastighet helt värdelös är i mina ögon en mycket drastisk åtgärd. Om man ser åtgärden i ljuset av att syftet är att rädda ålen, samtidigt som man medger

fortsatt fiske i övriga Europa på mindre ålar, är det svårt att landa i att åtgärden är proportionerlig.

Det finns nämligen en viktig poäng som följer med äganderätten och äganderätten till åldrätten. Det som man äger vårdar man. Det har vi gång på gång sett prov på genom historien. Kanske utfiskningen av våra hav är ett resultat av att vi saknar äganderätt i de gemensamma vattnen.

Som det ser ut just nu tar politiken död på ålkulturen omkring oss. Sedan 2007 finns ett generellt ålfiskeförbud, och man förbjuder generationsskiften. Det innebär att när nuvarande ålfiskare slutar fiska dör inte bara ålfisket ut utan också en kultur som går tillbaka ända till 1400-talet. Traditionerna finns inte nedtecknade utan kunskaperna går i stället från generation till generation. Men nuvarande generation ser ut att bli den sista. Om kommissionens förslag går igenom försvinner ålfisket tvärt redan vid årsskiftet – dock inte i resten av Europa så länge man fiskar ål som är kortare än tolv centimeter. Den regleringen är obegriplig – om man verkligen värnar ålen.

Många invänder att ålfisket i sig är ett hot mot ålen. Så är det nog med det storskaliga fisket som fortfarande skulle tillåtas med kommissionens förslag. Det är häri problemen ligger. Det i dag starkt reglerade ålfisket på östkusten bedöms påverka ålfiskebeståndet i Östersjön med 2 procent. Det ska jämföras med den påverkan som säl, skarv och vattenkraft har som är betydligt större. Kanske ska man börja i rätt ände.

Vattenkraften behöver inte ålen för att överleva, men ålfiskarna behöver ålen för att överleva. Det är därför de tar ansvar. Det är de som har kunskapen, de värnar vattenmiljön och de sätter ut ål. Vågar vi ens ta risken att deras kunskap går förlorad?

Mot bakgrund av att det svenska fisket, till skillnad från i många andra länder, är ett föredöme avseende efterlevnad av ålförvaltningsplanerna, och med beaktande av de viktiga insatser som det fåtal kommersiella fiskare som återstår gör för ålens bevarande, har vi landat i att det lilla kustnära fisket ska få fortsatt dispens. Menar ministern att det är helt orimligt?

Anf. 74 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag vill vidga diskussionen. Jag förstår inte bara fiskarna utan jag förstår också mattraditionen. Så var det också i Tornedalen när förbuden kom. Det fanns en enorm frustration.

Fisket var knutet till fastigheterna, och fastigheternas värden sjönk. Det blev en rådighetsinskränkning som vi hade mycket svårt att förstå, som det också är för ålfisket.

Men nu är laxen tillbaka, och nu stiger fastighetsvärdena. Jag hoppas verkligen att det också ska bli resultatet för ålen så att det ska bli möjligt att fiska ål. Därmed kan kulturarvet och matkulturen värnas. Det är viktigt.

Men för att detta ska kunna ske måste det finnas ål. Vi måste ge ålen en chans. Det är otvetydigt så att det är ett mycket allvarligt hotat fiskebestånd. Dessutom har ålen en lång livscykel. Det gäller nu att vidta rätt åtgärder för att vända utvecklingen. Exakt var vi hamnar med förslaget i kommissionen är svårt att säga, men vi kommer givetvis att ha en diskussion i miljö- och jordbruksutskottet och i EU-nämnden. Jag hoppas att vi där kommer att få en bred politisk samsyn, som vi tidigare ofta har haft i frågorna.

Anf. 75 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Ja, vi kan konstatera att politik inte alltid är enkel. Man kan absolut ha olika åsikter om hur man bäst går framåt.

Jag är övertygad om att ålfiskarna behövs för att vi ska kunna behålla ålarna i vårt hav. Det svenska ålfisket är ett föredöme i fråga om hur ålfisket bör hanteras – det är småskaligt och kraftfullt reglerat, och det utövas av ett fåtal fiskare som tar verkligt ansvar. Att ta död på det fisket och samtidigt tillåta storskaligt fiske i övriga Europa tycker jag inte är att värna ålen. Frågan är verkligen inte enkel, och lösningarna är nog inte heller enkla.

Jag hoppas att regeringen värnar ålen och därmed den kunskap som finns hos våra få svenska ålfiskare. Jag vill tacka för debatten och för ministerns engagemang, och jag vill att han ska veta att det finns en stående inbjudan att träffa Hånsa och de andra ålafiskarna på östkusten i Skåne.

Anf. 76 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag vill säga att jag uppskattar diskussionen vi har haft i den här frågan. Det är en viktig fråga. Den har bäring på en näring som har en väldigt lång tradition, och jag känner mycket för den med tanke på den bakgrund jag själv har och det som har hänt i min hemmiljö.

Det är djupt olyckligt att vi har denna situation för ålbeståndet. Den är inte bra. Jag lovar att jag ska värna ålen. Jag ska värna ålen så att vi ska kunna ha den i framtiden, så att våra barn och barnbarn och barnbarnsbarn också ska kunna fiska ål och värna den traditionen.

Tack för en bra debatt! Vi ses och diskuterar de här frågorna i miljö- och jordbruksutskottet nästa gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2017/18:84 om implementeringen av IDD-direktivet

Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Fredrik Schulte har bett mig att besvara tre frågor angående genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt, vilka jag strax kommer att behandla i tur och ordning. Låt mig dock först betona att en lämplig och likartad reglering av marknaden för finansiell rådgivning är en viktig målsättning för regeringen. Det förutsätter att kundskyddet förstärks genom att intressekonflikter förhindras och transparensen gentemot kunder ökar.

Den första frågan gäller risken för en statlig prisreglering av distributionstjänster. Här vill jag vara tydlig med att det även fortsättningsvis bör vara försäkringsföretagen och försäkringsförmedlarna som bestämmer priset för de tjänster som de erbjuder till sina kunder.

En annan sak är att affärsmodeller som innebär att någon annan än kunden ska betala priset för tjänsterna ger upphov till intressekonflikter. Därför behövs det i den delen ny lagstiftning som stärker kundskyddet genom att bland annat förbjuda skadliga provisioner.

Den andra frågan gäller hur jag ser på risken att hämma konkurrensen och koncentrera försäkringsrådgivningen till ett fåtal större banker och försäkringsföretag. Här kan jag konstatera att dagens rådgivningsmarknad i hög grad präglas av en provisionsbaserad försäljning av finansiella produkter. Den typen av verksamhet riskerar att resultera i att kunderna får rekommendationer att köpa de produkter som rådgivaren tjänar mest pengar på. Dessutom upplevs ofta provisionsbaserad försäljning som gratis rådgivning av kunderna, vilket den ju långt ifrån är. Detta innebär i sin tur även att den tränger undan tillgången och efterfrågan på sådan rådgivning som enbart beaktar kundernas bästa.

Den nya regleringen syftar bland annat till att ge goda förutsättningar för en ny typ av oberoende rådgivningsmarknad att växa fram som är helt fri från provisioner och intressekonflikter. Den nya regleringen tillför således marknaden en ny kategori rådgivning som utmanar den säljdrivna rådgivningen och stärker konkurrensen till fördel för kunderna. Den typen av tjänster kommer framför allt att kunna tillhandahållas av aktörer som inte har egna finansiella produkter i sitt sortiment, vilket i dag ofta kännetecknar mindre försäkringsförmedlare. Mot den bakgrunden ser jag att också mindre försäkringsförmedlare även fortsättningsvis kommer att spela en viktig roll när det gäller all form av försäkringsrådgivning.

Den tredje och sista frågan gäller vad jag anser om en reglering som går utöver direktivets och vidare vad jag anser om remisskritiken.

Låt mig här först konstatera att försäkringsdistributionsdirektivet är ett minimiharmoniseringsdirektiv som lämnar stor valfrihet för medlemsstaterna att anpassa genomförandet efter de särskilda utmaningar som finns på respektive försäkringsmarknad. I Sverige har Finansinspektionen i flera rapporter påtalat allvarliga konsumentskyddsrisiker på den svenska marknaden för försäkringsförmedling. Dessa brister är bland annat relaterade till vissa provisioner, oklarheter kring lagens tillämpningsområde och bristande förutsättningar att bedriva en effektiv tillsyn.

De problem som inte tas om hand genom försäkringsdistributionsdirektivet anser jag att vi bör åtgärda genom nationell reglering som stärker kundskyddet ytterligare. Finansinspektionen ger i sitt remissvar stöd till att de förslag som presenterats åtgärdar flera av de problem som identifierats. Det hör till saken att Finansinspektionen i flera sammanhang framfört önskemål om ännu strängare regler än de som har föreslagits.

I Regeringskansliet pågår för närvarande arbetet med en lagrådsremiss. Inom ramen för det arbetet kommer konsekvensanalysen att utökas och alla de synpunkter som remissinstanserna framför att beaktas innan regeringen fattar sitt beslut.

När det slutligen gäller tidsaspekter konstaterar jag att det följer av direktivet att det ska genomföras och börja tillämpas den 23 februari 2018. Detta utgör självfallet betydande utmaningar både för den återstående lagstiftningsprocessen och inte minst för de försäkringsdistributörer som ska anpassa sin verksamhet till de nya reglerna.

Som jag redan nämnt pågår alltså arbetet med att ta fram en lagrådsremiss. Vidare har Europaparlamentet men även Sverige tillsammans med en rad andra medlemsstater inom rådet verkat för ett uppskjutande av genomförande- och tillämpningstidpunkten och uppmanat kommissionen att senarelägga det datumet. Det är dessvärre än så länge för tidigt att säga något om huruvida ett sådant uppskjutande kommer att komma till stånd.

Mot den bakgrunden kommer arbetet att fortsätta med att så snabbt som möjligt ta fram en lagrådsremiss. Datumet för ikraftträdandet av de nya reglerna i svensk rätt kommer dock att behöva flyttas fram till juli 2018.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Anf. 78 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Om man läser rubriken på den här debatten kan man lätt få intrycket att det här är någonting tekniskt som inte påverkar människor i allmänhet i någon nämnvärd utsträckning. Men så är det inte. Det är någonting som förvisso är tekniskt men som kan få stor inverkan på hur försäkringsmarknaden fungerar och hur våra bilförsäkringar, livförsäkringar och hemförsäkringar kommer att se ut.

Bakgrunden är den att vi framför allt under de senaste tio åren har kunnat se stora problem kopplade till rådgivningsverksamheten. Precis som ministern är inne på har vi kunnat se rådgivningsföretag som är mer intresserade av att själva tjäna pengar än av att ge goda råd till kunderna. Vi har kunnat se stora problem med dolda avgifter som drabbar kunden.

Mot den bakgrunden är det positivt att EU för ett par år sedan levererade ett direktiv, Mifid-direktivet, som reglerade finansiella produkter, och nu levererar IDD-direktivet, som ska ta itu med försäkringsmarknaden.

I stora delar är direktiven bra. Problemen som jag tar upp i och med den här debatten handlar om att regeringen i sitt genomförande av det här direktivet har kommit med ett första utkast, en promemoria, där man går mycket längre än direktivet och där det finns en rad mycket allvarliga problem. Det finns mycket jag skulle kunna ta upp kring det, men det är framför allt två saker som jag skulle vilja nämna.

För det första finns det stora problem med förutsägbarhet och rättssäkerhet kopplade till förslagen i det första utkast från regeringen som vi fått se. Inte minst saknas det tydliga konsekvensanalyser av vad de här förslagen skulle innebära. Det är ingenting som bara jag som oppositionspolitiker står här och säger, utan det är någonting som förs fram av Advokatsamfundet, Konkurrensverket, regleringsrådet, Sparbankernas Riksförbund och den svenska försäkringsbranschen. Det handlar om flera förslag som kokar ned till att man är otydlig i fråga om hur man vill reglera detta i lag och i stället ger fria tyglar till Finansinspektionen.

Det brukar sägas att land ska med lag byggas. Det finns någonting väldigt klokt i det ordspråket. Att i stället ge myndigheter väldigt lösa tyglar och möjligheter att lite efter eget godtycke ändra regleringar är principiellt problematiskt och skapar oförutsägbarhet för marknaden.

För det andra innebär de förslag som regeringen initialt har presenterat att man riskerar att skapa stora problem avseende konkurrens och mångfald. Det är ju så att ett försäkringsbolag kan sälja via egna kanaler – Trygg-Hansa, till exempel, kan annonsera ut sina produkter – eller göra det via en försäkringsförmedling. Försäkringsförmedlarna har en väldigt viktig funktion, inte minst därför att de gör det lättare för nya aktörer att komma in på marknaden.

Om ett stort franskt försäkringsföretag, till exempel Générale, vill ta sig in på den svenska marknaden är det problematiskt om man måste lägga ned miljarder på att investera i egna distributionskanaler, marknadsföring och liknande. Tack vare att vi har företag som Insplanet, Compricer och liknande, som gör det möjligt för nya aktörer att komma in på marknaden och öka konkurrensen och mångfalden i produktutbudet, kan vi få en bättre

fungerande marknad. Detaljreglerar man på det sätt som detta förslag innebär riskerar man att dra undan mattan.

Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är lite svårt att få ihop Fredrik Schultes inledning med avslutningen på hans anförande. Först säger han att detta är en för övergripande och otydlig reglering, och sedan avslutar han med att säga att det är för detaljreglerande förslag i promemorian. Någonstans måste man väl bestämma sig för vad problemet egentligen består i.

Regeringens uppfattning är att vi behöver ha en likartad reglering för likartade tjänster på marknaden. Vi har en situation där finansiella tjänster kan utföras i olika form. De kan utföras av banker och värdepappersinstitut, som kan förmedla till exempel spartjänster. Man kan spara till sin pension genom att sätta pengarna på ett investeringssparkonto eller liknande. Man kan också göra det i försäkringsform. Resultatet kan bli ungefär lika, men det är helt olika aktörer som utför förvaltningen.

Det skapar ofta problem på en marknad om man har olika reglering för olika aktörer som utför ungefär samma tjänster. Det är detta regeringen försöker undvika. Precis som Fredrik Schulte också konstaterar i sitt anförande har vi redan infört reglering som styr värdepappersmarknaden och rådgivning kring fonder. Ambitionen från regeringens sida är att vi ska ha en likartad reglering som också styr försäkringsförmedling och försäkringssidan av de finansiella marknaderna.

Detta är också lite grann tanken i kommissionens konsumentskyddspaket, som presenterades 2012. Man tog upp både Ucitsdirektivet, som handlar om rådgivning kring fonder, Mifid II, som handlar om finansiella instrument, och IDD, som handlar om försäkringsdistribution. Det är detta som regeringen försöker hantera i det förslag som finns, och vi håller också på och skriver en lagrådsremiss för att hantera dessa problem.

Det är lätt att ta upp konsekvenser av förslag, men man behöver också beakta konsekvenser av att *inte* ha en reglering av marknaden och vilka effekter det får för konsumenternas bästa, inte minst.

Detta är en marknad där vi kan konstatera att det har funnits uppenbara och ganska stora problem för konsumenterna. Många konsumenter kan vittna om att man inte har fått produkter som är väl anpassade för den egna ekonomin. Det finns exempel på pensionärer som har blivit påsålade värdepappersprodukter som kommer att leverera avkastning om decennier framåt i tiden och alltså är uppenbart olämpliga för de personernas ekonomi.

Vi har också haft problem med försäkringsdistributörer som har haft en ganska oseriös verksamhet och har fått sanktioner från Finansinspektionen, men innan sanktionerna hunnit träda i kraft drar man tillbaka sitt tillstånd och kan därmed undvika dem.

Denna typ av problem, som leder till snedvridningar på marknaden och gör att den inte fungerar och att kundskyddet urholkas för oss konsumenter, anser vi från regeringens sida att vi behöver hantera. Vi behöver helt enkelt få till ett regelverk som ger ett bättre skydd för oss konsumenter på de finansiella marknaderna, oavsett om vi vänder oss till en bank eller till ett försäkringsföretag.

Någonstans kommer man till frågan: Vad är egentligen Fredrik Schultes alternativ? Om man inte ska reglera, är alternativet då att helt förbjuda provisioner? Det är klart att det är enormt enkelt och väldigt tydligt och

transparent, men det skulle om något leda till den typen av konsekvenser som Fredrik Schulte lyfter upp: Det skulle gynna stora aktörer med eget distributionsnät men slå hårt mot andra aktörer på den svenska marknaden.

Om detta inte är alternativet, är det då att inte reglera marknaden alls, det vill säga att fortsätta att acceptera de missförhållanden som uppenbart råder på den svenska försäkringsmarknaden och som till exempel Finansinspektionen har lyft upp vid ett antal tillfällen? Om man inte tycker om något av de alternativen måste man diskutera att försöka hitta en reglering som gör att försäkringsmarknaden får liknande villkor som värdepappersmarknaden, till exempel. Den reglering som utredningen föreslår och som vi nu arbetar vidare med i lagrådsremissen går ut på precis det.

Men jag vill gärna höra vad som är Fredrik Schultes alternativ.

Anf. 80 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Jag brukar tycka att Per Bolund är väldigt saklig, men nu blir det lite tramsigt. Vad är mitt alternativ? Mitt alternativ är EU-direktivet. Där har vi en bra och i grunden heltäckande reglering av hur man ska hantera dessa problem på marknaden. Min kritik handlar om hur de ytterligare steg för att implementera direktivet som regeringen nu beskriver i sitt första utkast ska se ut. Det är där skon klämmer.

Låt oss börja med EU-direktivet, tycker jag. Sedan kan man bygga ut det om det möjligen finns brister. I EU-direktivet konstateras att rådgivning måste innebära en värdeökning för kunden. Så låt oss börja i detta i stället för att gå vidare och detaljreglera.

Jag fick frågan från Per Bolund om jag kan bestämma mig – tycker jag att de förslag från regeringen som vi har fått se är för otydliga eller för detaljreglerande? Det är just det som är problemet: Ingen vet. Hade vi haft tydliga lagförslag på hur regleringen skulle se ut hade jag kunnat kommentera om det är för detaljreglerande eller för lössläppt.

Problemet är att vi nu ger fria tyglar till Finansinspektionen. Detta är ett demokratiskt problem. Det är principiellt fel sätt att gå till väga. Man kan inte reglera genom att ge fria tyglar till en myndighet. Denna typ av reglering och alla typer av lagar måste vara tydligt definierade.

Sedan håller jag med om den utläggning som Per Bolund hade kring överlappningen mellan de rent finansiella tjänsterna och försäkringsbranschen, där det finns tydliga inslag av sparande. I det avseendet är det viktigt att det finns likartade regler. På den punkten är vi helt överens.

Men det som ministern missar och som man inte minst har missat i den promemoria som har lagts fram är att det också finns en stor mångfald inom försäkringsmarknaden. Livförsäkringar är en sak, men bilförsäkring är något helt annat.

När det gäller livförsäkringar har vi sett en hög grad av självreglering. Många av de förslag som regeringen presenterar kommer att vara ganska överflödiga, för från årsskiftet kommer det inte längre att finnas så kallade up front-provisioner för livförsäkringar.

Men på bilförsäkringsmarknaden, där det är låg konsumentskyddsrisk, hög kunnsighet och låg klagofrekvens, där det rör sig om ganska lite pengar och är lätt för kunden att byta försäkring, är up front-provisioner inte ett problem. Så risken är att man försöker komma till rätta med ett problem på livförsäkringssidan som inte finns och ställer till det för skadeförsäkringssidan, där dessa problem aldrig har funnits.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Det är just detta som är problematiskt: Det finns inte några tydliga konsekvensanalyser, det är för svepande och man skickar för mycket makt till Finansinspektionen. Så nu får försäkringsbranschen bita på naglarna och fundera över hur Finansinspektionen kommer att agera. Detta är inte ett sunt sätt att stifta lag och reglera en marknad. Det är inte bara jag som tycker det, utan kritiken från remissrundan är massiv.

Anf. 81 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Till att börja med kan jag konstatera att vi har olika syn på EU-direktivet. Fredrik Schultes syn är att om vi bara genomför det får vi en heltäckande reglering som skapar ett fullgott konsumentskydd på den svenska försäkringsmarknaden. Det är inte min och regeringens bedömning och inte heller den bedömning som många tunga remissinstanser har fört fram.

Har man följt med på försäkringsmarknaden och i den rapportering som varit under de senaste åren om de uppenbara problem som finns med oseriösa aktörer och rådgivning som i många fall är väldigt dåligt anpassad för kunderna tror jag att det är vanskligt att landa i den slutsatsen.

I och med att detta är ett minimiregleringsdirektiv och att man också argumenterar för att det är så pass skilda förutsättningar i olika länder framgår det också av direktivet att det krävs olika lagstiftning i olika länder för att man ska kunna komma fram till en fullgod trygghet för konsumenterna och ett skydd för konsumentintressena. Det är också detta som nu sker i land efter land: Man anpassar regelverk och lagstiftning efter de nationella förutsättningar som finns.

I Sverige finns det en hel del utmaningar. Vi har en annan form av sparstruktur. Svenska konsumenter väljer försäkringslösningar för sitt sparande i många fall. I andra länder ser det annorlunda ut.

Det är lite märkligt när man, som jag anser att Fredrik Schulte gör, silar mygg och sväljer kameler. Vi har ju tidigare haft uppe propositioner som rör reglering av andra delar av den finansiella marknaden, till exempel Mifid, som rör värdepappersreglering. Där har vi gett Finansinspektionen möjlighet att till exempel avgöra vad som är en sund form av provision och vad som är en provision som är till skada för kunden eller inte. Då var det uppenbarligen acceptabelt. Då var det uppenbarligen inte ett tillräckligt stort problem för att man skulle fälla förslaget eller säga att det är för godtyckligt i Fredrik Schultes och Moderaternas ögon. Men nu, när man kommer till försäkringssidan, är det tydligen annorlunda. Då är det en helt annan historia.

Det är precis den problematiken som jag är orolig för, det vill säga att vi får olika regleringar för delar av de finansiella marknaderna som utför liknande tjänster och skapar vad man på finansspråk kallar för ett regelarbitrage. Det kan bli ojämna konkurrensvillkor, helt enkelt.

Jag tror att det vore olyckligt att landa i den ståndpunkten. Jag hoppas att Fredrik Schulte och Moderaterna reflekterar ett varv till. Nu har vi en chans att diskutera och analysera vidare. Det kommer också en lagrådsremiss i närtid. Då kommer vi att kunna göra en analys och fortsätta beredningen och titta på de remissynpunkter som kommer in. Det gör vi ju alltid i Regeringskansliet. Vi värnar och vårdar de synpunkter som kommer in, för vi tycker att det är värdefullt att ha en genomgripande remissomgång och ta in olika aktörers synpunkter. Men att vi skulle landa i en lösning där

vi i slutändan får helt olika former av reglering för två delar av finansmarknaden som har likartade syften och tillhandahåller likartade tjänster anser jag vore genuint olyckligt.

Jag delar inte heller riktigt Fredrik Schultes analys av försäkringsmarknaden, att den är renodlad i olika stuprör och att de är lättseparerade från varandra, så att man kan säga att den ena delen ska regleras på ett sätt och den andra delen på ett annat. Jag tror att det skulle leda till ett virrvarr och en ganska svåröverskådlig marknad som inte skulle vara till gagn vare sig för konsumenterna eller för bolagen som är utförare. Jag tror att det vore att föredra om man kan hitta en enhetlig reglering av försäkringsmarknaden.

Både den svenska lagstiftningen och EU-direktivet handlar i grunden om att skapa en större trygghet för oss konsumenter, det vill säga att vi får de tjänster som faktiskt är bäst anpassade för våra behov och inte de tjänster som är bäst anpassade för rådgivarnas plånböcker, de tjänster där man får högst förmedlingsprovision. Det är ju i så fall en förmedling som inte är till kundens bästa.

Anf. 82 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Alla är överens om att det finns regleringsproblem och att de måste tillrättaläggas med regleringar. I grunden har vi Mifid-direktivet, som såvitt jag vet alla här i riksdagen kan ställa sig bakom.

Frågan är då: Ska man redan nu, i ett tidigt skede, riskera att ge för långtgående verktyg till Finansinspektionen, som kommer att dra undan mattan för stora delar av försäkringsbranschen. Jag är kritisk till det.

När vi diskuterade den här frågan för ett eller två år sedan interpellade jag ministern just gällande implementeringen av Mifid-direktivet. Då var provisionsförbud på tapeten, och Per Bolund argumenterade på ett mycket klokt sätt för att ett provisionsförbud skulle riskera att slå undan benen för konkurrensen, och det skulle vara väldigt svårt för nya aktörer att ta sig in på marknaden. I princip skulle hela förmedlingsbranschen få svårt att överleva, och vi skulle få en situation där företagen i stället för att sälja försäkringar via förmedlare går ut och ger dåliga villkor till kunderna direkt – de går alltså inte via förmedlare. Då kan man fråga sig vad man egentligen har åstadkommit.

Nu verkar det, på ett oroväckande sätt, vara så att ministern tänker slå in på en linje där man reglerar alltför långtgående. Det får konsekvenser.

Jag tycker att IDD-direktivet är bra. Det slår tydligt fast att rådgivning måste vara värdehöjande. Sedan tycker jag att det får vara domstolsväsendets sak att fälla avgörande i de enskilda fallen och låta lagstiftningen utvecklas organiskt, i stället för att man ger långtgående verktyg till Finansinspektionen att reglera godtyckligt.

Anf. 83 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Fredrik Schulte, för en bra och viktig debatt! Jag hoppas att vi kan fortsätta den här diskussionen, för den är väldigt viktig både för försäkringsbranschens aktörer och för alla oss som är kunder hos försäkringsbolag och kommer att göra nya affärer i framtiden.

Jag tycker att man ska vara väldigt försiktig med att dra säkra slutsatser av regleringen och speciellt för att slå på varningstrumman för att den dramatiskt skulle stöpa om marknaden eller slå ut många aktörer, som man

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

verkar antyda i interpellationen. Fredrik Schulte tar upp frågan om provisionsförbud. Det finns en anledning till att regeringen inte har landat i ett provisionsförbud. Det fanns starka krafter som gärna ville gå hela vägen och komma dit. Men vi tycker inte att alternativet är att ha en oreglerad eller tydligt underreglerad marknad, för det skapar inte den trygghet vi som konsumenter behöver. Vi behöver ta de nödvändiga stegen för att säkra en välfungerande marknad med seriösa aktörer som verkar för kundernas bästa.

Fredrik Schulte lyfter fram domstolsväsendet som ett alternativ. Om Finansinspektionen fäller avgörande i en fråga har människor alltid möjlighet att ta frågan till domstol för att få den överprövad. Då får vi just de domstolsavgöranden som Fredrik Schulte är ute efter. Men om man vill gå en omväg och komma förbi att Finansinspektionen har tillsyn och prövar ärendena kommer man ju inte till något domstolsförfarande i slutändan.

Jag är övertygad om att vi behöver hitta en reglering som är väl avpassad för oss kunder, som ger oss den trygghet vi behöver och ser till att försäkringsförmedlarna – det finns många goda sådana verksamheter i dag – tydligt agerar för kundernas bästa, så att vi kommer bort från de avarter som finns på den svenska marknaden i dag. De är tyvärr för stora och för tydliga. Det borde ingen av oss acceptera i slutändan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2017/18:111 om riktade statsbidrag

Anf. 84 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Anette Åkesson har frågat hur finansministern ställer sig till problematiken gällande riktade statsbidrag och om finansministern ämnar genomföra konsekvensanalyser innan eventuella framtida nya riktade statsbidrag införs för att säkerställa att dessa hjälper och inte stjälper kommunerna och landstingen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen är medveten om den problematik som lyfts fram kring de riktade statsbidragen av bland annat Sveriges kommuner och landsting, SKL. I Statskontorets rapport *Statens styrning av kommunerna* görs bedömningen att statens styrning av kommunerna har ökat i omfång, komplexitet och detaljeringsgrad under de senaste decennierna. Nya styrformer har tillkommit, och styrningen genom riktade statsbidrag har ökat.

Regeringen anser att de generella statsbidragen ska vara utgångspunkten när staten fördelar pengar till kommunsektorn. Det finns dock tillfällen när riktade bidrag är lämpliga, och regeringen ser ett fortsatt behov av att rikta medel till specifika verksamhetsområden.

Men mot bakgrund av att de riktade statsbidragen utgör en stor och över tid ökande del av statens styrning av kommunsektorn har regeringen inlett ett arbete för att uppnå en mer strategisk och ändamålsenlig användning av de riktade statsbidragen. Det kan innebära att dels överföra riktade statsbidrag till det generella bidraget, dels förenkla befintliga riktade bidrag i den mån det är lämpligt. Regeringen arbetar kontinuerligt med att samla in information om samtliga riktade bidrag för att identifiera utvecklingsområden.

Som ett led i regeringens förbättrade styrning av skolan behövs också en översyn för att till exempel lägga samman eller förenkla de riktade statsbidragen inom utbildningsområdet. Arbetet kring detta är påbörjat, och det är regeringens ambition att kommunerna ska ha möjlighet att planera sina verksamheter efter de ändrade förutsättningar som förändringar kan resultera i.

Det är viktigt för regeringen att kommuner och landsting ges så goda planeringsförutsättningar som möjligt. Under den här mandatperioden har regeringen sett kommunsektorns behov av, och har också gett, stora generella tillskott till kommuner och landsting för att underlätta deras möjligheter att erbjuda alla medborgare en välfärd av god kvalitet. Även i den budgetproposition som vi lämnade till riksdagen i september har stora generella tillskott till sektorn aviserats inför nästa mandatperiod. Tillskottet är permanent, och 2019 tillförs sektorn 5 miljarder kronor och 2020 ytterligare 5 miljarder kronor.

Regeringens utgångspunkt när statliga bidrag till kommuner och landsting utarbetas framöver är generella bidrag kompletterade med riktade bidrag i de fall det är mest lämpligt. Samtidigt är det regeringens ambition att nya riktade bidrag ska ha breda användningsområden inom vilka det finns utrymme för lokal behovsanpassning.

Anette Åkessons andra fråga handlar om konsekvensutredningar inför beslut om nya riktade bidrag. Processen inför beslut kring ett riktat bidrag ansvarar varje enskilt statsråd för, och detta statsråd är även bäst lämpat att svara på detta, då det kan skilja sig åt mellan olika bidrag på olika områden. Det är inte ovanligt att bidrag som regering och riksdag har beslutat om utvärderas av till exempel Statskontoret eller ses över i statliga utredningar. Under 2016 utvärderades bland annat satsningen på bemanning inom äldreomsorgen och karriärstegsreformen för lärare. Det finns också en utredning som just nu tittar på bidrag inom kompetensutvecklingsområdet. Granskningar av regeringens riktade bidrag görs också av andra aktörer, bland annat Riksrevisionen.

Anf. 85 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Till en början vill jag tacka statsrådet för svaret. Det är glädjande att civilministern delar min och många andras uppfattning: att riktade statsbidrag som regel inte är det bästa sättet för staten att ge sig in och detaljreglera de verksamheter som kommuner och landsting ansvarar för.

Det är även positivt att regeringen har inlett ett arbete för att uppnå en mer strategisk och ändamålsenlig användning av de riktade bidragen respektive en förenkling.

Problemet är bara, med all respekt, att civilministern sa ganska exakt samma sak i vår interpellationsdebatt för två år sedan. Och i februari 2016 skrev han, tillsammans med bland annat finansministern, en debattartikel om hur detaljstyrningen av välfärden ska minska. Men vad har hänt sedan dess? Jo, regeringen har varje år sedan dess ökat de riktade statsbidragen, både i antal och i summa.

När vi stod i dessa talarstolar i december 2015 fanns det 80 riktade statsbidrag för kommuner och landsting att söka. Enligt den senaste ekonomirapporten från Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, är de nu uppe i 130. Då ska man veta att det är förknippat med arbete att sätta sig

in i de olika förutsättningarna och att ansöka. Det är ett arbete som inte minst för mindre kommuner kan vara så pass övermäktigt att de avstår. Samtidigt kan de riktade statsbidragen ha skapat förväntningar hos kommunens invånare, även om just de problem som de riktade statsbidragen är tänkta att lösa inte ens finns i den enskilda kommunen.

Det har alltså blivit 130 statsbidrag i stället för 80 på bara två år. Det är en ökning med drygt 60 procent i antal. Men även omfattningen har ökat. Mellan 2012 och 2018 har de riktade bidragen ökat realt med 60 procent, till totalt 44 miljarder kronor. Samtidigt har de generella statsbidragen, som 2018 beräknas uppgå till 117 miljarder kronor, enligt SKL i princip varit oförändrade.

Visst började utvecklingen 2014, men det är den nuvarande regeringen som står för den dramatiska ökningen i antal och summa trots att man uppenbarligen sedan flera år är väl medveten om nackdelarna.

Att varje enskilt statsråd ansvarar för processen inför beslut om riktade statsbidrag må vara hänt. Men den ökning som skett de senaste åren har skett på så många områden att den måste anses vara systematisk. Dessutom är frågan om det ens är relevant. Regeringen bär ansvaret, och konsekvenserna slår mot samma kommuner respektive landsting.

Jag har två ytterligare frågor:

Hur kommer det sig att antalet riktade statsbidrag och summan av dem har ökat dramatiskt varje år med den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen trots att man hävdar att man inte vill det? Det är ju regeringen som lägger fram budgetpropositionerna.

Kan statsrådet utveckla hur det kommer sig, och även utveckla betydelsen av, att regeringen visserligen skjuter till generella bidrag till kommuner och landsting i budgeten men att det inte påverkar nivån i reala termer? Enligt SKL är den sedan flera år oförändrad.

Anf. 86 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Anette Åkesson, för interpellationen, för inlägget och för engagemanget i kommunsektorn! Vi delar det engagemanget. Jag är övertygad om att vi behöver jobba mycket mer i både regering och riksdag för att förstå den verklighet som Sveriges kommuner och landsting dagligen hanterar och för att anpassa lagstiftning, finansiering och styrning till kommunsektorns förutsättningar.

Detta är ett långsiktigt arbete. Det kommer att krävas många olika utvärderingar och åtgärder för att vi ska ge Sveriges kommuner rätt förutsättningar. Här finns också intresseavvägningar som måste göras. Vi har intresse av att kunna rikta resurser till särskilda sektorer. Vi har från rikspolitikens sida intresse av att säkerställa likvärdigheten i landet, vilket i viss mån förutsätter styrning av välfärdens finansiering och styrningsmekanismer internt i verksamheterna. Men vi har samtidigt ett intresse av att ge kommunerna och landstingen ett handlingsutrymme att anpassa verksamheten till de lokala och regionala behoven. Det är intresseavvägningar och en balansgång som inte alltid är så enkla.

Det som är bra med regeringens politik är att vi tror på ökade resurser till kommunsektorn. Det har gjorts stora satsningar också vad gäller de generella bidragen till kommunsektorn. De pengarna har kunnat användas till att upprätthålla kvaliteten och nivån inom den offentliga välfärden. De har också möjliggjort investeringar. Vi ser nu bland annat att kommuner

tar ett större ansvar vad gäller bostadsbyggandet och generella investeringar som rör den kommunala servicen. Det är bra. Det är bra för välfärden.

Men vi har naturligtvis också haft den utveckling som Anette Åkesson beskriver, som har handlat om att förstärka resurserna i de riktade statsbidragen. Många av de bidragen behövs. Vi behöver säkerställa att olika sektorer inom den kommunala verksamheten får resurser för att kunna erbjuda medborgarna en likvärdig välfärd. Men det finns definitivt utmaningar. Det är mot den bakgrunden som regeringen har satt igång arbetet med att först kartlägga statens styrning av kommunsektorn med hjälp av det underlag som vi fått av Statskontoret. Nu har vi också gått in i den fas där vi jobbar med de riktade statsbidragen, inte minst inom utbildningsområdet, där vi har ett stort antal riktade statsbidrag. Där finns det behov av att slå ihop bidragen men också av att förenkla.

Det är inte tillfredsställande som det ser ut i dag. Jag vill understryka detta. Vi har för många riktade statsbidrag som är administrativt betungande och som styr i en detaljeringsgrad som inte ger kommunerna rätt handlingsutrymme. Där återstår en del arbete, som vi måste bedriva tillsammans med berörda departement. Det arbetet och den processen är igång, som sagt.

Det kommer också att krävas en nära dialog med kommunsektorn. Därför har vi haft en dialog med Sveriges Kommuner och Landsting. Företrädare för olika delar av Finansdepartementet försöker tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting identifiera var behoven är störst och var vi behöver lägga mest energi vad gäller förenklingar och förbättringar av statsbidragen.

Vi kommer att kunna se en del effekter under det kommande året. Men det kommer naturligtvis att vara en fråga som inte löses på ett år, utan det kommer att krävas ett långsiktigt arbete som handlar om statens styrning av kommunsektorn.

Anf. 87 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Ja, det var två år sedan sist. Jag tycker ändå att det har hänt lite för lite under den här tiden. Men det gläder mig att civilministern anser att situationen inte är tillfredsställande och fortsätter arbetet i den delen.

I SKL:s senaste ekonomirapport, som jag var inne på tidigare, redovisas ett antal exempel på hur det rent faktiskt ser ut gällande de riktade statsbidragen. Det är exempel från skolan, sjukvården, äldreomsorgen och den sociala barn- och ungdomsvården, alltså från flera områden och verksamheter inom kommun och landsting, och det är delvis provocerande exempel.

När det gäller skolan har Skolverket till och med lagt ut en statsbidragskalender för att hjälpa kommuner och friskolor att hålla reda på de totalt 62 olika statsbidrag som finns för skolans område – 62 stycken, att jämföra med de totalt 80 riktade statsbidrag som fanns för alla områden när vi stod här för två år sedan. Statsrådet ansåg då att det var problematiskt många, och han hade påbörjat ett arbete för en minskning.

Jag tänkte ge ett exempel från skolan, utan politiskt ställningstagande om själva området. Exemplet är statsbidrag till mindre barngrupper i förskolan.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Det första året var bidraget kraftigt underutnyttjat på grund av att beslutet kom för sent och informationen var otillräcklig. Efter en omfattande informationsinsats sökte fler kommuner. Detta bidrog till att Skolverket fick börja prioritera bland de sökande.

Inför läsåret 2016/17 prioriterades förskolor med störst barngrupper och lägst personaltätthet. Kanske inte ologiskt, kan man tycka, utifrån vad statsbidraget var riktat mot. Året därefter, alltså 2017/18, prioriterades i stället förskolor i områden med svåra förutsättningar, där det behövs särskilda insatser för att höja utbildningens kvalitet.

Detta innebär att flera förskolor inte längre var berättigade till bidrag och därför måste ställa om på kort tid – från juni då beslutet togs till augusti då verksamheten startar – och att det påbörjade arbetet plötsligt måste avslutas. Dessutom baseras ansökan och beslut på prognoser över barngruppsstorlek på varje förskola per den 15 oktober året före.

Statsbidraget syftar alltså till ett långsiktigt arbete för att förändra förskolans struktur, men statens hantering med årliga ansökningar och förändrade kriterier för tilldelning skapar osäkerhet och kortsiktighet. Andra problem som SKL pekar på är att fokus flyttas från helheten och att det skapar osäkerhet och ökade kostnader.

Konsekvenser av de riktade statsbidragen kan vara att kommunerna själva får gå in och fortsätta finansiera en verksamhet som de kanske inte hade tänkt att satsa på, att kommuner kan få ökade framtida pensionskostnader som inte täcks av statsbidragen och att statsbidrag riktas mot fel problem. Ökad personaltätthet är kanske inte alls lösningen, utan det vore bättre att jobba smartare med den personal man har, kanske med hjälp av ny teknik.

Problemen i kommuner och landsting ser olika ut. De riktade statsbidragen tar så småningom slut, och då står man där med varaktigt högre driftskostnader. Allt detta går emot det sätt Sverige är organiserat, med ett starkt kommunalt självstyre. Det går också emot kommuners och landstings behov att arbeta för att klara framtida utmaningar på bästa sätt.

Anser statsrådet att ovan nämnda exempel visar på bästa sätt att använda skattemedel?

Anf. 88 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag ska ge ett direkt svar: Nej. Vi har utmaningar. Det är därför regeringen har satt igång arbetet. Det är därför vi jobbar tillsammans med Utbildningsdepartementet för att förenkla de riktade statsbidragen inom utbildningsområdet. Det är därför det också finns ett behov av att kontinuerligt utvärdera effekterna av statens styrning av kommunsektorn. Det märks tydligast inom utbildningsområdet. Sedan kommunaliseringen av den svenska skolan har vi ju också haft en hel del utmaningar vad gäller styrningen av skolverksamhet som inte minst utvärderades och kanaliseras av Skolkommissionen.

Det här kommer att kräva ett förändrat synsätt från regeringens sida. Det kommer att kräva ett större ansvarstagande från statens sida inom vissa områden som rör styrningen av skolan men naturligtvis också förenklingar och förbättringar av finansieringsuppläggen inom utbildningssystemet.

Det här kommer att behöva prioriteras under det kommande året. Det är ingen tvekan om det. Vi för en kontinuerlig diskussion om detta, inte bara med Sveriges Kommuner och Landsting utan också med enskilda

kommuner, och en aspekt som jag gärna vill lyfta fram i den här diskussionen är hur de riktade statsbidrag som är administrativt betungande påverkar de små kommunernas möjligheter att ta del av statliga medel. Det finns en risk att det skapar en obalans i systemet som innebär att de kommuner som har sämst förutsättningar och minst resurser att ansöka om medel missgynnas, och det är ju inte riktigt tanken med de satsningar som regering och riksdag gör.

Det återstår alltså en hel del arbete. Jag är ändå glad över att vi har kunnat ta viktiga steg vad gäller öknings av de generella bidragen till kommunsektorn, och jag är väldigt glad över att vi i budgetpropositionen för 2018 också aviserade förstärkningar av resurserna i de generella bidragen till kommunsektorn de kommande åren.

Det är viktigt. Det här måste gå före skattesänkningar. Vi måste fortsätta att satsa på välfärden, men det är klart att innehållet och utformningen av bidragen är viktiga här, och vi kommer att fokusera på detta.

Anf. 89 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Att det är viktigt att satsa på välfärden är vi överens om. Alliansregeringen kunde ju visa på att man kunde öka skatteintäkterna till välfärden genom att sänka skatter. Vi ser lite olika på den delen.

Kommuner och landsting står inför stora utmaningar de kommande åren. Jag vet att även civilministern är väl medveten om det. Dessa utmaningar hänger ihop med befolkningsstrukturen, som påverkar både försörjningsbördan och möjligheten till kompetensförsörjning, men även med andra trender som urbanisering, globalisering och digitalisering.

Att staten då i sin tur försvårar för kommunerna och landstingen att arbeta effektivt genom ökad byråkrati och genom att detaljstyra utan kunskap om de lokala förutsättningarna lägger ytterligare sten på börda. Det verkar vi vara ganska överens om. Detta skapar osäkerhet och främjar kortsiktighet i stället för den långsiktighet som är nödvändig. Det innebär vidare att skattepengarna inte används på bästa möjliga sätt.

De av den nuvarande regeringen rejält höjda riktade statsbidragen är därför ett resursslöseri som påverkar oss alla. Jag är förvånad över att nuvarande regering så dramatiskt arbetar emot det man själv säger sig vilja åstadkomma. Jag kan i detta fall bara beklaga det och hoppas på bättring.

Tack så mycket för debatten!

Anf. 90 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack återigen, Anette Åkesson, för debatten och för engagemanget i frågan!

Vi kommer att behöva jobba mycket mer tillsammans med de här frågorna. Det sker saker i regeringen. Det sker saker i riksdagen. Det återstår dock en hel del hinder på vägen mot en bättre styrning av kommunsektorn.

Jag väljer ändå att se den här diskussionen och debatten som ett positivt steg i arbetet med att förbättra villkoren i kommunsektorn. Det kommer nämligen att krävas ett nära samarbete mellan riksdag, regering och Sveriges Kommuner och Landsting för att styrningen ska förbättras, och det är viktigt att de här signalerna kommer från riksdagen.

Ibland ser man oroande signaler från en del riksdagspartier som vill se ännu mer av detaljstyrning och riktade statsbidrag, men det Anette Åkesson har presenterat i den här diskussionen visar också vikten av att vi för

en diskussion om statens styrning av kommunsektorn. Jag anser att det är viktigt att staten faktiskt också utvärderar regeringens politik inom detta område.

Det är bra att vi har en diskussion och en kritisk granskning av effekterna av de riktade statsbidragen. Jag tror att det gör politiken bättre ur alla perspektiv, så jag vill tacka för diskussionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2017/18:73 om nationellt centrum för hållbart byggande

Anf. 91 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Ola Johansson har frågat mig om det var min och regeringens avsikt vid besöket på Passivhuscentrum den 16 september 2016 att verksamheten där bara ett år senare, genom upphandlingens konstruktion, skulle komma att läggas ned.

I budgetpropositionen för 2017 satsade regeringen 10 miljoner kronor på att inrätta ett informationscentrum för hållbart byggande. Detta presenterades vid ett besök på Passivhuscentrum i Alingsås.

Passivhuscentrum, som finansieras av Alingsås kommun och Västra Götalandsregionen, har under många år främjat energieffektivt byggande, bland annat genom information om tekniken att bygga passivhus. Men det finns även andra aktörer som har byggt upp olika former av informationsverksamheter för att främja energieffektivisering och hållbarhet. Därför gavs Boverket i uppdrag att konkurrensutsätta tilldelningen av tjänsten genom upphandling, och den här gången vanns den av Svensk Byggtjänst.

Under hösten har Alingsås kommun och Västra Götalandsregionen beslutat att avveckla Passivhuscentrum med motivet att dess syfte, nämligen att sprida kunskap om energieffektivt byggande, har uppnåtts.

Regeringen har ingen anledning att ha synpunkter vare sig på Boverkets upphandling eller på beslutet att avveckla Passivhuscentrum som Alingsås kommun och Västra Götalandsregionen har fattat.

Däremot vill jag passa på att framhålla Passivhuscentrums starka engagemang för ett hållbart byggande, som jag tror har haft stor betydelse för att driva utvecklingen framåt. Nu satsar regeringen 10 miljoner kronor om året på ett nationellt informationscentrum för att främja energieffektivt byggande och renovering, användning av hållbara material och låg klimatpåverkan.

Informationscentrum kommer att drivas av Svensk Byggtjänst, och genom dem kommer ytterligare aktörer att knytas till satsningen. Detta är bra för Sverige och för ett hållbart byggande.

Anf. 92 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, Peter Eriksson, för svaret! Jag medger att frågan är klurigt formulerad. Självklart har regeringen inte haft för avsikt att lägga ned en så väl etablerad och fungerande verksamhet som Passivhuscentrum i Alingsås.

Men icke förty är det vad som kommer att ske. Ministern väljer ju i sitt svar att läsa upp vad de skrev på sin hemsida den 4 oktober i år: ”Efter tio års intensivt arbete för energieffektivt byggande i Sverige, har Passivhuscentrum Västra Götaland uppnått sitt övergripande mål.” De avvecklar verksamheten.

Centerpartiet har precis som regeringen haft med inrättande av ett nationellt centrum för energieffektivt byggande i sin budget. Det har vi såklart eftersom vi menar att denna kunskap kommer att behövas, speciellt nu när nära-nollenergibyggnader ska implementeras med nya byggregler och energikrav och vi samtidigt upplever den värsta boken i mannaminne. Det saknas 600 000 bostäder. Det finns även ett omfattande renoveringsbehov i miljonprogramshusen. Vi ser en risk för att bostadsbyggandet vänder nedåt och motiven att renovera minskar i och med krångligare regler.

Vi har ingen anledning att ifrågasätta den kompetens som Svensk Byggtjänst kommer att besitta när det startas 2018. Skillnaden består i att den organisation som Peter Eriksson besökte i september 2016 för att presentera sin budgetnyhet ända sedan 2008 har byggt sin verksamhet på exakt det slags rådgivning som regeringen i februari i år gav Boverket i uppdrag att handla upp.

Ministerns val av plats för att presentera sin satsning var säkert rätt vald utifrån vad han ville åstadkomma med sin satsning och ville förmedla. Jag skulle ha gjort likadant. Att använda en redan befintlig verksamhet med gott rykte och stabil offentlig ägarstruktur med Alingsås kommun och Västra Götalandsregionen som modell borgar för kontinuitet och stabilitet. De har redan tidigare finansierat verksamheten med 5 miljoner kronor årligen och skulle kanske kunna fortsätta med det.

Dessvärre stannade det där – med ett utspel. Sedan riggades en upphandling på ett sådant sätt att ägarna, kommunen, bedömde att det inte skulle vara möjligt att lägga ett anbud för Passivhuscentrums räkning, eftersom kravet på medfinansiering skulle strida mot konkurrenslagen då en verksamhet med stöd av offentliga medel skulle komma in och verka på en privat marknad.

Frågan man borde ställa sig är: Hur kom det sig att bostadsministern valde Alingsås om det var hans och regeringens avsikt att tillåta en konstruktion att handla upp som omöjliggjorde för en aktör med offentligt ägande att lämna anbud och kunna bidra med medfinansiering från ägarna? Detta blev ju följden när regeringen släppte kontrollen över processen, något som Peter Eriksson inte känner att han har ansvar för.

Han hänvisar nu till det pressmeddelande från Passivhuscentrum som kom bara två dagar efter att Svensk Byggtjänst på sin hemsida meddelade att de hade fått uppdraget. I pressmeddelandet stod det om upphandlingen att ”så som det var upplagt så strider den mot bolagets bolagsordning, mot konkurrenslagens regler och lagen om offentlig upphandling”.

Fru talman! Jag formulerar om frågan lite grann och ställer den i stället på följande sätt: Var det bostadsministerns intryck, då han den 16 september besökte Passivhuscentrum Västra Götaland, att det var en verksamhet som upplevde att den hade uppnått sina övergripande mål och därmed var klar att lägga ned och säga upp sin personal om tolv personer?

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Anf. 93 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tycker att Passivhuscentrum i Alingsås har varit en utmärkt verksamhet som har bidragit till ökad kunskap i Sverige och har spridit information om dessa frågor. Jag uppskattar att Ola Johansson engagerar sig i detta.

Det är otroligt viktigt att vi framdeles får bred information om hur vi ska använda våra resurser när vi bygger på ett sätt som minskar klimatutsläppen. Vi måste också använda själva byggprocessen, som är en annan viktig del. Dess klimatpåverkan glöms ibland bort när vi diskuterar energifrågorna. Detta är ett område där vi engagerar oss ännu mer i dag än tidigare och satsar resurser för att utveckla system och metoder att hantera det här.

När det gäller passivhusen, eller lågenergibostäder, har det faktiskt blivit något av en boom på området. Det byggs i dag relativt många sådana. En rad olika tekniker används för att göra det. De olika bolag som bygger dem använder material och metoder som varierar i ganska stor utsträckning.

I den meningen kan man nog säga att Passivhuscentrums formulering är riktig; det har hänt mycket på området, och det byggs i dag passivhus i stor omfattning. Det gäller inte minst när man använder de statliga investeringsstöden. I dem finns en energibonus som gör att man, om man får den, är nere på de nivåer vad gäller energianvändning vid driften av husen som gör att det räknas som passivhus eller något i närheten av det.

Det händer alltså mycket. Jag tycker att utvecklingen med att flera aktörer agerar på området är intressant, men jag beklagar att Passivhuscentrum inte var med och ansökte om att få del av dessa pengar. Det hade kanske varit möjligt. Men det var nog inte möjligt utifrån den konstruktion som fanns vad gäller finansieringen. Det har att göra med att frågan konkurrensutsattes. Då blir det svårare att använda andra offentliga medel som motfinansiering.

Anf. 94 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det låter som om vi har begravningsstämning här i lokalen. Det är kanske synd. Men det känns faktiskt så. Det är tungt för en person som mig, och kanske även bostadsministern, som har besökt den här verksamheten och sett vilken kvalitet den står för.

Faktum är, bostadsministern, att de inte kunde lämna anbud på grund av hur upphandlingen var riggad. Min bild är att när bostadsministern var där levde de i tron att det fanns en chans att få uppdraget genom en konstruktion som skulle kunna göra det möjligt även för helägda kommunala bolag att delta utan att bryta mot konkurrenslagar.

Under våren hade de nyss tagit fram ett prospekt med titeln *Förslag till samverkan inom ett nationellt informationscentrum med syfte att minimera energianvändning och miljöpåverkan från byggnader*. Jag har det med mig här. Där skriver Passivhuscentrum Västra Götaland och Energikontoren Sverige att de är två etablerade organisationer som tillsammans är beredda att bygga upp ett informationscentrum.

De var alltså beredda att axla ansvaret och hade stora förhoppningar, inte minst sedan ministern hedrade Alingsås med sitt besök för att säga att han hade för avsikt att realisera deras idé och att 10 miljoner hade avsatts för detta årligen i budgetpropositionen för 2017.

Var nu lite hederlig, Peter Eriksson, och säg som det är: Vi hade en idé, och den var bra. Tyvärr förlorade vi kontrollen över processen och gjorde därmed många människor besvikna. Vi beklagar att den här unika kompetensen, som har byggts upp under tio år, nu kommer att splittras. Det var inte min avsikt när jag besökte Passivhuscentrum den 10 september 2016. Jag ber om ursäkt för detta.

Samtidigt som man är självkritisk finns det kanske också anledning att fundera över vad som skulle ha kunnat göras annorlunda, så att även offentligt ägda aktörer hade kunnat delta utan att deras ägare kommunen och regionen tvingats riskera att bryta mot lagen.

Jag har följt Passivhuscentrum under lika många år som det har funnits. Jag har sett hur man har utvecklat konceptet med kompakthus, en klimatsmart variant av Attefallshusen. Man har medverkat vid renoveringar till passivhusstandard, bland annat av det gamla miljonprogramsområdet Brogården i Alingsås. Man har stöttat andra kommunala bostadsföretag, som Eksta i min egen hemkommun Kungsbacka, samt utbildat – ordnat studieresor och hållit seminarier. Tolv anställda kommer att skingras. Men man kommer säkert att återuppstå i något annat sammanhang.

Min poäng är egentligen att peka på regeringens effektsökeri och dess brist på ansvarstagande genom processen. Detta har lett till ett tveksamt hushållande med kompetens, kunskap och erfarenhet på ett så viktigt område. Byggprocesserna och klimateffektiviteten i dem är en annan viktig fråga som vi får anledning att återkomma till.

Anf. 95 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Den här diskussionen om hur vi ska jobba med lågenergihus och även byggprocessen, som jag nämnde tidigare, kommer säkert att fortsätta. Jag tror att Svensk Byggtjänst kommer att göra ett utmärkt arbete på det här området framöver.

Det var inte så att Passivhuscentrum var det enda kompetenscentrumet med kunskaper inom det här området. Även i Lund fanns det ett kunskapscentrum inom samma område, och det finns också på andra ställen i Sverige. Jag tror att det finns goda möjligheter att fortsätta utveckla ett starkt kunnande inom svensk industri och svenskt näringsliv, så att vi kan fortsätta vara starka både i Sverige och internationellt och se till att vi har låga energiutsläpp och liten klimatpåverkan från byggandet.

Jag har fått flera olika förklaringar till varför man inte sökte och inte ville delta i den här upphandlingen från Passivhuscentrums sida. Den som Ola Johansson ger är inte den enda.

Anf. 96 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Föga oväntat fick vi inte höra något medgivande av miss-tag under det senaste anförandet heller, och det kanske vi inte heller kan vänta oss. Peter Eriksson anger att det finns flera olika förklaringar, och det är möjligt att det är så, men kommunal och offentlig verksamhet riskerar hela tiden att prövas utifrån de villkor enligt vilka man som offentlig aktör har att agera.

Själva besöket på Passivhuscentrum – det här är poängen med min fråga – gjordes för att presentera en idé i en verksamhet som levde i tron och förvisningen att man åtminstone på lika villkor skulle kunna delta i den här upphandlingen, vilket det visade sig att man inte kunde. Om det

finns olika förklaringar till detta står de säkert att söka i de särskilda villkor som gäller för offentligägda verksamheter och företag som det här.

Vad gäller samverkan nämnde ministern Lund, som jag föreställer mig finns med i Svensk Byggtjänsts samverkansdel. Det var ju en del av regeringsbeslutet, liksom kravet på någon form av medfinansiering. Men problemet var upphandlingen, som kunde ha gjorts på ett annat sätt genom andra aktörer och på ett sådant sätt att den verksamhet som bostadsministern besökte hade kunnat delta i upphandlingen.

Därmed tackar jag för att jag har fått lov att ställa interpellationen och för att vi har fått diskutera den. Jag hoppas och tror att den verksamhet som startas med Svensk Byggtjänsts vingar kommer att fungera väl när den väl har byggts upp och att de människor som har arbetat på Passivhuscentrum får möjlighet att bidra på något sätt för ett hållbart samhälle och energieffektiva byggnader.

Anf. 97 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tackar Ola Johansson för det. Jag hoppas att Ola Johansson framöver fortsätter att visa engagemang i de här frågorna. Jag tror att vi båda tycker att det är viktigt att vi får en fungerande verksamhet på det här området i Sverige.

Jag tycker inte heller att det finns någon anledning till det Ola kallar begravningsstämning. Jag var alldeles nyligen i Alingsås och tittade på ett nybyggt hus med väldigt låga energivärden motsvarande passivhus – det finns ju olika definitioner på det här. Det var ett hus som hade byggts utifrån det jag nämnde – investeringsstödet och den bonus som man kan få där. Det är ett väldigt trevligt bostadsområde som jag kan rekommendera att Ola går och tittar på. Bland annat visade ett pensionärspar upp sin nya lägenhet, som de kunnat få till en helt rimlig hyreskostnad.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2017/18:128 om social housing

Anf. 98 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Mats Green har frågat mig om jag och regeringen har ändrat vår tidigare linje i frågan om social housing i Sverige och om vi har för avsikt att driva denna nya bostadssociala linje. Om så skulle vara fallet undrar Mats Green vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta och hur jag och regeringen har för avsikt att se till att dessa genomförs praktiskt.

Frågan ställs mot bakgrund av en artikel i tidningen Dagens industri. Jag vill inledningsvis förtydliga mitt uttalande i artikeln. Det jag sa och säger är att om vi inte kan se till att det finns bostäder för alla med dagens modell kan vi behöva se över andra system. Regeringen har inte ändrat sin tidigare linje i frågan om social housing i Sverige. Vi jobbar för en generell bostadspolitik där alla ska få möjlighet till en bostad.

För att öka utbudet av hyresrätter med rimlig hyra har regeringen bland annat infört ett investeringsstöd. Hittills har investeringsstöd beviljats för mer än 10 000 hyresrätter som en bredare grupp av hushåll har, eller kom-

mer att ha, möjlighet att efterfråga. Kommunerna, som har bostadsförsörjningsansvaret, jobbar aktivt med att bygga nya bostäder och utvecklar olika system för att erbjuda alla sina invånare en bostad.

Vi ska också komma ihåg att det för närvarande byggs mycket i Sverige. Det är nivåer på byggandet som Sverige inte har haft sedan miljonprogrammets dagar. Samtidigt är Sverige i ett läge där politiker och aktörer på bostadsmarknaden måste kraftsamla för att situationen för svaga hushåll ska förbättras. Kommunerna behöver vara aktiva, och regeringen har tillsatt en utredning som kartlägger hur kommunerna arbetar med att analysera och hantera efterfrågan och bostadsbehovet hos grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Utredaren ska analysera om det finns behov av vägledning eller kompletterande kommunala verktyg i syfte att underlätta arbetet och lämna de förslag som analysen ger upphov till. Vid behov ska utredaren föreslå förändringar i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Jag har även bjudit in representanter från Stockholms, Göteborgs och Malmö kommun för att diskutera situationen för just svaga grupper.

Vi behöver även öka kunskapen om utmaningarna på området. Regeringen avsatte därför i budgetpropositionen för 2017 medel till Formas för forskning för en social bostadspolitik.

Med detta sagt hoppas jag att Mats Green har fått svar på de frågor han ställt.

Anf. 99 MATS GREEN (M):

Fru talman! Bostadsministern uttalade i en intervju i Dagens industri den 2 november 2017 att bostadspolitikern behöver förändras. Bland annat nämner statsrådet att det kommer att bli nödvändigt med särskilda lågprisbostäder, i internationella sammanhang ofta kallade social housing.

Det finns många olika former för hur bostäder för socialt utsatta organiseras runt om i världen. I vissa länder byggs genom offentlig försorg hela bostadsområden, medan krav på att byggbolagen ska avsätta en viss andel av nybyggda bostäder för ändamålet ställs i andra länder. I Sverige har vi valt en annan väg.

Uttalandet är ett avsteg från tidigare uttalanden, den tidigare redovisade inriktningen från regeringen samt även den tidigare breda samsyn i denna fråga som funnits mellan riksdagens samtliga partier när det gäller att detta inte är önskvärt i Sverige. Det har funnits en politisk samsyn kring detta av några väldigt uppenbara anledningar: att det inte är en lösning på Sverige bostadskris, att det skapar fler problem än vad det löser och att det direkt motverkar en övergripande och positiv gemensam politisk ambition om ett samhälle som håller ihop.

Jag får tacka för svaret, det vill säga att regeringen trots allt inte kommer att införa så kallad social housing i Sverige. Alla diskussioner om social housing tenderar att handla om att bryta ut, komma bort ifrån och framför allt slippa hantera grundproblemet, som är just bostadsbristen.

Största delen av alla de problem vad gäller bostadssituationen i Sverige som förs fram i samhälls- och mediedebatten – allt från bostadspriser, bostadskostnader och bostadssituationen för ungdomar till det som vi diskuterar nu, nämligen bostäder för svaga grupper – är konsekvenser och effekter av det grundläggande problemet, som är bostadsbrist och en bostadsmarknad i obalans.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Om grundproblemet hanteras, fru talman, hanteras även dess följdssjukdomar automatiskt. Naturligtvis har vi verktyg, och vi behöver fler verktyg för att hantera och garantera svaga gruppers bostadssituation. Social housing är dock inte en lösning på problemen, utan det skapar nya problem.

Jag tackar återigen för svaret och är glad att regeringen har klargjort att man har ändrat sin linje när det gäller social housing. Det är värdefullt att vi inte inför det i Sverige. Jag kan egentligen inte se något exempel vare sig i Europa eller i världen rent generellt där man har social housing och det fungerar väl.

Vi brukar prata om att vi ska slakta våra heliga kor. Det kan man göra, men återigen: Då ska det vara något som löser problemen, inte skapar nya.

Anf. 100 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag har inte sagt att jag förordar att vi ska införa social housing. Det var kanske ett lite felaktigt citat.

Jag har sagt att jag tycker att vi har en stor utmaning i dag, nämligen ett stort underskott då vi har byggt alldeles lite väldigt länge. Nu gäller det att se till att vi i Sverige bygger bostäder också för dem som inte har stora plånböcker. Där har vi den stora utmaningen i Sverige i dag.

Det är många ungdomar och nyanlända i Sverige som inte har möjlighet att få miljonlån eller som inte klarar av att betala hyresbostäder med väldigt höga hyror. Det är ett problem när det är för få som bygger bostäder för en marknad där alla kan delta. Speciellt i Stockholmsregionen är detta ett bekymmer. Det har varit en för stor andel av de nybyggda bostäderna som de senaste åren har byggts som bostadsrätter till höga priser i stället för att man, som i övriga Sverige, tar ett lite större socialt bostadsansvar.

Den politik som finns i övriga Europa handlar om något som man kallar social housing. Det är inte väsensskilt från det vi har i Sverige. Naturligtvis finns det många kommuner runt om i Sverige där man är nödgad att se till att det finns bostäder åt alla. Det finns många som har problem på bostadsmarknaden, och kommunerna får ofta se till att ha egna lägenheter som de köper eller hyr åt dem som efterfrågar och som inte klarar av att själva ordna detta.

I grunden är det en annan modell än den som vi har i Sverige och som jag tycker att vi ska fortsätta att ha. Jag tycker att den har varit lyckad långsiktigt, men jag tycker också att man ska vara medveten om att om vi inte klarar av att lösa bostadsfrågan för människor som inte har stor plånbok hamnar vi i ett annat läge förr eller senare när det kan behövas andra åtgärder. Det vore olyckligt om vi hamnar i det läget, men jag tycker att man ska vara medveten om det.

Anf. 101 MATS GREEN (M):

Fru talman! Nu har statsrådet korrigerat sitt uttalande i Dagens industri. Det tyckte jag var bra. Jag tyckte även att det svar som statsrådet gav var bra när det gäller social housing. Fast nu börjar statsrådet på något sätt att "backtracka" på det, för nu kunde man kanske tänka sig social housing i alla fall. Jag skulle bli väldigt förvånad om man är överens om detta i regeringen. Jag förtydligar min fråga och vill ha ett ja eller nej på om man är för social housing.

Jag tror att det är viktigt att vi i denna församling inte gör oss skyldiga till att börja bryta ut enskilda frågor, så som det är lätt hänt att man gör i samhällsdebatten rent allmänt. Man bryter ut amorteringskrav, social housing och ungdomsbostäder. Det är klart att det är särskilt ömmande för dem, men grundproblemet är fortfarande att vi har en extrem brist på bostäder i Sverige. Just därför måste vi ta ett helhetsgrepp. Framför allt måste vi fokusera på grundproblemet – att vi behöver fler bostäder här – och inte komma med en massa stickspår som gör att man inte behöver hantera detta grundproblem, som är det stora problemet i den svenska debatten i dag.

Återigen: Jag skulle vilja att ministern klargör om man är för social housing eller inte. Jag kan uttrycka mig så här: Finns det några omständigheter under vilka ministern skulle kunna tänka sig att se det som en lämplig del? Ingår det i tankevärlden?

Anf. 102 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det var inte min avsikt att ge mig in i denna debatt, men jag kunde inte låta bli.

Att investeringsstödet skulle vara svaret på frågan om hur vi får fram fler bostäder åt dem som har det största behovet och som står längst ifrån bostadsmarknaden i dag är rent nonsens.

Social housing, som är ämnet för denna debatt, är ett negativt laddat begrepp, framför allt därför att det finns många dåliga exempel på det runt om i världen. Jag skulle hellre vilja prata om en social bostadspolitik, för det finns det goda exempel på i världen. Det är en politik som inte bygger på miljardsubventioner, vilka bara späder på redan lönsamma byggföretags vinster, och som inte bygger på byggbonusar till kommuner som redan har massiva bostadsprogram i sina planer och till bostäder som styrs till ett ganska smalt utbud som inte fullt motsvarar den efterfrågan som finns på orten.

Det finns ingenting i de subventionerade bostäderna eller i det systemet som säger att just dessa bostäder ska gå till personer som står långt ifrån bostadsmarknaden. De kan lika gärna gå till människor som redan är etablerade och som har råd att betala lite mer för en bostad.

Nu när jag får chansen vill jag också poängtera att bostäder för de grupper som står längst ifrån bostadsmarknaden inte nödvändigtvis behöver vara hyresrätter, framför allt inte nyproducerade sådana. Vi vet att alldeles oavsett subventioneringsgrad är nyproducerade hyresrätter väsentligt dyrare än redan byggda hyresrätter.

I flera fall finns det kanske ekonomiska fördelar med att äga sitt boende, vilket försvåras oerhört mycket med de skärpta amorteringskrav som regeringen väntas fatta beslut om lite längre fram. Det ägda boendet är missgynnat. Framför allt är det svårt för nya på bostadsmarknaden och för nyanlända att ta sig in. Det skulle behövas reformer, till exempel ett bosparande för unga, som skapar större möjligheter att ta sig in på bostadsmarknaden.

Rörligheten är liten. Vi har en bristande rörlighet, stelbent hyressättning, höga byggpriser och alldeles för få, skulle jag vilja påstå, möjliga upplåtelseformer i Sverige om man jämför med andra länder där det finns en betydligt större variation. På grund av det får vi undanträngningseffekter på bostadsmarknaden.

Det finns personer som bor i den så kallade billiga hyresrätten som väljer att bo kvar trots att de kanske skulle ha möjlighet att bo på ett bättre ställe men möjligen till en något högre kostnad. Det är ett problem att vi har ett så dåligt utnyttjande av bostadsmarknaden som vi har. Det betyder att många människor stängs ute.

Fru talman! Om det inte blir några fler inlägg från min sida, vilket det möjligen blir, vill jag säga att jag välkomnar att Mats Green tog initiativ till debatten. Den rör sig i gränslandet av de verkliga reformerna som skulle behövas på bostadsmarknaden för att få en förändring av bostadspolitiken som åstadkommer ett ökat byggande, ett byggande i hela landet och en större rörlighet.

Anf. 103 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag håller med om det Ola Johansson var inne på i slutet av sitt inlägg. Det är en viktig debatt. Det berör den stora utmaning som vi har på bostadsområdet.

Det är inte så som Ola Johansson sa i den förra interpellationsdebatten, att det i dag finns en brist på 600 000 bostäder. Det är svårt att veta exakt hur stora bristerna är i dag. Enligt Boverkets prognos, om det är den vi ska tala om, gäller siffran 600 000 bostäder för ett behov fram till 2025. Det är alltså inte behovet i dag som Boverket har i den prognosen, utan det gäller för det antal år som kommer fram till 2025.

Om man ser på den nivån är vi i dag uppe i en bostadsproduktion som håller ungefär den nivån. Det är 73 000 eller 76 000. Det har funnits lite olika prognoser om hur många påbörjade bostäder vi har i år. Det är dramatiskt mycket mer än under de tidigare borgerliga regeringarnas period.

Vi såg redan i början på seklet att vi har en befolkningsutveckling som är betydande. Vi har ökat befolkningen i Sverige med 1,1 miljoner människor enbart 2000–2016. Vi är överens om att det behövs betydligt fler bostäder i Sverige. Det bygger vi också nu. Men det gäller att hålla uppe nivån under lång tid.

Det som i dag sätter hinder för att bygga ännu mer enligt alla undersökningar under året är bristen på kompetens. Det har varit en brist på personal. Det gäller alltifrån ingenjörer till hantverkare, snickare, rörmokare, de i kommuner och länsstyrelser som handlägger frågorna och arbetar med detaljplaner, arkitekter och alla som är inne på området.

Vi bygger i dag mycket mer än tidigare. Vi behöver fortsätta att göra det. Men debatten handlar också om vilka bostäder vi bygger. Jag vill ha en social bostadspolitik. Jag tror att det var de orden som Ola Johansson använde, och det var också de som jag använde tidigare för vad vi behöver ha i Sverige.

Mitt bekymmer när vi diskuterar mellan partierna är att jag inte ser en tillstymmelse till en social bostadspolitik hos till exempel Moderaterna. Jag ser inte någon antydning om en förändring som skulle innebära vare sig att vi bygger fler bostäder eller att vi bygger efter behoven snarare än för dem som har stora plånböcker.

Det skulle vara väldigt intressant att få en närmare diskussion och ett närmare svar från Moderaterna om: Vad är det egentligen vi ska göra med alla dessa människor som inte har råd att köpa dyra bostadsrätter eller villor? Hur ska de få en bostad?

Anf. 104 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag blir lite konfunderad. Nu står Peter Eriksson och säger emot sig själv. Jag delar fullständigt det som min allianskollega Ola Johansson här konstaterade om vikten av breda och djupa bostadspolitiska reformer här i Sverige. Det är framför allt tre konstateranden som jag skulle vilja lyfta fram.

Statsrådet säger att det byggs mycket nu och att det kommer att vara tillräckligt. Det byggs inte på långa vägar så mycket som egentligen behövs. Det skulle vara intressant att se vem som har sagt det. Jag tror inte att du hittar någon i Sverige, Peter Eriksson, som håller med om det påståendet. Det är anmärkningsvärt att en bostadsminister i den djupaste bostadskrisen på ett halvt sekel har den åsikten.

När vi diskuterar social housing och det uttalande som ministern gjorde handlar det om att man vill slippa hantera de grundläggande problemen i den svenska bostadspolitiken och på den svenska bostadsmarknaden. Vi har ett desperat behov av fler bostäder. När vi får fler bostäder kommer många av följsjukdomarna som vi nu diskuterar och som är effekten av en dysfunktionell bostadsmarknad automatiskt att lösas sig.

Vi kommer alltid att få ha särskilda insatser för att garantera svaga gruppers tillträde till bostadsmarknaden. Där har kommunerna en mängd verktyg, och vi behöver också införa fler verktyg. Men framför allt behöver vi fler bostäder, fru talman.

Jag vill återigen ställa frågan, eftersom Peter Eriksson säger emot sig själv när det gäller social housing. Ser du något scenario där du kan tänka dig att börja arbeta med det? Talar du i så fall för hela regeringen?

Anf. 105 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Bristen på bostäder såg vi tidigt, säger Peter Eriksson i sitt anförande efter mitt första inlägg. Det är väldigt svårt att greppa bristen. Vi har en trångboddhet som vi inte har en aning om hur den ser ut. Vi har en EBO-lagstiftning som haft många goda intentioner men som har lett till att vi inte har någon aning om hur behoven ser ut, hur stora de är eller vad det är för personer vi ska bygga för.

Vad vi nu diskuterar är inte det, utan det är byggande för en ganska vanlig bostadskonsument med hyggliga inkomster och kanske till och med i enstaka fall möjlighet att låna de pengar som skulle behövas för att köpa en bostad. Peter Eriksson nämnde att vi i början av seklet såg ett behov. Men vad vi inte såg var en annalkande finanskris som skulle utlösa ett byggstopp av sällan tidigare skådat slag.

Det vi såg 2013 medan bostadsministern ännu hette Stefan Attefall var ett ökat bostadsbyggande och en planeringsaktivitet i landets kommuner som var betydligt högre än vad det varit på väldigt länge. Det har gett upphov till den byggboom som bostadsministern nu gärna klappar sig för bröstet över.

Det vi nu ser komma är de subventionerade bostäderna som byggföretagen ännu tjänar bra med pengar på och som de redan från början hade bestämt sig för att bygga. Det kanske till och med i enstaka fall handlar om bostäder som jag som kommunpolitiker i Kungsbacka under åren 2006–2010 medverkat till att få fram genom olika typer av planprogram och detaljplanearbete.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Det är en lång ledtid på bostadsbyggande. Det leder fel att påstå att det som händer nu är ett resultat av vad den sittande regeringen har gjort. Det är en gynnsam konjunktur, en bra grund och gynnsamma ekonomiska förutsättningar.

Anf. 106 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Det blir många frågor samtidigt. Grunden att vi behöver bygga mycket kvarstår. Det finns ganska omfattande täckning från Boverket och i de undersökningar vi har från byggindustrin om att hindret som finns i dag och som har funnits 2017 och 2016 för att kunna bygga ännu mer handlar om kompetens. Det är bristen på arbetskraft. Det går att visa mycket enkelt.

Jag förstår att Mats Green är ganska ny på området och kanske inte har följt med så väl i vad som har hänt de senaste åren. Därför kan han påstå att det inte byggs så mycket. Men vi andra, som har deltagit, har sett att det har hänt mycket, också inom det område som Mats Green brukar vara intresserad av. Han verkar vara inne på att de problem vi ska lösa beror på för mycket krångel och för mycket regler och att vi behöver förändringar för att minska regelkrånglet på området.

Där tar vi det största initiativ som har tagits på flera decennier när vi nu ser över hela Boverkets byggregler. Det är någonting som kommer att kräva mycket arbete och mycket personal, och jag tror att denna omfattande regelöversyn av Boverkets byggregler som pågår just nu är regeringens största utredningsprojekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2017/18:138 om kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen

Anf. 107 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Vi har ännu en interpellation här. Även den är från Mats Green från Moderaterna, som har frågat mig om det är min mening att ansvaret för bostadsförsörjningen i första hand ska åligga kommunerna trots att många kommuner anger bristande regelverk som orsak till att bostadsförsörjningen ofta brister och om jag anser att regeringens roll i fråga om bostadsförsörjningen i första hand ska vara passiv. Slutligen frågar Mats Green vilka åtgärder jag avser att vidta för att ge kommunerna bättre förutsättningar att tillgodose bostadsförsörjningen.

Jag vill inleda med att klargöra att staten främst ansvarar för finansiella och rättsliga förutsättningar för bostadsmarknaden medan kommunerna, tillsammans med andra aktörer, svarar för planering och tillgång på bostäder åt kommuninvånarna. Kommunerna ska enligt bostadsförsörjningslagen genom planering av bostadsförsörjningen skapa förutsättningar för att alla i kommunen ska kunna leva i goda bostäder. Det är tydligt att det i kommuner som arbetar aktivt med bostadsförsörjningen finns en bättre framförhållning och planering och att det därmed byggs fler bostäder där. Regeringen har infört den så kallade byggbonusen som ett stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande.

Mats Green menar att jag i min roll som statsråd inte har tagit ansvar för att genomföra viktiga förenklingar i regelverken. Jag vill påstå att regeringen inte på något sätt har duckat i denna fråga. I regeringens 22-punktsprogram för ökat bostadsbyggande från juni förra året finns ett antal punkter som berör just förenklingar och effektiviseringar. Bland annat har två stora utredningar tillsatts. Kommittén för modernare byggregler ska göra en genomgripande översyn av Boverkets byggregler med det övergripande syftet att modernisera regelverket och därmed gynna ökad konkurrens och ökat byggande.

En effektiv planprocess förutsätter att olika beslut fattas på rätt nivå och i rätt tid och att strategisk, översiktlig planering har en central roll. Översiktsplaneutredningen ska utreda och lämna förslag på hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering. Utredningen ska även se över möjligheten att göra översiktsplanen bindande i vissa avseenden och utreda hur redovisningen av planhandlingarna bör göras för att skapa förutsättningar för ökad förutsebarhet och en hållbar samhällsutveckling.

I delbetänkandet från i somras har utredningen föreslagit att detaljplanekravet begränsas. Utredningens förslag innebär, om det genomförs, att fler byggprojekt kan prövas direkt genom ett bygglov eller ett förhandsbesked. Därutöver har länsstyrelsens instruktion ändrats med tillägget att länsstyrelsen i sin verksamhet ska verka för att behovet av bostäder tillgodoses.

Byggbranschen själv pekar på bristen på kompetent arbetskraft som det största hindret för bostadsbyggande. Detta framkommer bland annat i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Regeringen har vidtagit åtgärder för att öka och höja kompetensen på området. I budgetpropositionen för 2018 aviserades en satsning på högskoleutbildningar inom samhällsbyggnadssektorn. Regeringens satsning PBL-kompetens, som Boverket håller i, syftar därutöver till att bidra till att skapa en enhetlig och effektiv tillämpning av plan- och bygglagen i hela landet. Målgruppen för satsningen är framför allt kommunala tjänstemän.

Slutligen har digitalisering en stor potential att effektivisera plan- och byggprocessen. Byggbranschen anses ligga efter andra branscher i fråga om automatisering och standardisering. Åtgärder på området har hittills skett på lokal nivå i kommunerna utan gemensamma standarder, och därför har nyttan av digitalisering begränsats. Mot denna bakgrund avser regeringen att vidta åtgärder för att åstadkomma en effektivare process och ett kunskapslyft på området. Regeringen har avsatt totalt 85 miljoner kronor under en treårsperiod för detta ändamål i budgetpropositionen för 2018.

Avseende åtgärder för att ge kommunerna bättre förutsättningar att tillgodose bostadsförsörjningen hänvisar jag till utredningen om kommunal planering för bostäder som jag tog upp nyss, i föregående interpellationsdebatt med Mats Green.

Anf. 108 MATS GREEN (M):

Fru talman! Apropå ministrarnas sätt att avsluta den förra debatten kan jag konstatera att jag har ägnat mig längre åt bostadspolitik på både kommunal och nationell nivå än vad ministern själv har gjort. Det tenderar också att märkas här i debatten, fru talman.

Jag går nu över till att tala om denna interpellation. Min uppgift som bostadsminister är att sätta krav på kommunerna att bygga. Så sa Peter Eriksson i en debatt med mig i Sveriges Televisions *Agenda* för några veckor sedan. Vad Peter Eriksson säger, fru talman, är alltså att det är andra som ska göra det som i stället är hans främsta uppgift som bostadsminister. Jag har i interpellationen ställt ett antal frågor kring detta.

En bostadsministers uppgift är att underlätta byggandet i kommunerna. Bostadskrisen ska hanteras, inte kommenteras eller recenseras – i synnerhet om man är ytterst ansvarig för att det byggs mer bostäder i Sverige.

Peter Eriksson har nyligen i olika sammanhang – dels det jag nämnde tidigare, dels i Aftonbladet – redogjort för sin syn på sitt eget respektive kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen. Av dessa olika uttalanden att döma framstår det som att statsrådet anser att hans ämbetsutövning i första hand går ut på att vara passiv och att upprätta statliga investeringsstöd för bostadsbyggande och i övrigt skjuta över ansvaret på kommunerna för att tillgodose att bostadsförsörjningen fungerar.

Statsrådets uttalanden om kommunernas ansvar, som i flera fall i det närmaste har varit direkta utskällningar, särskilt när det gäller Stockholms stad, framstår inte som lyhörda gentemot kommunerna och de behov som de anger sig ha för att kunna lösa den svåra situation som vi nu har på bostadsmarknaden.

Ett samlat Sveriges Kommuner och Landsting inklusive bostadsministerns egna partivänner och koalitionskollegor såväl som otaliga enskilda kommuner uppger att brister i lagar och regler för bostadsbyggande utgör det största hindret för deras förmåga att tillgodose bostadsförsörjningen.

Dock har detta arbete under mandatperioden, både under Peter Erikssons och under före detta statsrådets Mehmet Kaplans tid som bostadsminister, gått extremt långsamt. Trots den värsta bostadskrisen på mer än ett halvsekel har ingen regering i modern tid levererat så få förslag för att öka bostadsbyggandet. Det är både oacceptabelt och ohållbart, fru talman.

Den nyss avgångne inrikesministern har levererat 75 propositioner. Två miljöpartistiska bostadsministrar har i bostadskrisens Sverige levererat sju propositioner, snällt räknat. Det säger allt, fru talman.

De få förslag regeringen har lagt fram handlar egentligen om att man ett antal år för sent accepterar de åtgärder Alliansen föreslog för flera år sedan. Det är inte att föra en aktiv bostadspolitik, fru talman. Regeringen skulle få igenom vilken förenkling som helst i riksdagen i morgon om man bara hade föreslagit någon. De marginella åtgärder som Peter Eriksson nu har räknat upp här har av alla aktörer konstaterats vara för lite och för sent. Större delen av detta har vi dessutom mer eller mindre fått tvinga regeringen till. Det går inte, fru talman.

Det är nu hög tid att bostadsminister Peter Eriksson och regeringen börjar ta sitt ansvar och inte fortsätter att undvika det.

Anf. 109 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag kan säga att jag är lite bekymrad över tonläget. Trots att vi nu har dragit igång ett reformprogram som är större än under de åtta år då det var en borgerlig regering låtsas Mats Green som att det inte har hänt någonting. Det är fullständigt fel. Vi bygger inte bara mycket fler bostäder än tidigare, utan vi har också ett mer omfattande reformprogram. Det går inte att avläsa i propositioner, därför att de stora förändringar som

vi har gjort handlar om att vi faktiskt har dragit igång ett reformprogram rörande hela regelverket i grunden.

Det är inte i plan- och bygglagen som de stora problemen är, och därför behöver vi inte skicka nya propositioner om stora förändringar i den till riksdagen. Däremot måste vi se över det gigantiska regelverk som finns i grunden och som handlar om Boverkets byggregler. Alla som jobbar inom det här området vet att det är där som problemen är snarare än i plan- och bygglagen. Det är en viktig och central förändring som vi nu arbetar med och som ni inte lyckades komma igång med under tidigare regeringar.

22-punktsprogrammet är ett omfattande program som berör i stort sett alla de punkter som vi diskuterade under de överläggningar som vi hade tillsammans med oppositionen fram till sommaren 2016. Det enda som inte ligger med i det området är skattereglerna. De ligger vid sidan av. Jag har inte ansvar för dem, och jag tycker att det är viktigt att se över skattereglerna också för att det i stor utsträckning påverkar möjligheterna att långsiktigt hålla uppe en bra nivå på byggandet. Där behöver vi uppgörelser, och jag hoppas att vi åtminstone efter nästa val ska kunna komma fram till sådana.

Mats Green talar om att jag recenserar. Men jag hör faktiskt inga konkreta förslag från Mats Green och Moderaterna i dag om vad vi skulle göra i stället. Vi har dragit igång ett enormt regelförenklingsarbete, men Mats Green står och säger att han har andra förslag. Visa dem i så fall! Ta fram dem så ska vi diskutera dem.

Anf. 110 MATS GREEN (M):

Fru talman! Det är en sak att säga att man för en aktiv bostadspolitik och en helt annan att göra det. Jag konstaterar återigen att ministern står här och säger att det inte spelar någon roll hur många förslag man driver igenom i Sveriges riksdag för att göra det lättare att bygga, utan det handlar om andra saker. Vilka andra saker? Sju propositioner – jag vill erinra om att hälften av dem skrevs av Alliansen.

Man står här och slår sig för bröstet, men det är ingen som är nöjd med den bostadspolitik som förs. Dina partivänner och dina koalitionsvänner i Sveriges Kommuner och Landsting säger att det enskilt största hindret för kommunerna och deras byggande är ett alltför krångligt regelverk. Det är dina egna partivänner som säger det.

Jag konstaterar också att dina partivänner i Stockholm invänder ganska kraftigt mot beskrivningen av dem. Vi har ett problem, fru talman, med det här dubbellåset i regeringen med en socialdemokrati som motsätter sig alla strukturella men nödvändiga förändringar av bostadsmarknaden och Miljöpartiet som motsätter sig i stort sett alla förenklingar.

Jag brukar säga att Peter Eriksson skulle kunna få vilken förenkling som helst genom riksdagen i morgon om han bara hade haft ett enda förslag. De få urvattnade förslag han har kommit med är egentligen sådant som alliansregeringen en gång föreslog men som Peter Erikssons parti, Miljöpartiet, fällde genom att gå ihop med Sverigedemokraterna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Återigen: Ni sitter och fingrar på marginalerna och knappt det ens, men ni vågar inte ge er på grundfundamenten.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Vi moderater tillsammans med våra allianskollegor har lagt fram en enorm mängd förslag för att öka bostadsbyggandet i Sverige. Vi brukar tala om heliga kor. Jag har egentligen inga heliga kor. Jag vågar påstå att Ola Johansson knappast har det heller. Vi är beredda att gå på djupet för att verkligen hantera Sveriges bostadsutmaning.

Ministern pratar om de bostadspolitiska överläggningarna. Vi vill ha bostadspolitiska överläggningar för att komma överens om hur vi ska kunna göra så mycket som möjligt för att öka bostadsbyggandet i Sverige. Regeringen har bevisat att bostadspolitiska överläggningar för dem handlar om att behöva göra så lite som möjligt. Det är helt oacceptabelt, fru talman, med tanke på den bostadskris som vi befinner oss i här i Sverige.

Jag kan ibland tycka att det är anmärkningsvärt, Peter Eriksson, att man tycker att det är en tillräcklig byggtakt som vi har nu när vi ser vilka konsekvenser ett otillräckligt byggande får dels i Sverige som helhet, dels, och framför allt, för enskilda människor runt om i vårt land.

Man talar om det största reformarbetet, men det är ingenting sådant och det är ingen som säger det. Det är en sak att jag står här och kritiserar ministern – det är lite det som är mitt jobb. Men hans egna partivänner i Stockholms stad och hans partivänner i Sveriges Kommuner och Landsting säger: Du behöver underlätta för oss.

Det är staten som begränsar kommunerna och deras möjligheter att ta sitt bostadsförsörjningsansvar. Jag konstaterar att den ansvarige ministern egentligen bara säger att hans uppgift är att utkräva ansvar av kommunerna. Nej, nej, nej. Bostadsministerns ansvar är att se till att fortsätta underlätta för kommunerna. Återigen, fru talman, vill jag betona att det alltså inte främst är jag som säger det utan Peter Erikssons egna partivänner och koalitionsvänner i Sveriges Kommuner och Landsting.

När ska Peter Eriksson och regeringen börja leverera? Jag frågar för min del men också för Sveriges Kommuner och Landstings del. När?

I detta anförande instämde Jesper Skalberg Karlsson (M).

Anf. 111 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det är möjligen någon av Peter Erikssons efterträdare som står i talarstolen här i dag.

Kommunerna har ett ansvar. Det är det vi diskuterar här i dag. Men det är också många kommuner som upplever stora hinder. Svårtolkade överlappande riksintressen är ett sådant. Där har regeringen förslag på sitt bord som man inte gör någonting av. Strandskyddsreglerna har man till exempel här i Stockholm beräknat hindrar 95 000 bostäder, och ännu värre ser det ut i resten av landet där man kanske skulle ha ännu större behov av att kunna bygga strandnära.

Bullerriktvårderna har Alliansen sett till att ändra på så att det är möjligt att bygga i fler bullerutsatta lägen än vad det är i dag, men det behövs fortfarande reformer på det här området, eftersom man mäter bullernivåerna på utsidan av huset och inte på insidan där det ska vara tyst.

Det finns aktiva och skrivkunniga medborgare i kommunerna som ofta går ganska långt för att kunna förhindra och fördröja ett bostadsbyggande. Här är inte kommunen direkt skyldig, utan kommunen är offret när dessa drar igång.

Sedan har vi fall där kommuner också är skyldiga själva. Det är när de ställer egna krav som går utöver de nationella kraven och på det sättet binder ris åt egen rygg. Det har diskuterats länge hur rimligt det är att man ska kunna göra det.

Det är redan i dag alldeles för svårt att göra förändringar i en redan antagen detaljplan som har nått genomförandetidens slut när man skulle behöva göra förtätningar, små förändringar, för att öka tillgängligheten eller kanske skapa trygghetsskapande åtgärder i ett miljonprogramsområde där man börjar få bekymmer med kriminalitet och våld.

Det har länge funnits en tro i många av landets kommuner att man ska kunna använda sitt allmännyttiga bostadsföretag för att förverkliga de egna bostadspolitiska målsättningarna. Det är inte längre sant, för sedan vi fick allbolagen finns inte den här möjligheten. Det är någonting som vi måste leva med. Däremot finns det avskrivningsregler som gör det hart när omöjligt att bygga flerfamiljshus på en svag bostadsmarknad. Det här har vi diskuterat tidigare. Det är reformer som skulle kunna betyda mycket också för kommunerna. Jag vet att bostadsministern inte har ansvar för det, men däremot har hans partikamrat Per Bolund det.

Nu när jag återigen lite spontant har begärt ordet i debatten passar jag på att lyfta fram de svaga bostadsmarknaderna. I många kommuner finns det nämligen behov av bostäder för äldre eller kanske för att tillfredsställa en gryende befolkningstillväxt. Det brukar sägas att det rör sig om 600 000 bostäder. Det är möjligt att jag har fel. Det är Boverkets bedömning.

Boverkets bedömning är också att det finns någon form av bostadsbrist i 260 av landets 290 kommuner. Det är inte alla av de kommunerna som är tillväxtkommuner. De ligger varken nära eller i utkanten av våra storstäder.

Vi diskuterar behovet av att klara av den kommunala bostadsförsörjningen. Det skulle kunna innebära att någon form av privat initiativrätt införs. Utifrån en väl definierad och stark översiktsplan skulle det kunna finnas möjlighet också för privata aktörer att utarbeta detaljplaner och tvinga kommunen att fatta beslut om det. Det skulle också kunna innebära att man fattar beslut om att bevilja bygglov utan föregående detaljplanarbete, om det handlar om ett område som ligger en bit utanför tätorten.

Kompetensförsörjning är självklart ett stort behov. Ekonomi och skatter är också stora behov.

I mitt sista inlägg kommer jag att komma in på nya städer.

Anf. 112 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag är glad över den här diskussionen, för den visar hur tunt det är på oppositionssidan.

De förra regeringarna samlade ihop åtta års regeringstid och misslyckades ganska kapitalt. Många trodde att det skulle räcka med regelförenklingar. Men det gjorde inte det. Ett antal regelförenklingar gjordes. En del var bra. Andra var mindre bra. Men det arbetet fortsätter, och vi kommer att se över det för att få mer transparens.

Enklare regler är bra eftersom det också påverkar konkurrenssituationen. Men det räcker inte. Man måste också få ett engagemang ute i kommunerna runt om i Sverige, och det får vi genom att vi stöder kommunerna och arbetar för ett aktivt arbete runt om i Sverige. Det har vi fått. Vi har lyckats med det. Och det är jag stolt över.

Det är inte på det sättet att det tar tio år att bygga nya bostäder. Jag har invigt nya bostadsområden där bostäderna har stått på plats ett eller två år efter att planeringen dragits igång. Det är fullt möjligt att bygga mycket snabbare i dag.

Ett antal kommuner har varit skickliga när det gäller att använda det befintliga regelverket och har lyckats komma igång med omfattande bostadsproduktion. Det är till stor del genom att sprida den kunskapen som vi har fått igång bostadsproduktionen över i stort sett hela Sverige nu.

Jag är också glad över den kommunbonus som vi har infört. Bara de senaste dagarna har vi fått klart fördelningen av pengarna för i år. De svenska kommunerna fick nästan 2 miljarder extra. Det har varit en liten knuff i rätt riktning och inneburit att i stort sett alla stora och medelstora kommuner har en bostadsförsörjningsplan i dag. Det finns några mindre kommuner kvar som inte har en bostadsförsörjningsplan. Men när jag tillträdde för ett och ett halvt år sedan hade mindre än hälften av Sveriges kommuner en bostadsförsörjningsplan. I dag har nästan alla det. Kommunbonusen har varit starkt bidragande till det.

Det har också inneburit att kommunerna har tagit fram bostadsplaner och att både politiker och tjänstemän har engagerat sig och sett till att komma igång med projekt. Det innebär att vi också för 2018 har en omfattande produktion av planer och bygglov, så det finns hyggliga förutsättningar för att fortsätta upprätthålla en stor bostadsproduktion trots att det är på gränsen för vad svensk industri klarar av.

Man ska veta att det handlar om ca 75 000 påbörjade bostäder 2017. För bara ett par år sedan sa Boverket att Sverige inte klarar av att bygga mer än 40 000. Vi har redan visat att det var fel. Det går att bygga betydligt fler. Jag är säker på att vi kan komma ännu längre. Men det tar lite tid.

För att kunna bygga fler bostäder måste vi framför allt se till att få in fler människor i branschen och att bygga mer industriellt och mer effektivt, med högre produktivitet.

Anf. 113 MATS GREEN (M):

Fru talman! Peter Eriksson ägnar sig åt att kommentera och recensera i stället för att leverera. Jag kommer ihåg början av 2015, då Peter Erikssons företrädare Mehmet Kaplan var bostadsminister. Då stod Ola Johansson i den här talarstolen och konstaterade att vi fortfarande pratade om Alliansens bostadspolitik. Det gjorde vi av en enkel anledning. Det var den enda bostadspolitik som fanns att diskutera.

Jag kan väl känna lite smått att vi befinner oss i samma läge två år senare, med ett undantag – investeringsbidragen har kommit till.

Peter Eriksson säger att man stöder kommunerna. Det är inte riktigt kommunernas uppfattning. Ett samlat Sveriges Kommuner och Landsting – miljöpartister, socialdemokrater, vänsterpartister och alla övriga – säger klart och tydligt att de inte har de nödvändiga statliga verktygen för att kunna ta sitt bostadsförsörjningsansvar och att de fortfarande är alltför kringgärdade av regler och restriktioner.

Jag vet att man vägrar att göra något åt det. Jag och Ola Johansson kan köpa vilken förenkling som helst. Det räcker inte att bara klippa några månader på en planprocess som ibland spänner över sex till åtta år. Man måste klippa hela år på den. Det kan vi leverera och leva upp till. Peter Eriksson håller förmodligen inte ens med om det.

Tycker du att vi gemensamt skulle kunna komma överens om att klippa hela år på en planprocess? Nej, Miljöpartiet vägrar nämligen att diskutera alla regelförenklingar, förutom dem som inte spelar någon som helst roll.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Anf. 114 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det är lite gott att kunna improvisera. Jag kom inte in på området nya städer i mitt förra inlägg. Det är också ett av de 22 förslag som finns. Man kan reflektera över i vilken mån de nya städerna är ny politik eller om det är sådant som hade kunnat genomföras i alla fall.

Allting hänger egentligen på att man klarar av att göra de investeringar i infrastruktur som skulle behövas och går vidare med satsningar på höghastighetsbanor och annat. Regeringen har uppenbarligen fortfarande ingen plan för hur det ska göras.

En annan sak som man kan fundera över med de nya städerna är om de förväntas vara så pass attraktiva som människor tänker att de ska vara. Hur ska det kunna avspeglas i en hyressättning på olika sätt när vi har en hyressättningsmodell som hindrar byggföretag från att göra investeringar i hyresrätter?

År 2013 började bostadsbyggandet öka i landet. Då hade vi inte en röd-grön regering. Två alliansregeringar efter varandra hade arbetat konsekvent med de regelförenklingar som vi ser i dag och som vi drar stor nytta av.

Avslutningsvis är jag glad att Peter Eriksson nämnde byggbonusarna. Det är det mest flagranta exemplet på hur man kastar pengar efter sådana som egentligen inte har gjort sig riktigt förtjänta av det. Nu går jag ut på hal is och nämner min egen hemkommun, Kungsbacka. Så länge jag har varit kommunalpolitiskt aktiv i Kungsbacka kommun har vi haft ett bostadsbyggande på ca 500 bostäder om året.

En pågående planeringsaktivitet är att uppdatera översiktsplaner, att ha detaljplaner igång och planprogram på samråd. Alla de sakerna är daglig verksamhet i vår kommun. I år får vi 13 miljoner kronor mer för det. Förra året fick vi 15 miljoner mer för det, för att vi gör det vi ändå hade behövt göra eftersom vi har den tillväxten. Det är fullständigt bortkastade pengar.

Anf. 115 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket trams i diskussionen. Mats Green påstår att Miljöpartiet är emot alla förenklingar. Det är fullständigt trams. Vi har dragit igång ett omfattande arbete för regelförenklingar. Nu är det inte det arbetet som har varit avgörande för att få igång bostadsproduktionen i Sverige. Enligt Boverket, Konjunkturinstitutet och byggindustrin är det alldeles uppenbart att det är andra saker som är avgörande.

Det finns definitivt regler som fortfarande behöver förändras. De finns med i det 22-punktsprogram som jag har pratat om. Flera av de konkreta saker som Ola Johansson nämnde finns med, och det finns ett antal punkter där vi är överens. Till exempel vill jag lätta på strandskyddsreglerna i landsbygdskommuner. Regeringen har bett Naturvårdsverket att ta fram en utredning, och den har kommit. Vi håller på att bereda den och ser på om vi kan vidta ännu fler åtgärder.

Utredningen är en av många åtgärder som man hade kunnat göra tidigare, kanske under de åtta borgerliga åren. Jag förstår inte varför inte alla dessa regelförenklingar, som är svåra att få svar på vari de skulle bestå,

gjordes tidigare. Varför löste ni inte alla problemen med regelkrånglet tidigare? Varför måste vi göra det nu? Jag gör det gärna, men jag tycker att det är lite bekymmersamt att ni fortsätter att låtsas som att det är lösningen på alla problem. Det är det verkligen inte.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2017/18:87 om förbud mot uranbrytning i Sverige

Anf. 116 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Penilla Gunther har frågat mig om jag avser att verka för att ett förbud mot uranbrytning införs i Sverige.

Den 24 maj i år gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att utreda hur ett förbud mot utvinning av uran bör utformas. Naturvårdsverket redovisade uppdraget den 18 september i skrivelsen *Uranutvinning*.

Naturvårdsverket föreslår att uran tas bort som koncessionsmineral i minerallagen, vilket innebär att det inte kommer att gå att få undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession beträffande uran. Enligt Naturvårdsverkets förslag ska tillstånd att utvinna uranhaltigt material bara kunna ges om verksamhetsutövaren kan visa att det är tekniskt nödvändigt för att kunna utvinna andra mineraler. Regeringen ska då enligt förslaget, på samma sätt som i dag, pröva tillåtligheten av verksamheten och får endast tillåta den efter kommunfullmäktiges tillstyrkan.

Förslaget är på remiss till den 3 januari 2018. Regeringen kommer därefter att ta ställning till förslaget.

Anf. 117 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Till kutymen hör att man ska tacka statsrådet för svaret. Det är dock kort, och det innehåller inte särskilt mycket med anledning av det jag faktiskt skrev i brödtexten i interpellationen. Jag förvånar mig lite grann över att man inte fylligare kan hänvisa till vad som står i den beställda utredningen från Naturvårdsverket. Statsrådet har beställt utredningen just med anledning av att man så uppenbart vill förbjuda uranbrytning i Sverige.

Det är intressant att konstatera att Naturvårdsverket självt i sin utredning skriver: "Naturvårdsverket bedömer att ett absolut förbud" mot uranutvinning "innebär en risk för att utvinning av andra mineral än uran försvåras och att det därför behövs en möjlighet till undantag."

Jag läser vidare ur utredningen: "Naturvårdsverket har samtidigt analyserat konsekvenserna av ett eventuellt förbud mot prospektering efter uran och funnit att det saknas miljöskäl för ett sådant förbud."

Det här är intressant. Med tanke på vad jag nämner i min interpellation handlar det inte i första hand om att vi ska använda uran för kärnteknik, utan det handlar till stor del – i alla fall för mig som kristdemokrat – om att vi tar ansvar i vårt eget land för vår egen konsumtion. Jag är kristdemokrat och statsrådet är miljöpartist, och jag kan tycka att vi skulle ha något gemensamt när vi diskuterar det viktiga begrepp som finns i hela samhället i dag, nämligen den cirkulära ekonomin.

Om vi utvinner metaller i Sverige som vi använder på olika sätt i våra mobiler, elbilar eller elcyklar, som jag förstår att regeringen och särskilt Miljöpartiet har vurmat extra mycket för genom att utfärda olika subventioner, innebär det också att dessa produkter och konsumtionsmönster består av metaller som måste återvinnas på något sätt. De måste först utvinnas och sedan återvinnas – hela produktionsprocessen.

Då kommer vi till nästa fråga. När statsrådets egenbeställda utredning från Naturvårdsverket kommer i september är frågan vad som händer i oktober. Jo, då kommer utredningen till kollegan i regeringen, Mikael Damberg, beställd från Tillväxtanalys, vilket gör saken ännu mer intressant. Utredningen har fått titeln *Innovationskritiska metaller och mineral från brytning till produkt – hur kan staten stödja utvecklingen?* Där beskrivs tydligt behovet av innovationskritiska metaller och mineraler för att skapa en hel produktionskedja och en diskussion om hur den kan utvecklas i Sverige.

Då kvarstår mina frågor till statsrådet: Är det allt statsrådet har att säga i sitt svar på min interpellation? Finns det mer att säga med tanke på inte minst kollegans utredning från Tillväxtanalys?

Anf. 118 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Här snurrar Penilla Gunther till det riktigt ordentligt på flera punkter.

Naturvårdsverket har på beställning från regeringen utrett hur ett förbud mot brytning av uran kan utformas. I en utredning tar man ställning till olika möjliga regleringar. Naturvårdsverket resonerar om huruvida det skulle vara adekvat med ett förslag mot prospektering av uran, och verket kommer fram till att det inte är adekvat. Därför föreslår verket heller inte något sådant förbud.

I det förslag som nu är ute på remiss finns inte något förslag mot prospektering av uran. Verket föreslår i stället att förbudet ska utformas på ett annorlunda sätt. Det är inget konstigt med det. Man föreslår att ”uran tas bort som koncessionsmineral ur minerallagen”. Det innebär att det inte kommer att gå att få ”undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession beträffande uran”. Det förslag som är ute på remiss innehåller inte ett förbud mot prospektering. Precis som Gunther sa fann verket att det inte skulle ge någon miljövinst, och därför föreslås det inte.

Den andra delen som blir väldigt snurrig är diskussionen om cirkulär ekonomi. Jag tror att det finns bred konsensus i samhället om ett behov av bättre cirkularitet, inte minst vad gäller mineraler. Men det har ingen som helst koppling till var mineralerna bryts.

Från regeringens sida har vi bland annat tagit initiativ till en utredning för att se om det finns mineraler som tidigare blivit så att säga lagda åt sidan och nu finns i gruvavfall och om de i så fall har ett marknadsvärde, bland annat med tanke på det som förs fram här om ett ökat behov av en del metaller kopplat till batteritillverkning och elektronik. Det är särskilt väsentligt vad gäller de rara metallerna eftersom de ofta, precis som uran, är förknippade med väldigt stora miljöeffekter vid brytning.

Men varför är frågan över huvud taget aktuell? Jo, den är kopplad till det jag sa om stora lokala miljöeffekter vid brytning av uran som ger stor oro i flera bygder i Sverige. I Närke, Jämtland och Skaraborg finns det bygder som hukar under hotet av uranbrytning. Det hämmar investeringar

och utveckling i de bygderna, något som de aktuella kommunerna under flera år mycket tydligt har gett uttryck för. Om vi gör det tydligt att det inte kommer att bli aktuellt med brytning av uran där kommer dessa bygder att få framtidshopp igen. Man kommer att våga investera igen när en död hand inte längre ligger över bygder. Den möjligheten mottas väldigt positivt i de aktuella trakterna.

Anf. 119 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Jag blir inte klokare av statsrådets resonemang här. Om hon kallar mig snurrig kan jag återgälda denna benämning genom att konstatera att i Sverige används årligen ca 1 500 ton naturligt uran. Om det inte bryts i Sverige bryts det uppenbarligen någon annanstans.

Jag tror inte att statsrådet kan vara helt omedveten om den diskussion som har förekommit i medierna, inte minst de senaste veckorna, med anledning av Amnesty Internationals olika rapporter om just detta med metaller som används inte minst i elbilar och mobiltelefoner. Man säger att det är svårt att följa kedjan av leverantörer. Det anges som skäl av många av de stora internationella företagen.

Ministern drämmer dessutom till med att de kommuner som eventuellt skulle kunna utsättas för uranbrytning om det vore tillåtet i Sverige skulle känna sig lättade om detta skulle stramas åt ytterligare. Då säger jag så här: Är det bättre att vi importerar uran från mycket tveksamma länder med icke-fungerande demokratiska system, länder som inte har några arbetsmiljövillkor som någon har ansvar för över huvud taget utan utsätter människor för vådliga hälsorisker, än att vi tillåter uranbrytning, använder lagstiftningen på ett sådant sätt att uranbrytning används till det som den ska användas till – när man dessutom har anledning att ta till vara andra metaller när man bryter uran – och skapar arbetstillfällen i Sverige?

Om vi nu ska värna både personlig arbetsmiljö och miljö i stort och kunna använda den cirkulära tanken från brytning och produktion till återvinning och – som jag är så pass vänlig att jag nämner i min interpellation – om vi nu är så uppmuntrande till att Northvolt etablerar en batterifabrik i Sverige kan vi inte samtidigt vara så naiva att vi tror att litiumjonbatterier ska komma fram alldeles av sig själva, att de från luften ska falla ned i fabriken och sedan bara finnas där. Någonstans måste dessa metaller brytas.

Jag frågar återigen: Är det bättre att vi importerar, oavsett om det gäller uran eller andra metaller som vi på något sätt använder för vår konsumtion, än att vi tillåter och uppmuntrar företag att satsa kapital i Sverige så att vi skapar arbetstillfällen i många bygder där det dessutom inte finns så gott om arbetstillfällen i dag?

Anf. 120 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! En sak tror jag är helt tydlig och väl känd om Miljöpartiets politik, och det är att vi verkar intensivt för att uran ska sluta användas över huvud taget genom att kärnkraften läggs ned. Detta är kopplat till att det inte finns någon miljömässigt säker hantering av uran, vare sig när det gäller brytning eller senare. Därför är det med stor glädje som vi ser att avvecklingen av kärnkraft i Sverige har påbörjats.

Mer aktuellt och framåtblickande är att titta på behovet av sällsynta jordartsmetaller i samband med batteritillverkning och elektronik. Om Penilla Gunther hade läst de delar av Naturvårdsverkets förslag där det framgår vad man faktiskt föreslår hade hon kunnat notera att Naturvårdsverket har lagt stor vikt vid att lägga fram ett förslag som inte hindrar brytning av andra mineraler än uran.

Sällsynta jordartsmetaller och andra ämnen är ibland bundna i mineraler som är rika på uran, och det kan vara svårt att utvinna dessa utan att också utvinna uran. Detta framgår också klart och tydligt av den rapport som Naturvårdsverket har tagit fram. Sådana verksamheter ska enligt verkets förslag kunna få tillstånd efter regeringens godkännande – precis som i dag. Verksamheten har då också möjlighet att ekonomiskt tillgodogöra sig uran som uppkommer i verksamheten förutsatt att detta är tillåtet enligt miljötillståndet.

Därmed återkommer vi till den tredje felaktigheten. Interpellanten skriver felaktigt att detta inte skulle vara möjligt. Jag vet inte vad det baseras på, men av Naturvårdsverkets förslag framgår det att man ska kunna tillgodogöra sig uran som uppkommer på detta sätt.

Regeringen har ett aktivt arbete för en hållbar gruvnäring i Sverige som ska kunna vara livaktig framöver och fungera som bas för nuvarande och kommande industrier, bland annat genom det initiativ som min kollega näringsminister Damberg har tagit.

Jag har också personligen träffat bland andra Northvolts vd för att diskutera om företaget har alla förutsättningar för att få igång sin verksamhet och hur man ska kunna tillgodogöra sig de mineraler som behövs. Northvolt gav mycket betryggande svar på de frågorna: Man kommer att kunna säkra tillgången, och man lägger ribban högt för hållbar hantering i alla led.

Precis som framhålls här är svenska företag duktiga på transparens, och vi har god miljötillsyn i Sverige.

Ett förbud mot uran för det goda med sig att de bygder där det råder stor osäkerhet – där man ser att investeringsviljan påverkas av ett ständigt, latent hot om uranbrytning som skulle påverka livskvaliteten och miljön i dessa bygder – kan få den döda handen lyft från sig och få möjlighet att blicka framåt på ett mycket bättre sätt än de kan så länge det här hotet kvarstår.

Anf. 121 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Det här är jätteintressant. Å ena sidan vill statsrådet inte förbjuda uranutvinning. Å andra sidan vill hon det, för det skulle lyfta en död hand från bygder som i dag är osäkra på hur gruvorna och miljöansvaret skulle kunna fungera där.

För det första var inte statsrådet med i förhandlingarna kring energiöverenskommelsen; det var jag. Jag ogillar starkt det faktum att statsrådet använder detta i olika sammanhang – att hänvisa till energiöverenskommelsen och att en diskussion om uppdraget till Naturvårdsverket skulle vara något slags ytterligare uttryck för den överenskommelsen. Det har ju inte med saken att göra över huvud taget. Det är intressant att man kan läsa i direktiven till utredningen vad man har utgått från.

Sverige är ett av få länder i världen som skulle kunna ha möjlighet att hantera hela kretsloppet avseende uran, från utvinning till slutförvar. Jag har också haft kontakt med Northvolt. Jag har också varit på studiebesök vid Boliden, som också ligger i Skellefteå och har transporter från hela världen till Skelleftehamn, just för utvinning av metaller. Att kunna använda detta kretslopp för Sverige, att kunna skapa arbetstillfällen, att få möjlighet till ...

Anf. 122 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Regeringen har tagit ett initiativ genom att lämna ett uppdrag till Naturvårdsverket att utforma ett förbud mot utvinning av uran i Sverige.

Bakgrunden till detta är att uran har en väldigt tydlig lokal miljöpåverkan, och de stora men diffusa fyndigheter som finns i Sverige har legat som ett latent hot – så har man uppfattat det ute i bygderna – i flera delar av Sverige och skapat stor oro. Man vittnar från kommuner och berört näringsliv om att detta har hämmat investeringsviljan och utvecklingskraften i dessa områden.

Jag tror att det är bra att göra det tydligt att det inte kommer att bli aktuellt med brytning av uran i Sverige. När vi bad verket att utforma ett sådant förbud var det också väldigt tydligt i instruktionen – och det har också varit tydligt i det förslag som har kommit – att detta inte ska påverka brytningen av andra mineraler. Därför lägger man fram ett förslag som möjliggör ett undantag; detta är inte speciellt svårt eller komplicerat.

Det är viktigt att vi tillsammans verkar för att de mineraler som behövs för att näringslivet och inte minst den näringslivsförknippade omställningen till ett 100 procent förnybart energisystem ska få möjlighet att utvecklas. Där har regeringen ett mycket aktivt arbete och ett nära samarbete med aktuella företag. Inget av de företag som vi har haft kontakt med när det gäller de delarna har efterfrågat brytning av uran.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2017/18:103 om effekter av elcykelpremien

Anf. 123 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat statsrådet Isabella Lövin om vilka utsläppseffekter elcykelpremien bedöms ha. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Samma interpellation har redan ställts vid två tidigare tillfällen av ledamöter från samma parti som Maria Malmer Stenergard. Jag har redan besvarat interpellationen.

Anf. 124 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag brukar börja interpellationsdebatter med att tacka ministern för svaret. Det kan jag inte göra i detta fall eftersom jag faktiskt inte har fått något svar.

Frågan jag har ställt i denna interpellation är alltså: Vilka utsläppseffekter bedöms elcykelpremien ha? Bakgrunden till frågan är regeringens mycket omfattande satsning om 350 miljoner kronor på en elcykelpremie och det faktum att miljöministerns kollega, klimatminister Isabella Lövin, själv har sagt att hon skulle låta Naturvårdsverket räkna på klimatnyttan. Jag tycker alltså att det är en synnerligen relevant fråga. Har de beräkningar som utlovats nu gjorts?

Miljöministern säger inte vilka interpellationer hon eventuellt hänvisar till. Min kollega Johan Hultberg har ställt en interpellation, som besvarades för över två månader sedan. Då fanns inga beräkningar, men jag hade hoppats att det kanske skulle finnas några nu.

I en annan interpellationsdebatt med Tobias Billström sa ministern: Hur mycket regeringens investeringar minskar utsläppen har vi ännu inga exakta siffror på. Eftersom miljöministern i dag inte tycks ha något ytterligare att anföra jämfört med dessa interpellationssvar förutsätter jag alltså att svaret är: Regeringen vet inte vilka utsläppseffekter elcykelpremien bedöms ha.

Då blir jag naturligtvis bekymrad. Innan man genomför en så omfattande satsning som en tredjedels miljard av skattebetalarnas pengar måste man försöka förvissa sig om att man verkligen uppnår något med satsningen. Har regeringen gjort sådana beräkningar? Vet vi till exempel hur stor överflyttning från biltrafik till elcykel vi kan förvänta oss? Kort och gott: Har regeringen beräknat klimatnyttan av denna tredjedels miljard?

Jag tolkar ministerns icke-svar här i dag som att detta ännu inte har gjorts. Är det korrekt uppfattat? Om det är korrekt uppfattat, när kan vi förvänta oss att få dessa beräkningar, som Isabella Lövin har utlovat?

Slutligen måste jag säga att jag är förvånad över att ministern inte har bemödat sig om att besvara min fråga. För klimatets skull bör vi alla engagera oss i klimatsatsningars effektivitet. Jag anser också, slutligen, att riksdagen och riksdagens granskningsmakt ska behandlas med större respekt än vad ministern visar prov på här i dag.

Anf. 125 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Frågorna om kostnadseffektivitet har debatterats här i kammaren flera gånger på sistone, och jag kommer att upprepa samma svar som jag har gett vid tidigare tillfällen.

Miljöpolitik är som mest effektiv när den klarar av att nå flera nyttor samtidigt med samma åtgärd. Historiskt och i andra länder har vi sett tydliga effekter av ett alltför snävt fokus på bara klimat vid utformning av åtgärder. Detta har fått förödande konsekvenser för stadsmiljön i många städer i världen.

Det tydligaste exemplet på detta är när dieselbilen sågs som en frälsare i klimatsamtal. Eftersom den har något högre effektivitet är det väldigt många länder som kraftfullt har subventionerat dieselbilen, vilket är väl dokumenterat av bland annat OECD. Detta ledde sedan till en dieselboom, som i sin tur lett till ökade halter av hälsoskadliga utsläpp i många städer i världen, även i svenska städer.

Detta är ett exempel på vad som händer om man har ett för snävt fokus när man tittar på miljöstyrande åtgärder. Det är viktigt att vi när vi utformar klimatpolitik också har miljöpolitiken med oss, till exempel att vi arbetar

tillsammans med luftvårds- och klimatpolitik och hittar åtgärder. Bra åtgärder är i mina ögon sådana som får positiva resultat på båda områdena.

Våra myndigheter samarbetar, och ett viktigt sätt att få den typen av förslag är att de samarbetar om både miljö- och klimatpolitiken. I detta samverkansarbete har det kommit en tydlig bild från ansvariga myndigheter till regeringen: Med nuvarande styrmedel, beslutade av riksdag och regering, kommer vi inte att nå vare sig klimatmålet eller miljökvalitetsmålen. Det behövs mer styrmedel, inte minst ekonomiska sådana.

Man pekar också på just trafiken som en viktig del att åtgärda. Det är väl belagt att små elfordon som elcyklar och elmopeder är ett effektivt sätt att få en överflyttning från biltrafik.

Det är också väl belagt att den typen av överflyttning förutom miljövinster också leder till hälsovinster, som också måste tas i beaktande när man tittar på om ett styrmedel är effektivt och positivt för samhället eller inte.

Elcykelpremien har ännu inte formellt trätt i kraft. Det gör den först vid årsskiftet, även om det är möjligt att spara kvittot om man köper en elcykel redan i dag. Att redovisa någon form av resultat i dag är uppenbart inte möjligt, för det som skulle behöva samlas in för den typen av uppföljning finns helt enkelt inte ännu.

Anf. 126 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Klimathotet är verkligen akut. Det råder det inga tvivel om. För bara någon vecka sedan kom det nya forskningsrön som visade att utsläppen ökar igen efter att ha stått stilla ett litet tag. Det betonar ännu mer hur angeläget det är att vi agerar för att stoppa denna utveckling.

Vi har inte tid eller råd med omvägar när vi ska nå våra klimatmål. Det innebär att vi måste kunna ställa krav på de åtgärder som vi vidtar och att de är effektiva och gör verklig klimatnytta. Vi måste helt enkelt klimatmaxa våra satsningar.

I sin budgetproposition föreslår regeringen alltså en elcykelpremie till en kostnad av 350 miljoner kronor. 350 miljoner kronor – en tredjedels miljard! Det är ingen liten summa.

Då kan man fråga sig: Går det trögt med försäljningen av elcyklar? Nej, tvärtom ökade den med 50 procent från 2015 till 2016 av egen kraft, helt utan subventioner. Mycket talar alltså för att branschen klarar sig väl utan subventioner. Tyvärr är det mycket som talar för att vi har en regering som subventionerar julklappar på en redan fungerande marknad.

Det behövs mer styrmedel, säger ministern, men det behövs framför allt rätt styrmedel. Då måste vi ha en uppfattning om vilka effekter vi får av de styrmedel vi vill använda. Ministern menar att det är väl belagt att elcyklar flyttar över trafik från bil och att en premie därför kan spela en roll. Men var är detta väl belagt? Det skulle jag jättegärna vilja veta.

Det finns ju de som är av annan uppfattning. Konjunkturinstitutet har ju utvärderat satsningen i budgeten, och deras slutsats är tydlig: Elcykelpremien är ”svårmotiverad”. De skriver att det finns ”föga indikationer på att marknaden inte fungerar tillfredsställande även utan statlig inblandning”.

Varför, undrar jag, när klimathotet är akut, öser man pengar över något som man inte vet gör nytta? Jag är på riktigt förbryllad över den här satsningen. Kampen för ett bättre klimat vinnas ju inte genom antalet satsade kronor; kampen för ett bättre klimat vinnas genom rätt satsade kronor, och om vi inte tar fram underlag, hur vet vi då att vi satsar rätt?

Fru talman! Väldigt snart är det dags för budgetdebatt i den här kammaren. Därför frågar jag: Kommer riksdagens ledamöter inför det beslutet att ha tillgång till ett bättre underlag gällande denna 350-miljonerssatsning?

Anf. 127 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Jag vill upprepa det jag sa. Jag sa nyss att det är välbelagt i trafikforskningen att elcykeln har en särskild potential att åstadkomma överflyttning från bil till cykel. Det var detta jag sa, ingenting annat.

Det finns också, och detta är också väldigt tydligt, stora folkhälsovinster i den överflyttningen, utöver miljövinster. Det finns 1 100 bilister bara här i Stockholm som uppskattas ha mindre än 30 minuters cykelväg till jobbet. Om man i en teoretisk uträkning skulle få över alla dem till att cykla dagligen skulle det vara en hälsoekonomisk vinst på 2,5 miljarder kronor. Detta är bara ett exempel som synliggör den stora vinst som finns i att styra över till just ökat cyklande.

Hälsovinsten av elcykel är också enligt studier densamma som för cyklister, eftersom elcyklister tenderar att cykla längre sträckor och också använda cykeln fler dagar. Därmed har vi hanterat den invändningen, som ibland kommer upp.

Det stämmer att försäljningen av elcyklar har ökat. Det ser vi från regeringens sida självklart som positivt. Dock är utvecklingen i Sverige inte alls lika stor som i en del andra länder i vår närhet med motsvarande ekonomi, nämligen Holland och Tyskland, där utvecklingen går ännu snabbare. Potentialen för detta har inte varit fullt utnyttjad i Sverige.

Vi ser att det finns ett momentum för elcyklar i samhället som vi vill passa på att stärka så att vi verkligen får den omställning av transporter som behövs för klimatet och för att minska luftföroreningen.

Det är glädjande att höra Maria Malmer Stenergård säga att det är bråttom med klimatfrågorna. Men det är också bråttom att hantera luftföroreningarna i svenska städer. Det är inte acceptabelt att barn får astma av att gå på gator i svenska städer. Den frågan måste vi också hantera med full kraft. Jag saknar förslag i de delarna från Moderaterna.

Vad gäller Konjunkturinstitutets kritik är det värt att notera att den mer eller mindre ordagrant var densamma inför förra regeringens beslut att införa en supermiljöbilspremie. Vid den tiden konstaterade samma institut att försäljningen av elbilar var på väg upp, vilket institutet menade var av egen kraft, och man hävdade att införandet av supermiljöbilspremien var tveksamt. Ändå valde den moderatledda regeringen att lägga fram en supermiljöbilspremie. Troligtvis hade man andra argument än de som kom från den nationalekonomiska sidan den gången. Detta är alltså inte unikt utan snarare en regel när vi inför ekonomiska styrmedel i Sverige.

Den här riksdagen har enats om ett tydligt klimatpolitiskt mål för transportsektorn i Sverige. Våra myndigheter har analyserat det och konstaterat att för att nå det behöver vi fler styrmedel och en ökad press på verklig

omställning. Regeringen föreslår en rad sådana styrmedel. Inte ens de kommer att ta oss hela vägen, men de börjar resan.

Från oppositionens sida är det tyst. Man verkar tro att man kan nöja sig med att ha mål, och sedan ska omställningen ske automatiskt. Den bilden delar jag inte.

Anf. 128 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Underlaget för det beslut som regeringen har fattat är alltså sammanfattningsvis att det är välbelagt att det finns potential. Jag tycker att det är väldigt klen för en 350-miljonerssatsning som gäller skattebetalarnas pengar.

Ja, vi har enats om mycket ambitiösa klimatmål här i Sverige, och de behövs. Det är jag glad för. Det kommer inte att vara enkelt att nå dem, men om vi ska hinna nå dem måste vi satsa rätt. Vi måste klimatmaxa.

Om man saknar bra idéer för hur man ska nå klimatmålen hjälps klimatet inte av att man satsar ännu mer på ineffektiva åtgärder. Det är inte antalet kronor som avgör resultatet utan hur man använder kronorna.

Vi satsar i vår budget där pengarna gör mest klimatnytta. Vi satsar dubbelt så mycket som regeringen på miljöforskning. Vi satsar på en särskild CCS-strategi för att ta hand om utsläppen från den tunga industrin. Vi satsar en halv miljard mer på internationella klimatinvesteringar, för vi vet att varje krona gör nytta där. Miljöpolitiken måste nämligen, precis som alla andra politikområden, underkasta sig krav på effektivitet. Om vi ska vara ett grönt föregångsland måste vi kräva sunda offentliga finanser. En hållbar ekologi kräver en hållbar ekonomi.

Snart antas Sveriges budget i den här kammaren. Min förhoppning är då att vi ska slippa kasta ut en tredjedels miljard på något som saknar verklig klimatnytta. Jag hoppas därför att regeringen återkommer väldigt snart med beräkningar av klimatnyttan hos en så stor investering.

Anf. 129 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Den klassiska och konservativa miljöpolitiken har ett tydligt standardrecept. Det är mycket pengar till forskning, och sedan ska man göra saker. Först ska man alltid undersöka lite till. Sedan är den andra delen någon annanstans. Den är inte här och inte nu, utan den är sedan och någon annanstans.

Det är ett helt annat synsätt än vad vi har från regeringens sida. Vi bedriver en klimatpolitik här och nu. Vi gör satsningar som gör det möjligt för Sverige att ta sitt klimatansvar med insatser på hemmaplan samtidigt som vi har ett väldigt aktivt – Sverige är mycket mer aktivt än vad Sverige någonsin varit tidigare – arbete på den internationella arenan. Vi satsar självklart också på klimat- och miljöforskning. Den är otroligt viktig. Men den får inte användas som en ursäkt för att inte agera här och nu.

Redan inför att riksdagen skulle anta klimatmålet för transportsektorn hyste jag oro för att riksdagen skulle nöja sig med målet och för att det skulle bli tyst från oppositionen vad gäller svaren på hur vi ska nå det och vilka styrmedel som behövs. Miljömålsberedningen, som lade fram målet, var enig och väldigt tydlig med att det behövs nya styrmedel och att transportsystemet är ett komplext system. Det finns inte en enskild åtgärd som skapar en omställning, utan man behöver verka i många delar. Därför läg-

ger regeringen fram ett helt paket av åtgärder. Vi börjar resan mot en omställning till fossilfria transporter och skapar samtidigt städer och bebyggd miljö som det är gott att leva i och där barn kan andas frisk luft.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

§ 19 Svar på interpellation 2017/18:106 om bristande efterlevnad av svaveldirektivet

Anf. 130 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat statsrådet Eneroth vilka slutsatser statsrådet drar av det faktum att det skapats en osund konkurrens inom sjöfarten på grund av den bristande efterlevnaden av svaveldirektivets krav, om regeringen kommer att presentera ett förslag till ett fungerande sanktionssystem för överträdelser av svaveldirektivets regler och i så fall när. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill inleda med att säga att effektiva sanktionssystem är viktigt i alla delar av vår miljölagstiftning. Regeringen arbetar kontinuerligt och aktivt för ökad regelefterlevnad och effektiva system för att förhindra överträdelser av regelverk.

Som jag tidigare har svarat Johan Hultberg håller jag med honom om att det finns praktiska problem med dagens sanktionssystem, bland annat av utredningsteknisk karaktär, på grund av sjöfartens beskaffenhet. Då fartygen sällan befinner sig på svenskt vatten under en längre period saknar polis och åklagare en praktisk möjlighet att utreda eventuella brott.

Regeringskansliet kommer att remittera en promemoria med förslag till ett nytt sanktionssystem inom kort.

Anf. 131 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Den 1 januari 2015 infördes skärpta regler när det gäller fartygens bränslen. Den tillåtna svavelgränsen sänktes radikalt, från 1 procent till 0,1 procent. Sverige och ett antal andra länder gick återigen före på miljöområdet. Många av de farhågor som då fanns har tack och lov inte besannats. Nu, två år senare, visar en analys från Trafikanalys att avsedda positiva effekter när det gäller luftkvaliteten har uppnåtts.

Problemet är dock att konkurrensen har snedvridits. Vi ser att en alldeles för hög andel fartyg faktiskt bryter mot reglerna. Alldeles nyligen presenterades resultat från ett europeiskt projekt, Compmon, som Chalmers tekniska högskola har deltagit i. Resultatet av det arbetet visar att det finns tydliga skillnader i efterlevnad beroende på vem det är som äger fartygen. Vissa rederier har helt enkelt satt i system att fuska. Man kan också urskilja andra mönster. Fartyg som anlöper hamn mer sällan, såsom kryssningsfartyg eller liknande, bryter mer ofta mot reglerna. Vi kan se att fartyg inte sällan överträder reglerna på väg ut ur SECA-området, när de helt enkelt tror att de är på väg att komma undan statens kontroll.

Fru talman! Det är ganska uppenbart att vi har ett system med en bristande efterlevnad och att den bristande efterlevnaden resulterar i två problem.

Det ena är ett miljöproblem. Detta leder till högre utsläpp än vad som är tillåtet. I debatten alldeles nyligen lyfte miljöministern fram behovet av en bättre luftkvalitet. Detta är en sådan fråga. Regeringen har möjlighet att skapa en bättre luftkvalitet genom att införa ett effektivt sanktionssystem som leder till efterlevnad av de regler som vi har enats om.

Det andra problemet med en bristande efterlevnad är det som jag redan har nämnt, nämligen att konkurrensen snedvrids och att det faktiskt lönar sig att fuska.

Dessa regler infördes inte i går. De trädde, som sagt, i kraft den 1 januari 2015. Ända sedan dess har det pågått ett arbete på Regeringskansliet. Jag har haft flera debatter med miljöministern där svaret alltid har varit detsamma: Inom kort kommer det ett förslag. Att här i dag fråga ministern hur lång tid kort tid är, fru talman, är väl ungefär som att ställa frågan: Hur långt är ett snöre?

Nu har det snart gått tre år. Jag tycker inte att det är en kort tid. Det är en ganska lång tid för företag som tvingas konkurrera med osjysta villkor och som tvingas ta en högre kostnad än vissa av konkurrenterna, som bryter mot regelverket.

Jag måste fråga ministern: Kan vi få ett lite mer specificerat svar? Hur lång tid är kort tid för regeringen? Varför har ministern inte behagat svara på min inledande fråga om vilka slutsatser ministern drar av det faktum att den bristande efterlevnaden snedvrider konkurrensen? Jag tycker att det är en smula nonchalant. Regeringen verkar inte ta den problematiken på något större allvar.

Anf. 132 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att faktiskt upprepa det som anfördes. Svaveldirektivet har gett väldigt goda effekter. Dessa effekter går att mäta i svenska kuststäder. Det är uppenbart mätbara effekter. Luften är mindre hälsoskadlig. De farhågor som uttryckts från branschen har tack och lov inte besannats – jag tycker att det är bra av ledamoten att erkänna det.

Men även något annat som anfördes är sant. De allra flesta följer direktivet och sköter sig. Men det finns – det kan man se om man läser det som kommer från Chalmers – tydliga skillnader i efterlevnaden beroende på vem som äger fartygen. Forskarna uttrycker att det finns systematik i detta. Det verkar som att vissa rederier har satt i system att fuska.

För dem som är lite mindre insatta är det värt att säga några ord om varför denna fråga är svår. Bränslehantering ombord på fartyg är ett komplext system. Detta har betydelse för tillsynen och möjligheten att samla in bevisning om vilken olja ett fartyg använder för framdrift. Ofta har man flera kvaliteter av olja ombord, och dessa oljor har olika svavelhalt. Detta är bakgrunden till att inga av de anmälda överträdelseerna ännu har lett till åtal. Det finns uppgifter till Transportstyrelsen om en förundersökning. Detta duger självklart inte. Det blir då inte full effekt när det gäller miljön, och precis som sas blir det en orättfärdig konkurrenssituation.

Därför kommer regeringen att föreslå möjligheten att införa miljö-sanktionsavgifter vid överträdelse av svavelförordningen. Miljösanktioner är en administrativ sanktionsavgift som regleras i miljöbalken och som tas

ut av den fysiska eller juridiska person som överträtt någon av de regler som anges i förordningen.

En fördel, och här kommer poängen, är att ansvaret är strikt. Avgiften ska tas ut även om uppsåt eller oaktsamhet inte föreligger. Det finns självklart möjlighet att besluta om att avgift inte ska tas ut om det är uppenbart oskäligt. Detta är fördelarna med en avgift, och en avgift skulle kunna dömas ut mycket oftare än de sanktioner som finns i dag.

Förslaget kommer att skickas ut på remiss inom ett par veckor.

Anf. 133 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Det är lätt att vilja nämna en slogan som ett visst spelbolag brukar använda i sin marknadsföring av en viss lott: Plötsligt händer det! Det är verkligen glädjande att regeringen äntligen ger ett klart och tydligt besked om att man kommer att gå från ord till handling och införa ett, låt oss i alla fall hoppas, effektivt sanktionssystem.

Jag välkomnar verkligen detta, men jag beklagar samtidigt att regeringen har låtit den här osunda konkurrensen fortgå så länge. Det är ju ganska stora kostnadsskillnader som olika bränslen medför. Forskarna från Chalmers tog som exempel att ett fartyg kan spara runt 1 miljon kronor på att använda det högsavliga bränslet under en enda resa mellan England och Sankt Petersburg tur och retur.

Det handlar alltså om stora belopp, och därför är det väldigt viktigt att vi får sanktionssystemet på plats. Jag ser alltså med tillförsikt fram emot att få ta del av remissen inom ett par veckor. Det blir väl lagom till jul som jag kan få gotta mig åt den läsningen.

Jag kan bara något förundras över att andra länder inte har haft samma problem med att få ett sådant här system på plats. Det räcker med att gå till vårt grannland Norge, som redan har infört ett system med avgifter och redan har utdömt ett antal böter på mellan 100 000 och 500 000 norska kronor. Jag är övertygad om att det bidrar till en bättre efterlevnad och således också en bättre konkurrens.

Fru talman! Jag kan konstatera att ett förslag är på ingång. Jag välkomnar verkligen det men beklagar som sagt att det har dröjt så länge.

Jag kan använda min återstående tid till att lyfta upp behovet av att regeringen också fortsätter att driva på när det gäller gemensamma internationella regler inom IMO. De förhandlingarna, framför allt när det gäller klimatutsläppen från sjöfarten, går ganska trögt. Det finns alltså all anledning för ministern och ministrarnas kollegor att engagera sig hårdare i den frågan.

I grunden vill ju jag och Moderaterna se mer av internationella överenskommelser. Det handlar inte om att vi säger att någon annan ska göra jobbet, utan det handlar just om att etablera sjysta konkurrensvillkor och regler som levererar så stor miljö- och klimatnytta som möjligt. Då är det bättre att få på plats globala regler.

Nu har vi också på EU-nivå kommit överens om att EU ska gå före om förhandlingarna inom FN:s sjöfartsorgan IMO inte går framåt i tillräcklig takt. Jag vill verkligen inskräpa behovet av att regeringen på allvar engagerar sig i den frågan för att förhandlingarna ska gå framåt, för tyvärr har det kommit en del signaler från svensk sjöfart om att regeringen inte har varit tillräckligt aktiv och lagt konkreta förslag, vilket faktiskt behövs om

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

dessa förhandlingar ska gå framåt. Det är en skarp uppmaning till regeringen att höja engagemanget i den viktiga frågan.

Anf. 134 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Det är väl värt att säga några ord om varför någonting som för allmänheten framstår som enkelt tyvärr inte alls är enkelt.

Problemet har varit att det har varit svårt att bevisa uppsåt eller att styrka brott. Dagens reglering ställer alltså väldigt höga krav i dessa delar.

Det var inte möjligt att bara lägga på sanktionsavgifter ovanpå nuvarande bestämmelser. Då hade det uppkommit en rättsosäker och olaglig situation av dubbla sanktioner, och det behövde hanteras.

Det var också en rad andra komplicerade juridiska frågor som behövde hanteras: om förbuden i svavelförordningen var lämpliga för systemet för miljöstraff och framför allt att säkerställa rättssäkerhet i samband med den här sanktionsväxlingen.

Vi uppfattar att vi har hanterat och löst alla de frågorna så att det ska vara moget att gå fram inom kort.

Det är bra att stå här och diskutera utsläppen från sjöfarten. Även om sjöfarten på många sätt är ett effektivt transportslag och vi från regeringens sida vill stärka den måste vi också erkänna att den är behäftad med utsläpp både när det gäller klimat och sådant som är hälsopåverkande.

Vi har en väldigt ambitiös sjöfart inom Sverige, och det är fantastiskt positivt. Det sker jättemycket, bland annat en väldigt intressant teknikutveckling. Jag är särskilt intresserad, måste jag säga, av det som sker i form av elektrifiering. Det är verkligen ett tekniksprång.

Ofta efterfrågas det här i kammaren internationella regler. Vi har också konsensus i Sverige, både mellan politiska partier och inom branschen, att internationella regleringar är att föredra både vad gäller klimatarbete och vad gäller luftföreningar.

I den senare delen är utvecklingen tyvärr väldigt trög, och då är det viktigt att vi regionalt och i den mån det kan behövas också nationellt hittar vägar framåt så att vi ändå har ett utvecklingsarbete. Där tror jag att vi egentligen också i grunden är överens, men det ska ske med hänsyn till frågor om till exempel konkurrens. Sjöfarten är ju extremt internationellt beroende.

Att svaveldirektivet gick att genomföra och att branschen i dag tydligt erkänner att de farhågor de hade innan faktiskt inte besannades hoppas jag ska kunna ge lärdomar för ett fortsatt arbete. Men självklart ska vi inte ropa hem den här segern förrän vi har genomfört reformen fullt ut, och det är när vi också har ett fungerande sanktionssystem på plats. Vi kommer inte att beteckna frågan som färdig förrän det är så.

Anf. 135 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! En sak tycker jag att vi kanske ska vara ärliga med här. Att införandet av de nya, skärpta reglerna gick lättare än vad vi trodde och befarade berodde på att införandet sammanföll med ett kraftigt prisfall på olja, vilket helt enkelt ledde till att priset på fartygsbränsle blev mycket lägre. Det är naturligtvis en av förklaringarna till att merkostnaden inte blev så hög och till att det gick lättare att införa det här systemet.

Sedan är det verkligen så att svensk sjöfart är på tårna och ligger i framkant när det gäller att investera i ny teknik och nya fartyg. När jag senast tittade på vilken typ av fartyg som svenska rederier hade beställt var omkring hälften av dem LNG-fartyg – de går alltså på naturgas, vilket i dagsläget är det renaste bränslet som finns att tillgå, och det är väldigt positivt.

Jag tror som moderat även här på forskningens betydelse och konstaterar tyvärr lite bekymrat att Sverige ligger sämst till i Norden när det gäller att satsa på forskning kopplat till sjöfarten. Här finns det all anledning att se över anslagsnivåer och också hur man kan få ut mer nytta av de resurser som ändå satsas på det här området. Jag tror att ett ökat samarbete med våra nordiska grannländer hade varit förtjänstfullt, eftersom vi delar väldigt mycket av de ambitioner som är kopplade till energi och klimat med våra nordiska grannar.

I övrigt uppmanar jag regeringen att kanske återigen titta på farledsavgifterna, som ju har orsakat en hel del kritik från branschen eftersom de inte är miljöstyrande riktigt på det sätt som de borde vara och leder till högre kostnader för sjöfarten på ett olyckligt sätt.

I övrigt, fru talman, ser jag fram emot förslaget. Det hade även varit intressant om ministern hade kunnat säga något om nivåerna på de avgifter som ska tas ut.

Anf. 136 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Jag vill bara kort tacka för att ämnet om luftföroreningar från sjöfarten tas upp här i kammaren. Det är en viktig fråga, som jag uppskattar att vi gemensamt har ögonen på.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2017/18:112 om tveksamma miljösatningar

Anf. 137 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Jesper Skalberg Karlsson har frågat mig hur jag ser på konstaterandet att svenska klimatsatningar motverkas av effekter som uppstår i Europeiska unionens övriga medlemsstater. Han har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att varje satsad svensk klimatkrona leder till maximal klimatnytta.

Med nuvarande regelverk för EU:s handelssystem kan det finnas en risk att ytterligare åtgärder för svenska anläggningar i EU:s utsläppshandelssystem ger möjlighet för utsläppen att öka vid anläggningar i andra medlemsstater. Det finns dock ingen automatisk överföring av utsläppsrymme från svenska till andra anläggningar inom EU. Utsläppen i systemet påverkas bara om anläggningar i andra länder faktiskt ökar sina utsläpp och vid behov köper utsläppsrätter för att täcka dem.

Sverige gör en omfattande klimatomställning, vilket har bidragit till minskad efterfrågan på utsläppsrätter från svenska anläggningar inom EU:s utsläppshandelssystem. Denna omställning har ännu inte inletts i alla medlemsländer. Därför har Sverige bedrivit ett aktivt och framgångsrikt arbete inom EU för att skärpa lagstiftningen.

EU:s medlemsstater och Europaparlamentet nådde den 9 november en preliminär överenskommelse om utformningen av EU:s utsläppshandels-system inför perioden 2021–2030. En viktig del av den preliminära överenskommelsen är den löpande annulleringen av utsläppsrätter inom EU ETS från och med 2023. Annulleringen minskar det totala utsläppsutrymmet inom EU ETS.

Regeringen har också arbetat aktivt för att skapa långsiktiga, transparenta och likvärdiga regler inom EU:s utsläppshandelssystem. Handelssystemet behöver premiera de företag som går före för att minska sina utsläpp samtidigt som eventuella kompensationsmöjligheter behöver vara så restriktiva och samstämmiga som möjligt. Utöver EU:s utsläppshandelssystem stöder regeringen industrins omställning till nollutsläpp genom den långsiktiga satsningen Industrikivet som kommer att främja de nödvändiga tekniksprång som behövs inom basindustrin.

Riksdagen beslutade i juni i bred majoritet om nya ambitiösa svenska klimatmål. Nya investeringar kommer att krävas för att nå målen. Som Jesper Skalberg Karlsson nämner satsar regeringen sammanlagt 5 miljarder kronor på klimat- och miljöinvesteringar 2018. Vi gör en stor ansträngning för att nå de klimatpolitiska målsättningar som riksdagen antagit i bred majoritet.

Flera reformer föreslås på transportområdet där växthusgasutsläppen ska minska med minst 70 procent till 2030 jämfört med 2010. I en rapport från Trafikanalys anges att endast hälften av utsläppsminskningen kommer att uppnås med nuvarande styrmedel inom transportområdet, och man konstaterar att olika typer av nya styrmedel kommer att behövas för att nå målet.

Vi gör vår del för att Sverige ska bidra till att Parisavtalet uppfylls, dels genom nationella satsningar, dels genom internationella satsningar. Regeringen gör också en omfattande satsning på klimat, miljö och hav i biståndsbudgeten för 2018.

Att kontinuerligt följa upp och utvärdera reformernas utveckling och klimatnytta är viktigt. Våra expertmyndigheter gör löpande nya uppskattningar för att vi ska få bästa möjliga underlag inför vår fortsatta politikutveckling. Regeringen använder sig inte av uttryck som klimatkrona, och det beror bland annat på att pengar som satsas på en viss åtgärd inte bara uppfyller ett syfte. Satsningar på elektrifiering av fordon, kollektiva transporter, ökad gång och cykling ger till exempel nyttor såsom minskade utsläpp av växthusgaser, partiklar och andra luftföroreningar och därmed mindre negativ påverkan på klimatet, människors hälsa och miljö. Att då fokusera på enbart ett visst mål ger inte en helhetsbild av åtgärdens effektivitet.

I jämförelse med tidigare regeringar är skillnaden i ambitionsnivå på klimat- och miljöområdet tydlig. Totalt är medlen för klimat- och miljöpolitiken inom utgiftsområde 20 hela 109 procent högre 2018 än 2014. När vi tillträdde 2014 hade det varit åtta år av underinvesteringar i klimat och miljö. Det är klart att det märks, men det är också något som tar tid att vända.

Anf. 138 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Klockan är 22:05, och ministern är här för att försvara sin miljöbudget.

Det är välkommet.

I sitt svar nämner ministern kanske främst EU och ETS. Jag vill verkligen understryka att EU är vår i särklass viktigaste miljöorganisation. Man kan såklart känna oro för vad EU ska bli i framtiden, till exempel vad ett brittiskt utträde kommer att innebära. Storbritannien är ju ett land som vi har mycket handel med. Man kan också känna en viss oro inför hur överstatligheten utvecklar sig. Det kan finnas tendenser till att en social pelare blir så att säga bägaren som rinner över.

EU är dock alltså viktigt, och det spelar roll när EU agerar gemensamt. Det spelar ingen roll om det är i Köpenhamn, Paris eller Bonn; EU är en kraftfull röst.

Tyvärr används EU ibland lite fel. Jag tänker på det åtagande som EU har tagit på sig för att uppfylla Parisavtalets mål. Det utgörs av 100 procent som ska fördelas bland unionens medlemsländer. Då räcker Sverige upp sin hand och säger: Vi kan ta den stora bördan i utsläppsminskningar.

Det blir problematiskt, eftersom länder som Polen och Bulgarien då kan göra små eller inga utsläppsminskningar. Sverige hade oavsett vilken bördefördelning man tog på sig ändå jobbat för att nå det nationella målet, som hade satts upp i bred enighet i Sveriges riksdag, om att ha nollutsläpp år 2045.

Ministern sa även mycket om utsläppsrätter. Jag tror att det även i fortsättningen är viktigt att arbeta med dem. Det finns en oro, åtminstone hos mig, inför när ekonomin så småningom vänder och tysk och fransk industri kommer att skrika efter mindre regleringar och mindre hårda tag om utsläppsrätter för att kunna konkurrera med exempelvis Kina, som inte har samma system. Jag hoppas verkligen att unionen då kan hålla emot. Det är nämligen problematiskt att man i så fall kan trycka nya utsläppsrätter.

ETS är viktigt, inte minst för flygbranschen. Det har en miljöstyrande effekt och har till skillnad från flygskatten, som föreslås i Sverige, en mer miljöstyrande karaktär än enbart fiskal karaktär, vilket är välkommet.

Miljöbudgeten i Sverige är, som ministern nämner, stor och ligger på ungefär 5 miljarder kronor. Den innehåller dock många olika saker, och det är egentligen detta som min interpellation handlar om.

Låt oss exempelvis titta på Energimyndigheten. När man utvärderar de internationella insatser som den har gjort och den portfölj den har haft under 2000-talet kommer man fram till att dessa insatser kostar ungefär 60 kronor per ton koldioxidkvivalenter som utsläppen kan minskas med.

Om man tittar på Klimatklivet, som dock inte har funnits så länge, och de utredningar som har gjorts ser man att det då handlar om att 1 krona leder till utsläppsminskningar på 2,3 kilo. Om min matte fortfarande fungerar blir det i översättning ungefär 400 kronor per ton minskningar av koldioxidutsläpp.

Min fråga till ministern är naturlig: Miljöbudgeten är stor, men är den klimatmaxad?

Anf. 139 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Att EU är en stark miljöorganisation skriver jag verkligen under på. En viktig del – men alltför osynlig, skulle jag vilja säga – av vårt

Prot. 2017/18:34

21 november

Svar på

interpellationer

miljöarbete handlar om att vara väldigt aktiva på den europeiska arenan, vilket vi är och vilket också tidigare regering var. Där uppfattar jag inga speciella skillnader. Vi är aktiva och finns verkligen med. Vi pushar EU framför oss för skarp och konkret lagstiftning på europeisk nivå som ska styra den stora gemensamma europeiska marknaden.

Det finns en väldigt viktig funktion i den dynamiken. Många ser Sverige som en förebild. Det finns många exempel på att europeiska regler, europeisk lagstiftning eller europeiska initiativ har tillkommit efter att Sverige har tagit initiativ och implementerat saker på hemmaplan. Det gäller även våra skandinaviska grannar, som tar motsvarande initiativ och ledarroll. Vi fungerar ofta som draghjälp. Vi har mycket diskussion i den skandinaviska kretsen om hur vi kan samverka, gå före och sedan påverka den europeiska arenan.

Den här typen av dynamik tycker jag att det är viktigt att ha med sig när man hör förenklade resonemang om klimatmaxande och ett väldigt smalt jämförande av olika åtgärders effektivitet. Att leda en omställning handlar om att använda våra pengar väl men också om att hitta de där stegen som gör att man kan gå före och skapa en politik som möjliggör teknisksprång och en transformation, inte minst inom näringslivet.

Ett exempel är den satsning – som också nämns i interpellationen – där vi har börjat arbeta tillsammans med svensk basindustri för en total omställning till fossilfrihet. Det är svårt att förutse exakt hur lång tid den omställningen kommer att ta, men det viktiga är att vi har ett gemensamt mål och att både regeringen och näringslivet är beredda att satsa. På det sättet kan vi åstadkomma teknikkliv som kan ha otroligt positiva effekter på miljön men också väldigt goda effekter på vårt näringsliv.

Här kommer en av mina poänger. Vi ska ta hem en del från EU, men vi ska inte ta hem argumentationen om bördefördelning. Klimatarbetet handlar självklart om ansvar, men det är inte bara en börda. Det handlar också väldigt mycket om att se utvecklingspotential och leda samhället framåt. Om man bara ser det som en börda missar man den aspekten.

Anf. 140 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för det svaret. Det är klart att det är så att Sverige på vissa områden har gått före inom unionen. Jag minns till exempel att den förra alliansregeringen när Lena Ek var miljöminister förbjöd fosfater i tvättmedel, vilket sedan unionen följde efter med. Men det skulle jag säga hade sin grund i forskning. Där gick vi verkligen före. Ett ämne som just nu är uppe för debatt är glyfosat. Där har Sverige en ganska hård hållning, men EU:s expertmyndigheter säger att den är ganska överdriven sett till vetenskapen. Det finns alltså skillnader mellan olika ärenden när det gäller att gå före. Ibland följer EU efter för att det finns goda skäl till det. Ibland gör man inte det på grund av att Sverige helt enkelt har haft fel.

Angående Industriklivet och att svensk basindustri ska bli koldioxidneutral vill jag säga att Miljöpartiet och Moderaterna i grund och botten har samma miljösmål. Vi står bakom Miljömålsberedningens förslag till mål och åtgärder. CCS som en tänkbar teknik kommer att kräva en viss inblandning från riksdag och regering. Sedan kan man göra det på olika sätt. Jag tror att Moderaterna var det parti som var allra först med att säga sig vilja ha en CCS-strategi för Sverige. Sedan finns det olika potter i olika

budgetar, men alla pekar på att CCS kommer att kräva en hel del investeringar.

Sedan är det detta med att leda en omställning. Ministern nämner elcykelpremien, som har debatterats flitigt som ett exempel på det. Det är klart att det finns olika effekter av att man byter från bil till cykel. Det är väldigt brett. Men kritiken tror jag inte bottnar i att det skulle vara fel att cykla. Jag tycker också om att cykla. Skillnaden mellan elcykelpremien och supermiljöbilspremien är vid vilken tidpunkt premien kommit in. I min värld är elcyklar redan i dag ett ganska naturligt inslag i stadsbilden, i alla fall här i Stockholm. Då är frågan om en satsning där man subventionerar det ytterligare faktiskt leder till att folk byter till elcykel. Det tidigare Klimpsystemet ledde till exempel inte till att så många nya projekt kom till. Där emot stärkte det många kommuners balansräkning när de fick finansiering uppifrån för projekt de ändå skulle ha gjort. Där finns det en viss skillnad mellan supermiljöbilspremien och elcykelpremien, och det gäller de olika tidpunkter då man har kommit in med statligt stöd för en ny produkt.

Generellt är det klart att det finns andra saker som är viktiga förutom enbart utsläppen. Pratar vi klimat på det sätt som Unep – United Nations Environment Programme – gör kan vi säga att det är tre saker vi behöver åtgärda. De två första är utsläppen och haven. Här vill jag lyfta fram att Sverige har varit med och finansierat det nya reningsverket i Kaliningrad, vilket också miljöministern har välkomnat stort. Jag tror att vi behöver titta mer på internationella insatser, eftersom vi då med ganska små medel kan göra stor skillnad med vår miljöbudget. Det är skillnad på att lägga 100 miljoner på ett nytt reningsverk i Kaliningrad och att täppa till vartenda enskilt avlopp i Sverige samtidigt som man slutar hålla djur. Det ena är helt systemskiftande, det andra är en sund klimatåtgärd. Det är klart att vi borde satsa mer på internationella åtgärder där pengarna gör som mest nytta.

Anf. 141 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Jag vill göra det väldigt tydligt att ingen tidigare regering har haft ett så aktivt och så stort engagemang som denna regering vad gäller hur vi lyfter fram frågor, hur vi engagerar och använder hela den utrikespolitiska apparaten inklusive våra ambassader i miljö- och klimatarbetet och hur mycket vi finansierar miljö- och klimatåtgärder i utvecklingsländer och i vår region. Vi är nu för tiden en av de största finansiärerna per capita av den gröna fonden, som är en helt bärande del i att Parisavtalet ska leva och kunna förverkligas. Vi har också ett stort och stärkt engagemang i vår närhet för att exempelvis kunna finansiera arbetet med så kallade hot spots. Reningsverket i Kaliningrad är väl det mest ryktbara, men det finns ett antal hot spots identifierade runt Östersjön. Det är ett väldigt effektivt sätt att arbeta. Det är vi helt överens om.

Men återigen ser jag att man från moderat håll använder den typen av argumentation för att göra mindre på hemmaplan. Där skiljer vi oss åt helt. Det gäller synen på ett aktivt miljö- och klimatarbete och inte minst – detta beklagar jag verkligen – på hur vi ska nå de mål som vi gemensamt har fastställt. Miljömålsberedningen kom inte bara överens om att föreslå nya mål. Den konstaterade också gemensamt i sin skrivelse att det behövs en ny politik med nya och skärpta styrmedel för att nå de målen. Där är det helt tyst från Moderaternas sida. Det är väldigt svagt.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Att skruva lite i existerande system kommer inte att leda till någon omställning. Det räcker inte. Från regeringens sida har vi presenterat ett batteri för omställningen inom transportsektorn för att påbörja arbetet. Vi är väldigt ödmjuka och medger att inte ens detta kommer att räcka. Men vi är på gång. Vi har börjat en resa. Vi gör det också i nära samarbete med branschen. Det senaste som hände var att företrädare för de tunga transporterna i Sverige sa: Vi vill ha mer! Ge oss mer ekonomiska styrmedel som pressar oss i Sverige till "edge" i att vara bäst på miljöteknik i världen!

Anf. 142 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Tonen i svensk politik är påverkad av internationella strömningar. Inget land är vaccinerat mot faktaresistens eller extrema åsikter.

Jag skulle vilja avsluta debatten med att säga något snällt. För mig är Miljöpartiet som bäst när man bejakar ekonomins strukturomvandling, välkomnar nya tekniska lösningar och ser positivt på framtiden. Miljöpartiet kan vara en viktig grön röst, men då måste man vara stram med statens pengar. Utan budgetdisciplin blir miljödebatten inte mer än en tävling om vem som har bäst önskelista, och den förtjänar mer än så.

Vi ser att internationella klimatinsatser kostar ungefär 60 kronor per ton koldioxid vi får bort, medan Klimatklivet kostar ungefär 400 kronor. Klimpsystemet, som man i viss mån vill kopiera med nya satsningar, har låg additionalitet, det vill säga det blir inte nya satsningar men man stärker balansräkningen för dem som ändå hade tänkt göra dem. Jag är beredd att titta på nya styrmedel, men jag vet att Miljömålsberedningen är ganska tveksamt inställd till dubbla styrmedel. Detta borde man ha med sig.

Miljöpartiet och Moderaterna står som sagt egentligen bakom samma miljömål, men vi har olika idéer om hur man ska nå dem. Det tror jag är bra. Denna debatt ska inte enbart vara så att Miljöpartiet lägger en lunta på riksdagens bord, utan den förtjänar att fortsätta oavsett regeringsfärg framöver.

Med detta tackar jag för mig i kväll.

Anf. 143 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Det är otroligt positivt att vi har en gemensam grundsyn på klimatfrågorna i Sveriges riksdag, att vi har satt upp ett gemensamt mål och att vi är överens om att det är bråttom. Men däremellan finns det stora skillnader.

Även om vi verkar vara överens om att det finns något väldigt positivt i att driva utvecklingen framåt mot en fossilfrihet och i att en teknisk omställning i arbetet kan leda till positiva effekter för vårt näringsliv och handla om framtidstro blir vi inte överens när man från moderat sida verkar tro att detta ska hända av sig självt, att teknik utvecklas utan aktivt arbete från offentliga institutioner och att omställning sker utan att man förändrar ekonomiska styrmedel, tar bort subventioner och inför gynnande av det som finns.

Jag har träffat många av de företag som utvecklades inom exempelvis Klimpsystemet. Jag har exempel på företag som växte från enmansföretag till företag som i dag har hundratals anställda och agerar på en global marknad. Säg till dem: Nej, det var inte tillräckligt bra additionalitet. Att ditt företag utvecklades var inte värt det.

Detta vore att säga nej till väldigt mycket positiv utveckling som har skett och som sker i Sverige och som framför allt kan ske i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

§ 21 Svar på interpellation 2017/18:115 om en effektivare panthantering

Anf. 144 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Thomas Finnborg har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta för att få en effektivare insamling av aluminiumburkar och petflaskor.

Det svenska retursystemet, som kräver pant för aluminiumburkar och petflaskor för konsumtionsfärdig dryck, har varit en framgångssaga när det gäller insamling och omhändertagande av förpackningarna. Många internationella delegationer kommer till Sverige för att lära sig mer om det svenska systemet. Bestämmelserna säger att 90 procent ska materialåtervinnas. Naturvårdsverket rapporterar om att återvinningsnivåerna ligger på 82 procent för petflaskor och 87 procent för aluminiumburkar. Det är ett högt resultat men når inte helt upp till målen.

Retursystemet med pant infördes som ett incitament för konsumenten att lämna in förpackningen för att möjliggöra ett miljömässigt omhändertagande av avfallet. Retursystemet kompletterades 1994 med ett producentansvar med ett särskilt insamlingssystem för förpackningsavfall. Det finns således kompletterande system för hushållen att välja för att lämna sina aluminiumburkar och petflaskor. Båda dessa syftar till ett miljömässigt omhändertagande av avfallet.

Thomas Finnborg efterfrågar en effektivare insamling av aluminiumburkar och petflaskor, särskilt avseende de burkar och flaskor som köps i ett annat land. Innebörden av ett pantsystem är att den pant som konsumenten har betalat vid inköpet betalas tillbaka vid återlämnandet. Det svenska retursystemet tar emot de utländska burkarna i pantautomaterna och omhändertar dem på ett miljömässigt sätt. Systemet har anpassat sig på detta sätt för att möjliggöra ett bättre omhändertagande. Däremot betalas ingen pant ut i de fallen.

Jag har inte fått några rapporter om att det skulle förekomma stora problem med särskild nedskräpning i naturen av importerade aluminiumburkar eller petflaskor. När det gäller petflaskor är det ett globalt problem med nedskräpning av plast i haven. Här har regeringen beslutat om en rad åtgärder för att förebygga och åtgärda problemen.

Förutom en särskild utredning för att utreda hur man kan minska de negativa miljöeffekterna av plast har regeringen också gett Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att föreslå olika åtgärder för att minska nedskräpningen från särskilt plastavfall. I uppdraget ingår särskilt att se över och föreslå om det är lämpligt att ändra, utvidga eller föreslå nya pantsystem eller andra kompensationsmodeller för att minska nedskräpningen från plastavfall. Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2019.

Anf. 145 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret.

Jag instämmer med ministern i att det svenska retursystemet har varit framgångsrikt. Även de övriga länderna i Norden har en bra insamling. Det är också glädjande att regeringen har gett ett uppdrag till Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten att utreda nya pantsystem.

Medan vi väntar på utredningen under två år skulle vi kunna utöka panten av plastflaskor. Enligt Returpack har de en överkapacitet för att ta emot fler sorters plastflaskor. Här borde Jordbruksverket skynda på processen och ta fram lämpliga plastflaskor som kan ingå i pantsystemet.

Jag kan konstatera att det i svaret inte fanns någonting om en bättre samordning av pantsystemet i Norden. Ett gemensamt pantsystem i de nordiska länderna skulle inte enbart gagna miljön och konsumenterna i Norden utan även främja EU-kommissionens arbete för ett europeiskt system. Nordiska lösningar kan möjligen exporteras till resten av Europa.

Jag kan nämna att sedan 2010 har Nordiska rådets utskott för ett hållbart Norden i full enighet mellan partierna bett sina respektive länders regeringar att arbeta för ett gemensamt pantsystem i Norden, utan framgång, men vi ger inte upp.

Omkring 1 miljard aluminiumburkar och ett antal miljoner petflaskor finns i dag utanför pantsystemen i de nordiska länderna, vilket motsvarar cirka tolv ton aluminium och ett antal ton plast. Emballage är ett gränsöverskridande problem liksom koldioxidutsläppen, och därför måste vi hitta lösningar över landgränserna. En betydande del av dessa finns i gränshandeln mellan Sverige och Danmark respektive Tyskland.

När det gäller Sverige finns det inget intresse för att införa ett avtal med Danmark eller Tyskland, trots att den privata importen av burkar uppgår till 250 miljoner burkar, framför allt mellan Sverige och Danmark och mellan Sverige och Tyskland. Utöver detta tillkommer även petflaskor.

Så mycket som 86 procent av privatimporterade burkar och petflaskor hamnar utanför retursystemet, oftast i osorterade sopor eller i naturen. Ca 14 procent återvinns i det normala systemet. I en undersökning i Danmark uppskattas att ca 1 miljon burkar hamnar osorterade i naturen eller i papperskorgar.

Burkar och petflaskor som är utanför pantsystemet återvinns i mycket lägre grad än de förpackningar som omfattas av pant. Ett enkelt sätt vore att svensk burköl som köps i Tyskland beläggs med pant som returneras i svenska automater. Danmark håller på att förhandla med Tyskland om att lägga dansk pant på burkar som säljs i gränshandeln i Tyskland.

Genom att utvidga dagens pantsystem till att täcka gränshandeln kan vi därför öka återvinningsgraden, spara energi och minska utsläpp av växthusgaser och nedskräpning. Min följdfråga blir: Kommer ministern att verka för att vi får en bättre samordning för pantsystemen i Norden och ett eventuellt avtal med Tyskland?

Anf. 146 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Precis som nämns här är det största inflödet från andra länder i de nordiska länderna från Tyskland till Danmark. Frågan har diskuterats mellan de nordiska regeringarna. Regeringarna har landat i en gemensam position i ministerrådet att de inte anser att ett nordiskt pantsystem ska införas utan att frågorna i den mån det behövs ska hanteras genom

avtal. Det är ett sådant avtal som nu reglerar det största flödet, vilket är från Tyskland till Danmark genom gränshandeln.

Från Sveriges sida finns det inte motsvarande starkt flöde. Det finns heller inte rapporter om att just utländska pantburkar är en väsentlig del av nedskräpning på ett sätt som föranleder särskilda åtgärder. För att säga något mer generellt om pant är vi överens om att det är ett effektivt system. Det fungerar väl. En teknisk utveckling gör att det absolut kan vara relevant att titta på en utvidgning av pant till fler typer av material och användningsområden. Den delen är jag absolut inte främmande för.

Jag kan avslöja att det också är en del av de diskussioner som jag för med representanter för allianspartierna för att uppnå ett bättre avfalls-system i stort. När vi ser över avfallshanteringen ska vi självklart titta på det som fungerar väl. Pantsystemet är den klarast lysande stjärnan i den delen. Vi har en del reformer som fungerar mycket sämre. Men pantsystemet fungerar väl, och det ska vi självklart rida på.

Det har talats om att reglera i nordisk kontext. När man har tittat på det har man konstaterat att det inte alls är så enkelt som det kan framstå. Det finns gott om hinder. Inte minst skulle hela problematiken mot Tyskland kvarstå. Därför skulle det största problemet inte avhjälpas av ett sådant system.

Anf. 147 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag kan dra lite siffror. Handeln i de nordiska länderna är omfattande och omsätter miljardbelopp. Varje år tap-par de nordiska länderna ca 10 miljarder på utebliven ölförsäljning. Det är 52,7 procent av Nordens konsumenter som köper sin alkohol i grannlan-det. Det försvinner ungefär 2 590 jobb på den nordiska hemmamarknaden. Det är 328,4 miljoner liter öl som köps i ett grannland varje år. Det används 20 gånger mer energi till att producera nytt aluminium jämfört med att återvinna använt aluminium.

Vi har exempel från Helsingborg, där jag kommer ifrån. Många svenskar kör i en bil, oftast fyra gubbar, till Tyskland och fyller bilen med billig öl. Oftast är det öl som har fraktats från Sverige men med en annan streck-kod än den som vi har hemma i Sverige som hamnar i gränshandeln i Tysk-land. Sedan kör man ned med bilen, hämtar hem det och fyller hela bilen. Det är inte speciellt miljövänligt, kan jag tycka. Miljöpåverkan blir ca 291 000 ton CO₂ per år.

Den outtagna panten på nationell nivå är lukrativ, och det finns ingen myndighet som övervakar vart dessa pengar tar vägen i retursystemet. För ett antal år sedan kom Kommerskollegium med en rapport om pantfrågan. Jag citerar: ”Enligt vår vision skulle ett samordnat system kunna vara ut-format som de nationella system som finns i Norden i dag, fast på ett euro-peiskt plan.”

Jag anser att det finns förutsättningar för ett gemensamt pantsystem för petflaskor och burkar i Norden. Anser ministern att det görs tillräckligt för att minska gränshindren för konsumenterna, när det gäller pantfrågan? Det är också ett gränshinder.

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

Anf. 148 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Det kom en fråga om tillsynsansvaret. Det är Jordbruksverket som har det centrala tillsynsansvaret för förordningen om retursystem för plastflaskor och metallburkar. Tillsynsmyndigheten har rätt att i samband med tillsynen utdöma miljösanktionsavgifter på upp till 50 000 kronor om det visar sig att någon importerar läsk- eller aluminiumburkar utan att ha registrerat dem hos Returpack eller har beviljats tillstånd att ha ett eget retursystem. Ett helt laglöst land är det inte. Här finns en möjlighet till tillsyn.

Har man som både ledamoten och jag bott i Skåne är man väl bekant med gränshandeln mot Tyskland. Den bild som målas upp stämmer också med statistiken. Den största införseln av olika typer av plastflaskor inom och utom pantsystemet till Norden inklusive Sverige kommer från Tyskland. Därför är det ett bra första steg med ett avtal mellan Tyskland och Sverige. Ett nordiskt pantsystem skulle helt enkelt inte lösa den frågan.

Utan att föregå någonting vågar jag ändå säga att det är positivt och bra att det varit lite försiktiga sådana diskussioner på europeisk nivå. Det kanske vore en lämpligare lösning om man ska tala om visioner.

Anf. 149 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! Danmark går lite i spetsen. Jag läste senast i dag i någon tidning att de hade gjort någon form av avtal med Tyskland för att kunna lägga på dansk pant. Tyskarna väljer själv vad den ska ligga på, och så får man tillbaka den när man kommer tillbaka till Danmark.

Under resans gång i Nordiska rådet har jag träffat bryggeribranschen, Returpack och motsvarande verksamheter i de nordiska länderna. De är vad jag förstod av samtalen väldigt negativa. De tycker att det fungerar tillfredställande. Det kan vi väl hålla med om. De problem de tog upp var olika skattesystem på panten i de olika länderna och att olika organisationer sköter panthanteringen.

Vissa nordiska länder är bättre på att ta hand om returerna och andra är lite sämre. Jag tror att Sverige och Norge är bäst på detta. Branschen var positiv till bättre information till medborgarna om hur viktigt det är att samla in burkar och plastflaskor och att man sorterar dem på rätt sätt. Det borde vi upplysa om. Det ser väldigt olika ut i olika kommuner hur man sorterar. Om man sorterar aluminium med plåt och blandar det får vi inte en full återvinning. Man kunde även tänka sig att medverka till att man sätter upp någon form av samlingsdepåer vid gränserna så att folk kan lämna det innan de åker ut och handlar igen, för att samla upp det på rätt sätt.

Min sista fråga är: Kommer ministern att arbeta för att vi får en bättre förståelse för hur viktigt det är att vi samlar in burkar och petflaskor och att vi sorterar dem på rätt sätt? Det tror jag brister. Man ser inte mycket information i dag. Det är något med Pantamera i tv och lite sådant men inte mycket.

Anf. 150 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! På den senaste frågan kan jag absolut svara jakande. Men det bör vara i ett större sammanhang med vikten av renhållning.

Jag har på senare år saknat information som understryker att det är olämpligt och inte minst olagligt att skräpa ned och att nedskräpning leder

till väldigt faktiska effekter på miljön. Det är inte någon liten fråga utan en väldigt relevant miljöfråga, förutom det estetiska och hur tråkigt det ser ut i miljön.

I det förslag till budget som vi hoppas att riksdagen ska anta mycket snart finns en särskild satsning för just ökad information om frågorna om nedskräpning och specifikt riskerna med att sprida plast i naturen. Jag delar helt bilden att informationen behöver stärkas och riktas till olika grupper i samhället.

Jag ser ett behov av att likrikta avfallssystemet i Sverige så att det blir mer likt. Det är i dag inte någon människa som bara lever inom en kommun, eller väldigt få. Jag ser också behov av att stärka avfallshanteringen där skräp uppstår. Alltmer av vårt skräp uppstår i offentliga miljöer kopplat till exempelvis snabbmatshandeln. Det kommer att fortsätta att vara så. Det är viktigt att avfallshanteringen följer med i utvecklingen som finns där människor lever och verkar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Skrivelse

2017/18:47 Hur Sverige blir bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter – en skrivelse om politikens inriktning

§ 23 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 november

2017/18:171 Migrationsverkets skulder till kommunerna

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:172 Ett utvidgat tjänstemannaansvar

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:173 Den grekiska minoriteten i Albanien

av *Sotiris Delis* (M)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:174 Preclearance på Arlanda

av *Edward Riedl* (M)

till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

2017/18:175 Fjärrstyrning och säkerhetspolitik

av *Edward Riedl* (M)

till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

Prot. 2017/18:34
21 november

Svar på
interpellationer

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 november

2017/18:290 Försäkringsskydd vid utlandstjänst

av *Jan R Andersson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:291 Arbetsmarknadsutbildningar utifrån lokala och regionala behov

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:292 Den svenska vargstammen

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 20 november

2017/18:213 Stärkt hovhälsa med skyddad yrkestitel

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

den 21 november

2017/18:239 Sveriges engagemang för Jurij Dimitrijevič

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:253 Hemligstämplade löner bland svenska FN-anställda

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:254 Uppföljning av kollektivtrafiklagen

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:262 Irans behandling av fackliga ledare

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:280 De akuta problemen med järnvägen

av *Roland Utbult* (KD)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:283 Trafiksäkerhet för mc-förare

av *Johan Löfstrand* (S)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 32 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.58,
av förste vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 94 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Aktuell debatt om personlig assistans.....	1
Anf. 1 EMMA HENRIKSSON (KD).....	1
Anf. 2 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S).....	1
Anf. 3 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	3
Anf. 4 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	4
Anf. 5 JAN LINDHOLM (MP).....	6
Anf. 6 ANDERS W JONSSON (C).....	7
Anf. 7 MAJ KARLSSON (V).....	9
Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (L).....	10
Anf. 9 EMMA HENRIKSSON (KD).....	12
Anf. 10 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S).....	13
Anf. 11 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	14
Anf. 12 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	14
Anf. 13 JAN LINDHOLM (MP).....	15
Anf. 14 ANDERS W JONSSON (C).....	16
Anf. 15 MAJ KARLSSON (V).....	18
Anf. 16 JAN BJÖRKLUND (L).....	18
Anf. 17 EMMA HENRIKSSON (KD).....	19
Anf. 18 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S).....	21
Anf. 19 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	21
Anf. 20 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	22
Anf. 21 JAN LINDHOLM (MP).....	22
Anf. 22 ANDERS W JONSSON (C).....	23
Anf. 23 MAJ KARLSSON (V).....	23
Anf. 24 JAN BJÖRKLUND (L).....	24
Anf. 25 EMMA HENRIKSSON (KD).....	24
Anf. 26 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S).....	25
§ 2 Meddelande om frågestund	25
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	25
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	26
§ 5 Ärenden för bordläggning	27
§ 6 Svar på interpellation 2017/18:114 om EU-regler för förnybar energi	28
Anf. 27 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S).....	28
Anf. 28 JOHAN HULTBERG (M).....	28
Anf. 29 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S).....	29
Anf. 30 JOHAN HULTBERG (M).....	31
Anf. 31 LARS HJÄLMERED (M).....	32
Anf. 32 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S).....	32
Anf. 33 JOHAN HULTBERG (M).....	34
Anf. 34 LARS HJÄLMERED (M).....	34
Anf. 35 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S).....	35
§ 7 Svar på interpellation 2017/18:129 om partiell nedsläckning av elnät den kommande vintern.....	35
Anf. 36 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S).....	35
Anf. 37 LARS BECKMAN (M).....	36
Anf. 38 LARS HJÄLMERED (M).....	37
Anf. 39 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S).....	38

Anf. 40 LARS BECKMAN (M).....	39
Anf. 41 LARS HJÄLMERED (M).....	40
Anf. 42 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	40
Anf. 43 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	41
Anf. 44 LARS BECKMAN (M).....	42
Anf. 45 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	42
Anf. 46 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	43
§ 8 Svar på interpellation 2017/18:91 om försämrade	
livsvillkor för grisar	44
Anf. 47 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	44
Anf. 48 JENS HOLM (V)	44
Anf. 49 CARL SCHLYTER (MP)	45
Anf. 50 STAFFAN DANIELSSON (C).....	46
Anf. 51 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	47
(forts.).....	48
Ajournering.....	48
Återupptaget sammanträde	48
§ 8 (forts.) Svar på interpellation 2017/18:91 om försämrade	
livsvillkor för grisar	48
Anf. 52 JENS HOLM (V)	48
Anf. 53 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	49
Anf. 54 JENS HOLM (V)	50
Anf. 55 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	50
§ 9 Svar på interpellation 2017/18:110 om torskkvoterna i	
Östersjön.....	51
Anf. 56 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	51
Anf. 57 ISABELLA HÖKMARK (M).....	52
Anf. 58 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	52
Anf. 59 ISABELLA HÖKMARK (M).....	53
Anf. 60 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	53
Anf. 61 ISABELLA HÖKMARK (M).....	53
Anf. 62 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	54
§ 10 Svar på interpellation 2017/18:122 om åtgärder mot	
olagliga substanser i kosttillskott.....	54
Anf. 63 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	54
Anf. 64 SAILA QUICKLUND (M)	55
Anf. 65 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	56
Anf. 66 SAILA QUICKLUND (M)	57
Anf. 67 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	58
Anf. 68 SAILA QUICKLUND (M)	58
Anf. 69 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	59
§ 11 Svar på interpellation 2017/18:133 om EU-	
kommissionens förslag om ålfiskeförbud.....	59
Anf. 70 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	59
Anf. 71 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	60
Anf. 72 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	61
Anf. 73 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	61
Anf. 74 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	62
Anf. 75 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	63
Anf. 76 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	63

§ 12 Svar på interpellation 2017/18:84 om implementeringen av IDD-direktivet.....	63
Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	63
Anf. 78 FREDRIK SCHULTE (M)	65
Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	66
Anf. 80 FREDRIK SCHULTE (M)	67
Anf. 81 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	68
Anf. 82 FREDRIK SCHULTE (M)	69
Anf. 83 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	69
§ 13 Svar på interpellation 2017/18:111 om riktade statsbidrag	70
Anf. 84 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	70
Anf. 85 ANETTE ÅKESSON (M).....	71
Anf. 86 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	72
Anf. 87 ANETTE ÅKESSON (M).....	73
Anf. 88 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	74
Anf. 89 ANETTE ÅKESSON (M).....	75
Anf. 90 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	75
§ 14 Svar på interpellation 2017/18:73 om nationellt centrum för hållbart byggande.....	76
Anf. 91 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	76
Anf. 92 OLA JOHANSSON (C).....	76
Anf. 93 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	78
Anf. 94 OLA JOHANSSON (C).....	78
Anf. 95 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	79
Anf. 96 OLA JOHANSSON (C).....	79
Anf. 97 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	80
§ 15 Svar på interpellation 2017/18:128 om social housing.....	80
Anf. 98 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	80
Anf. 99 MATS GREEN (M)	81
Anf. 100 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	82
Anf. 101 MATS GREEN (M)	82
Anf. 102 OLA JOHANSSON (C).....	83
Anf. 103 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	84
Anf. 104 MATS GREEN (M)	85
Anf. 105 OLA JOHANSSON (C).....	85
Anf. 106 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	86
§ 16 Svar på interpellation 2017/18:138 om kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen.....	86
Anf. 107 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	86
Anf. 108 MATS GREEN (M)	87
Anf. 109 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	88
Anf. 110 MATS GREEN (M)	89
Anf. 111 OLA JOHANSSON (C).....	90
Anf. 112 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	91
Anf. 113 MATS GREEN (M)	92
Anf. 114 OLA JOHANSSON (C).....	93
Anf. 115 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	93
§ 17 Svar på interpellation 2017/18:87 om förbud mot uranbrytning i Sverige	94
Anf. 116 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	94

Anf. 117	PENILLA GUNTHER (KD)	94	Prot. 2017/18:34
Anf. 118	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	95	21 november
Anf. 119	PENILLA GUNTHER (KD)	96	
Anf. 120	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	96	
Anf. 121	PENILLA GUNTHER (KD)	97	
Anf. 122	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	98	
§ 18	Svar på interpellation 2017/18:103 om effekter av elcykelpremien	98	
Anf. 123	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	98	
Anf. 124	MARIA MALMER STENERGARD (M)	98	
Anf. 125	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	99	
Anf. 126	MARIA MALMER STENERGARD (M)	100	
Anf. 127	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	101	
Anf. 128	MARIA MALMER STENERGARD (M)	102	
Anf. 129	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	102	
§ 19	Svar på interpellation 2017/18:106 om bristande efterlevnad av svaveldirektivet	103	
Anf. 130	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	103	
Anf. 131	JOHAN HULTBERG (M)	103	
Anf. 132	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	104	
Anf. 133	JOHAN HULTBERG (M)	105	
Anf. 134	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	106	
Anf. 135	JOHAN HULTBERG (M)	106	
Anf. 136	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	107	
§ 20	Svar på interpellation 2017/18:112 om tveksamma miljösatser	107	
Anf. 137	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	107	
Anf. 138	JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	109	
Anf. 139	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	109	
Anf. 140	JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	110	
Anf. 141	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	111	
Anf. 142	JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	112	
Anf. 143	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	112	
§ 21	Svar på interpellation 2017/18:115 om en effektivare pantantering	113	
Anf. 144	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	113	
Anf. 145	THOMAS FINNBORG (M)	114	
Anf. 146	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	114	
Anf. 147	THOMAS FINNBORG (M)	115	
Anf. 148	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	116	
Anf. 149	THOMAS FINNBORG (M)	116	
Anf. 150	Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	116	
§ 22	Bordläggning	117	
§ 23	Anmälan om interpellationer	117	
§ 24	Anmälan om frågor för skriftliga svar	118	
§ 25	Anmälan om skriftliga svar på frågor	118	
§ 26	Kammaren åtskildes kl. 22.39	119	